

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023

Brzyska, czerwiec 2017

Opracowanie:

INNOVO Innowacje w Biznesie Sp. z o. o.

ul. 3-go Maja 13, 38-200 Jasło

Spis treści

1.	Struktura Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	6
2.	Charakterystyka obecnej sytuacji gminy Brzyska.....	8
2.1.	Położenie, uwarunkowania i stan środowiska oraz sfera przestrzenna	8
2.2.	Technosfera	16
2.3.	Sfera gospodarcza	20
2.4.	Sfera społeczna.....	23
3.	Podsumowanie wyników badań społecznych	30
4.	Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	34
4.1.	Delimitacja i diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	38
3.1.1.	Sfera przestrzenna i środowiskowa	41
3.1.2.	Sfera gospodarcza	54
3.1.3.	Sfera społeczna.....	60
4.2.	Wizja obszaru zrewitalizowanego	76
4.3.	Cele rewitalizacji	78
4.4.	Projekty działań rewitalizacyjnych.....	82
4.4.1.	Działania rewitalizacyjne w centrum Brzysk.....	83
4.4.2.	Działania rewitalizacyjne na terenie wydobywczym w Ujeździe	101

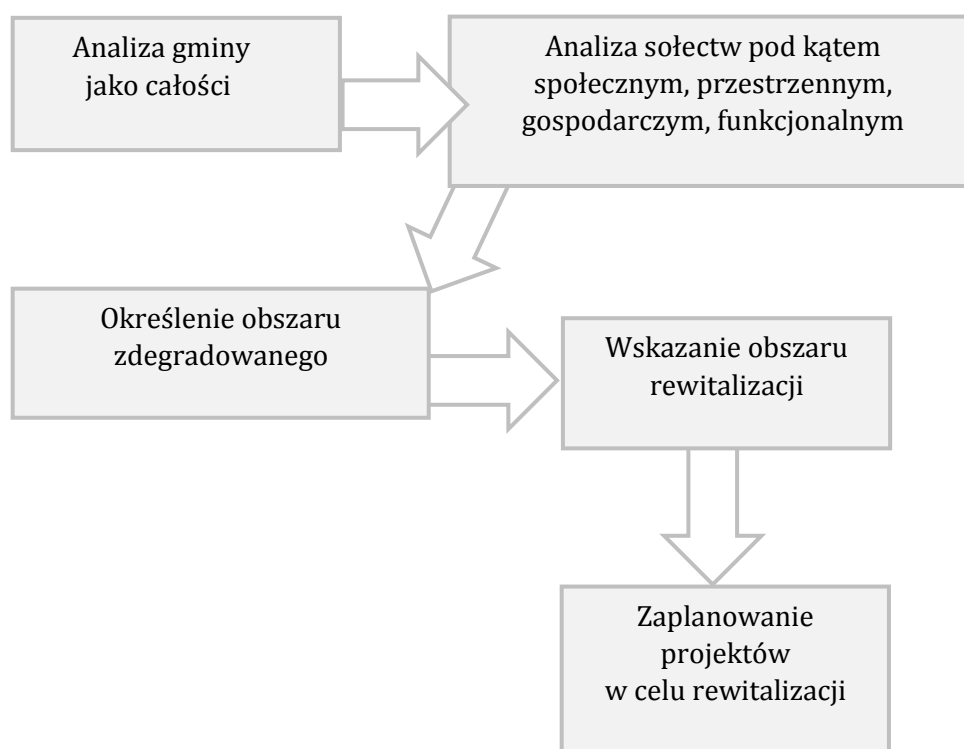
4.4.3.	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne na terenie Domu Ludowego w Lipnicy.....	110
4.4.4.	Działania rewitalizacyjne wzdłuż drogi powiatowej na odcinku od Ujazdu do Błażkowej	113
4.4.5.	Pozostałe dopuszczalne rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań.....	119
4.5.	Komplementarność projektów objętych programem rewitalizacji	120
5.	Nawiązanie do strategicznych dokumentów na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju	124
6.	Baza finansowa rewitalizacji i wskaźniki realizacji programu.....	129
7.	Wdrażanie, monitorowanie i ocena rewitalizacji oraz sposoby komunikacji społecznej	135
7.1.	Opis i szacunkowe koszty wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	142
	145
	Załączniki	145

Rewitalizacja jako koncepcja ożywienia z wykorzystaniem lokalnych zasobów, tradycji i tożsamości wsi pojawiła się w latach siedemdziesiątych XX wieku. Jej realizacja od początku zakładała jako cel osiągnięcie wysokiego standardu życia poprzez zbudowanie ekonomicznej niezależności terenów wiejskich. Niezależność ta powinna być osiągnięta dzięki wykorzystaniu zarówno lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych, jak też poprzez uruchomienie lokalnej aktywności mieszkańców. Działania opierały się na bogactwie zasobów ukrytych w wielu wymiarach wsi, które nierzadko były lekceważone podczas etapu industrialnego przyspieszenia. Tereny wiejskie dysponują wieloma czynnikami, które można efektywnie wykorzystać na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego, przy zachowaniu tożsamości i integralności wsi w jej sferze społecznej, kulturowej, materialnej i krajobrazowej. Podstawą zmian jest uruchomienie aktywności mieszkańców i wzmocnienie więzi społecznych. Te założenia przyświecały pracom nad powstaniem niniejszego dokumentu.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brzyska na lata 2017-2023 to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków dla jego zrównoważonego rozwoju. Stanowi też narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach procesu rewitalizacji.

Program zawiera diagnozę wykonaną na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, co posłużyło określeniu tych miejsc w gminie, w których występuje szczególna koncentracja zjawisk kryzysowych. Dokonano jej w pięciu aspektach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Dla wyznaczonego w ten sposób obszaru rewitalizacji wykonano analizę

pogłębioną o wyższym poziomie uszczegółowienia. Pogłębiona diagnoza ma na celu dotarcie do źródeł problemów i zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji. Umożliwia ona określenie celów działań i zaprojektowanie efektywnych działań naprawczych według następującego schematu:

Wszystkie zaplanowane w niniejszym programie przedsięwzięcia będą realizowane zgodnie z samą definicją rewitalizacji. Dosłowne tłumaczenie pojęcia jest tożsame z „przywróceniem do życia” czy też ożywieniem poddanego rewitalizacji obszaru. Rewitalizacja jest więc kompleksowym, skoordynowanym, wieloletnim i prowadzonym na określonym obszarze procesem przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych. Jest on inicjowany przez samorząd terytorialny, a jego celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o uwarunkowania endogeniczne. Lokalny program rewitalizacji opracowano zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

1. Struktura Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 rozpoczyna charakterystyka obszaru gminy zawarta w drugim rozdziale dokumentu. Składają się na nią takie elementy, jak analiza położenia terytorium gminy w przestrzeni geograficznej, uwarunkowania przyrodnicze i sfera przestrzenna włączając zagospodarowanie przestrzenne oraz technosfera rozumiana jako wszelkie wytwory materialne byłych i obecnych mieszkańców. W następnej kolejności poddano analizie składniki sfery gospodarczej gminy i możliwe do uchwycenia aspekty społeczne. Należy zaznaczyć, że na niższym poziomie agregacji danych statystycznych niż poziom jednostek gminnych, w dyspozycji pozostaje niewiele twardych danych. Wówczas pozostają źródła wewnątrzgminne lub własne opracowania wykonane na podstawie obserwacji bezpośredniej, obliczeń lub wywiadów.

Istotnym elementem w tworzeniu programu były badania społeczne przeprowadzone na terenie gminy w ramach partycypacji społecznej, istotnej we wszelkich projektach i działaniach rewitalizacyjnych. Te konsultacje zostały opisane w osobnym, trzecim rozdziale dokumentu, a materiały i wyniki z badań dołączono w postaci załącznika na końcu dokumentu.

Zawarte w rozdziale czwartym Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji zawierają określenie pryncypiów przyświecających projektowaniu, czemu służą przedstawione dalej cele nadrzędne, strategiczne i szczegółowe, które określono osobno w kartach projektu zamieszczonych w kolejnych rozdziałach. Rozbicie celów na dwa osobne rozdziały zostało podyktowane koniecznością zachowania logicznego układu treści programu. Kolejne

fragmenty zawierają delimitację i szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w obrębie sfery przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz wizję obszaru zrewitalizowanego po wdrożeniu zaplanowanych działań. Sformułowanie wizji jest ściśle odniesione do analizy obszaru zdegradowanego i celów rewitalizacji.

W rozdziale 4.4. zostały przedstawione projekty działań rewitalizacyjnych z podziałem na lokalizację poszczególnych miejsc w obrębie obszaru rewitalizacji. W podsumowaniu rozdziału czwartego omówiono pozostałe dopuszczalne rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz odniesienie do zasady komplementarności projektów objętych programem rewitalizacji.

W kolejnej części programu opisano nawiązanie do strategicznych dokumentów na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju. Nawiązanie do strategicznych założeń zawartych w tych dokumentach jest ważnym składnikiem możliwości realizacji projektów pod względem źródeł dofinansowania prac. Ta kwestia została również przedstawiona w kolejnej części, w której oszacowano bazę finansową rewitalizacji i wskaźniki realizacji projektów (rozdział 6).

W rozdziale 7. zostały omówione zasady wdrażania, monitorowania i oceny rewitalizacji, jak również sposoby komunikacji społecznej – będące jedną z podstaw określenia celów, obszarów i kierunków działań w ramach programu. Ta część dokumentu zawiera również opis, harmonogram i szacunkowe koszty wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska. Dokument zamyka podsumowanie i załączniki, w tym wyniki ankiety społecznej na temat założeń rewitalizacji na terenie gminy.

Zgodnie z wytycznymi do działań: *7.1 Rewitalizacja miast, 7.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz 7.3 Aktywizacja obszarów zmarginalizowanych gospodarczo RPO WP*, Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 zawiera wszystkie

wyszczególnione w wytycznych elementy, czyli:

- a. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b. Diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;

- c. Zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów zdegradowanych oraz – w ramach nich – granice obszaru rewitalizacji jako terytorium/terytoriów, które objęte zostanie wsparciem;
- d. Wizję wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji) wraz z określeniem celów rewitalizacji;
- e. Całościowe kierunki działań w zakresie objętym diagnozą, umożliwiające osiągnięcie celów rewitalizacji;
- f. Wykaz dopełniających się wzajemnie najważniejszych przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru rewitalizacji, które będą realizowane w ramach programu rewitalizacji;
- g. charakterystykę, tj. ogólny opis innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych w szczególności zawierający ich rodzaj, charakter i zakres;
- h. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
- i. szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji wraz z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł
- j. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- k. system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji wraz z ramowym harmonogramem;
- l. system monitorowania i oceny programu rewitalizacji w zakresie skuteczności działań rewitalizacyjnych.

2. Charakterystyka obecnej sytuacji gminy Brzyska

2.1. Położenie, uwarunkowania i stan środowiska oraz sfera przestrzenna

Gmina Brzyska zajmuje powierzchnię 4 513 ha, co stanowi około 5,4% powierzchni powiatu jasielskiego. Jest najmniejszą gminą powiatu i zajmuje 0,25% powierzchni województwa podkarpackiego. Położona jest na wschodniej krawędzi Pogórza

Ciężkowickiego w paśmie Liwocz i w lewobrzeżnej wąskiej części Doliny Wisłoki. Terytorium stanowi część granicy pomiędzy dwiema odmiennymi krainami pogórzy karpackich: Pogórza Ciężkowickiego i Pogórza Strzyżowskiego (określanego też jako Strzyżowsko-Dynowskie). To położenie gminy skutkuje unikalnym, zróżnicowanym ukształtowaniem terenu, złożonym z rzeźby płaskiej terasy rzecznej na wschodzie i znacznymi deniwelacjami w części zachodniej. W związku z tym na terenie gminy dominuje ogólne nachylenie terenu w kierunku wschodnim, co pociąga za sobą podobny kierunek spływu wód. Układ typów krajobrazu również ulega konsekwentnej zmianie w układzie zachód – wschód, od zalesień najwyższych wzniesień, poprzez silnie sfalowane tereny rolne, do równinnych pól uprawnych niskiej terasy rzecznej. Zmiany rzeźby mają miejsce na krótkich odcinkach sięgających 2-3 kilometrów, co stanowi unikalną cechę geomorfologiczną z rzadko spotykanymi walorami widokowymi. Walory ukształtowania są dopełniane przez bogatą różnorodność siedlisk leśnych i wyżynnych, które posiadają odmienne cechy w stosunku do ekosystemów położonych w oddaleniu kilkuset metrów po drugiej stronie rzeki Wisłoki. Z tego powodu na terenie gminy objęto ochroną obszary leśne i nadrzeczne poprzez utworzenie *Rezerwatu Leśnego „Liwocz”* o powierzchni ponad 80 ha, obszaru *Natura 2000 Liwocz* oraz *Natura 2000 Wisłoka z dopływami*. Obszarowi gminy należy więc przypisać wysokie naturalne walory turystyczne, do których należy dodać walory kultury materialnej i niematerialnej. Do głównych czynników przyciągania turystycznego w tym zakresie należą: neogotycki, murowany, kamienny i trójnawowy kościół parafialny w Brzyskach pod wezwaniem św. Marii Magdaleny, wzniesiony w latach 1867–1879; zespół pałacowo-dworski w Brzyskach, wpisany do rejestru zabytków ze względu na swą szczególną wartość historyczną, jak też liczne murowane kapliczki i krzyże przydrożne w wielu punktach gminy. Szczególną atrakcją turystyczną jest zlokalizowana na szczycie góry Liwocz platforma widokowa licząca 24 m wysokości zwieńczona metalowym krzyżem (18 m), z której widoczna jest malownicza panorama okolicy, a w przy dobrej widzialności również szczyty Tatr. Miejsce posiada częściowo już doceniany potencjał turystyki pieszej, rowerowej i religijnej. Wzdłuż drogi do szczytu wzniesienia od strony Brzysk znajdują się stacje drogi krzyżowej oraz szopka z figurami naturalnych rozmiarów. Na szczyt poprowadzono kilka szlaków turystycznych i spacerowych oraz liczne ścieżki leśne, w tym szlaki obok studni z wodami siarczkowymi.

Ryc. 1. Położenie gminy Brzyska na tle granic województwa i krain geograficznych południowo-wschodniej części Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie: S. Dmowski (2012), <http://www.geografia24.eu>

Pod względem klimatycznym teren gminy jest położony w dzielnicy karpackiej, która charakteryzuje się dominującym wpływem klimatu gór. Wysokość obszaru wpływa na zaznaczone piętrowe zróżnicowanie klimatu. Przez większą część roku gmina znajduje się w masie powietrza polarno-morskiego. Średnia temperatura roczna wynosi 7,4 °C. Roczna suma opadów jest większa od średniej kraju i wynosi około 881 mm. Długość zalegania pokrywy śnieżnej przeważnie : od połowy listopada do połowy marca.

Stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Brzyska jest ogólnie średnio zadowalający, jednak występują zagrożenia dla wschodniej części gminy położonej w obniżeniu Doliny Wisłoki. Wynikają one z zagłębienia terenowego skutkującego możliwością wystąpienia zastoisk powietrza oraz inwersją temperatury powietrza, zwłaszcza w okresie zimowym. W związku z tym do zagrożeń należy zaliczyć występowanie smogu w okresie zimowym we wschodniej części gminy, na który składa się niska emisja

zanieczyszczeń pochodząca z ogrzewania mieszkań i w mniejszym zakresie, spalin samochodowych. Niekorzystną sytuację pogłębia ogólnie niska sprawność używanych urządzeń spalających węgiel, co skutkuje przekroczeniami poziomu stężenia pyłu zawieszonego.

Przez gminę Brzyska przepływa rzeka Wisłoka, która jest prawobrzeżnym dopływem Wisły i liczy 163,6 km długości. Jej źródła znajdują się w środkowej części Beskidu Niskiego na wysokości 575 m n.p.m. u podnóża Dębiego Wierchu i dalej przepływa przez Pogórze Jasielskie i Kotlinę Jasielsko-Krośnieńską, a następnie Pogórzem Strzyżowskimi Ciężkowickim. Płyne przez teren dwóch województw: małopolskiego i podkarpackiego. Zlewnia górnej Wisłoki to w przeważającej części tereny leśne Magurskiego Parku Narodowego. Wisłoka jest wykorzystywana dla celów turystyki kajakowej na odcinku od Jasła w dół rzeki. Najwyższe przepływy w Wisłoce obserwowane są od marca wraz z roztopami, z maksimum w kwietniu. Najniższe przepływy obserwuje się w jesieni i zimie - zwłaszcza od września do grudnia. Na terenie gminy występują zatem dwa rodzaje wezbrań: roztopowe i opadowe. Wezbrania roztopowe charakteryzuje niższa kulminacja fal powodziowych i dłuższy czas trwania. Wezbrania opadowe powodują szybko przesuwające się kulminacje fal powodziowych.

Badania przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony środowiska w Rzeszowie (Delegatura w Jaśle) wykazały, że wody Wisłoki w regionie gminy należy zakwalifikować do kategorii A3¹. Są to wody wymagające wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego oraz dezynfekcji. O kategorii A3 zadecydowały wskaźniki mikrobiologiczne: liczba bakterii grupy coli i liczba bakterii grupy coli typu kałowego. W innych punktach pomiarowych wodę zaklasyfikowano do kategorii A2 - jako wymagającą jedynie typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego. Wody powierzchniowe w gminie Brzyska są ponadto w znacznym stopniu zagrożone eutrofizacją. Uogólniając, stan jakości lokalnych wód rzecznych należy określić jako niezadawalający. W szczególności niska jakość wód powierzchniowych dotyczy wschodniej części gminy, położonej na dolnej terasie rzeki

¹ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie Delegatura w Jaśle, Stan środowiska w powiecie jasielskim w 2012 roku

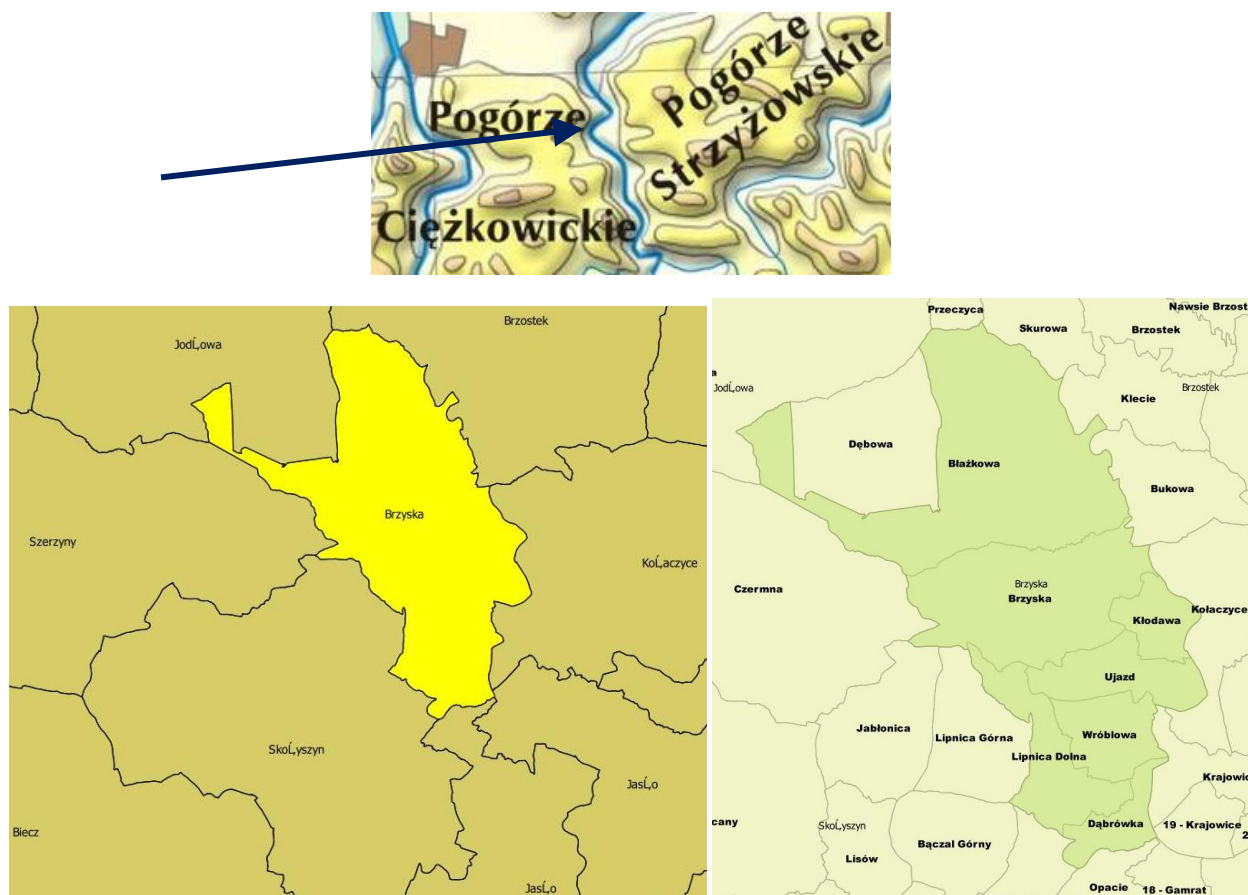
Wisłoki. W tym południkowym pasie występuje akumulacja zanieczyszczeń przemieszczających się z terenów położonych wyżej, co ma miejsce wskutek wyraźnego spowolnienia spływu wód powierzchniowych i nasilenia się procesów osadzania niesionych przez wodę związków.

W podobny sposób kształtuje się stan jakości wód gruntowych. We wschodniej części gminy spływ podziemny wód znacząco zwalnia ze względu na zmniejszenie się deniwelacji terenu w postaci progu zbocza doliny równoległe do drogi powiatowej nr 1313. Spływające z górnych terytoriów gminy wody gruntowe i przypowierzchniowe, nasycone między innymi azotanami pochodzenia rolniczego, jak też pestycydami, herbicydami i humicydami oraz związkami ściekowymi pochodzenia rolniczego i komunalnego, ulegają zastojowi, co prowadzi do gromadzenia się tych związków w warstwach gleby w formie trwałych zanieczyszczeń oraz widocznej eutrofizacji. Zjawiska te mają miejsce we wschodniej części Brzysk, Ujazdu i Błażkowej i dotyczą zwłaszcza wód płytkiego krążenia o zwierciadle swobodnym, które są bardziej narażone na zanieczyszczenia niż wody wgłębne, a ich kierunek i energia spływu silnie nawiązuje do rzeźby terenu.

Gleby Gminy Brzyska należą do średnio żyznych. Przeważają gleby płowe, ze znaczącym udziałem brunatnych. Są to zazwyczaj gleby kwaśne o niskiej zawartości fosforu i potasu. Wyniki badań na zawartość metali ciężkich w glebie wskazują, iż stężenia metali ciężkich zazwyczaj mieszczą się w dopuszczalnych normach.

W skład gminy wchodzi 7 sołectw: Błażkowa, Brzyska, Dąbrówka, Kłodawa, Lipnica Dolna, Ujazd i Wróblowa (ryc. 2).

Ryc. 2. Położenie gminy na tle granic: pogórzy i układu jednostek administracyjnych

Źródło: opracowanie własne

W związku z dużymi deniwelacjami część obszarów gminy jest poddana zagrożeniu osuwiskami, spełzywaniem oraz silną erozją wodną wraz z transportem zwietrzliny i zasobów próchnicznych gleb zgodnie ze spadkiem terenu. Skala erozji jest znaczna i może w tej części pogórzy sięgać 200 ton materiału rocznie z jednego hektara.

W ramach prowadzonej przez Gminę Brzyska gospodarki przestrzennej, część terenów objęto miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W myśl ustawy z 1994 r. i 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uchwalono osiem aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują łącznie powierzchnię 44,21 ha z czego 40,71 ha stanowi obszar pod eksploatację kruszywa

naturalnego, a pozostałe 3,5 ha stanowi obszar przeznaczony pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe. Dotyczą one następujących terenów gminy (plany zrealizowane):

- MPZP „WRÓBŁOWA I” – obejmujący tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług (obszar 0,17 ha)

- MPZP „DĄBRÓWKA I” – obejmujący tereny pod budownictwo mieszkaniowe z dopuszczeniem usług (obszar planu 0,45 ha)

- MPZP „WRÓBŁOWA II” obejmujący tereny pod budownictwo mieszkaniowe z dopuszczeniem produkcji i usług (obszar 0,83 ha)

-MPZP „BRZYSKA I” – obejmujący tereny pod budownictwo mieszkaniowe z dopuszczeniem usług (obszar 0,35 ha),

oraz plany w trakcie realizacji:

- MPZP „Ujazd I” – obejmujący tereny pod przemysł eksploatacji złoża kruszywa naturalnego (obszar 7,11 ha)

- MPZP „Ujazd II” - obejmujący tereny pod przemysł eksploatacji złoża kruszywa naturalnego (obszar 15,60 ha)

- MPZP „Błazkowa I” - obejmujący tereny pod przemysł eksploatacji złoża kruszywa naturalnego (obszar 18,00 ha)

- MPZP „Błazkowa II” - obejmujący tereny pod budownictwo mieszkaniowe z dopuszczeniem zabudowy usługowej w tym rzemiosła i handlu (obszar 1,70 ha).

Gmina Brzyska jest elementem specyficznej, policentrycznej sieci osadniczej charakterystycznej dla tej części województwa podkarpackiego. Skala tej policentryczności jest wyjątkowo duża w skali Polski. Układ osadniczy w województwie charakteryzuje dominacja Rzeszowa, co jest sytuacją naturalną dla miasta wojewódzkiego. Jednocześnie w promieniu od 40 do 80 kilometrów od Rzeszowa położone są liczne średnie miasta, liczące 35–70 tysięcy mieszkańców². Środkową i zachodnią część regionu charakteryzuje duża

² Ziolo Z., 1994, *Struktura funkcjonalna i układ przestrzenny centrów regionalnych Polski południowo-wschodniej*, [w:] J. Kitowski, Z. Ziolo (red.), *Problemy transformacji struktur regionalnych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, Rozprawy i monografie Wydziału ekonomicznego, Sekcja Gospodarki Przestrzennej Komisji Nauk Geograficznych, Oddział PAN w Krakowie, Wydział Ekonomiczny Filii UMCS w Rzeszowie, Warszawa – Kraków – Rzeszów

gęstość zaludnienia obszarów wiejskich, zwłaszcza wzdłuż osi dróg krajowych, w tym DK 73 przebiegającej w pobliżu gminy Brzyska. Taki rodzaj sieci osadniczej tworzy pociąga za sobą liczne konsekwencje, do których należy postulat tworzenia równie rozproszonej sieci infrastruktury. Skutkiem jest więc konieczność dokonywania dużej części inwestycji na terenach oddalonych od większych ośrodków.

Analizując sferę przestrzenną należy porównywać sytuację gminy w zbiorze gmin województwa podkarpackiego. Z punktu widzenia celów rewitalizacji, celem głównym jest poprawa jakości życia, która ściśle wiąże się z samorealizacją mieszkańców polegającą na wykorzystaniu ich osobistego kapitału wiedzy i umiejętności, czyli kapitału ludzkiego. Badania stopnia wykorzystania kapitału ludzkiego jako poziomu wykształcenia poszczególnych 160 gmin województwa wskazuje, że wykorzystanie tego kapitału dla rozwoju gminy Brzyska (mierzonego poprzez poziom dochodów i zatrudnienia) jest na poziomie poniżej średnich wojewódzkich. Ta niekorzystna sytuacja ma miejsce pomimo położenia gminy w otoczeniu przestrzennym stymulującym procesy wykorzystania kapitału ludzkiego dla rozwoju lokalnego, jakim jest położenie w bliskości bieguna rozwoju Jasła)³.

³ Bajor, K., 2012, *Kapitał ludzki a zróżnicowanie przestrzenne rozwoju województwa podkarpackiego w okresie 2002–2009*, UMCS w Lublinie: *do czynników, które stymulują procesy wykorzystania kapitału ludzkiego dla rozwoju społeczno-ekonomicznego należy zaliczyć: (1) położenie w obszarze rdzeniowym Rzeszowa (2) położenie w obrębie okręgu przemysłowego, Dębicko-Stalowowolskiego OP, z biegunami rozwoju Dębicy, Mielca, Tarnobrzegu i Stalowej Woli, (3) położenie w obrębie byłego Karpackiego Okręgu Przemysłowego, z biegunami rozwoju Jasła, Krosna i Sanoka, (4) położenie wzdłuż osi rozwoju wzdłuż drogi nr 4 od Pilzna do Jarosławia, oraz (5) położenie wzdłuż innych głównych dróg, zwłaszcza przebiegających z Rzeszowa w kierunku północnym.*

Tab. 1. Gminy województwa o ujemnych resztach z regresji wykorzystania kapitału ludzkiego dla rozwoju w okresie 2002-2011 (im niższa wartość, tym niższy poziom jego wykorzystania)

Gmina	Reszty	Gmina	Reszty	Gmina	Reszty	Gmina	Reszty	Gmina	Reszty
Cisna (2)	-3,12	Dydnia (2)	-1,23	Orły (2)	-0,67	Żurawica (2)	-0,46	Sieniawa (3)	-0,24
Lubaczów (1)	-2,29	Nisko (3)	-1,21	Przecław (2)	-0,65	Krzywcza (2)	-0,44	Zarzecze (2)	-0,21
Stubno (2)	-1,81	Solina (2)	-1,20	Ustrzyki Dolne (3)	-0,61	Przemyśl (1)	-0,41	Harasiuki (2)	-0,21
Oleszyce (3)	-1,77	Nozdrzec (2)	-1,18	Zaklików (2)	-0,61	Jarosław (1)	-0,40	Jarosław (2)	-0,21
Jasienica Ros. (2)	-1,67	Przemyśl (2)	-1,17	Fredropol (2)	-0,57	Kuryłówka (2)	-0,40	Gać (2)	-0,20
Medyka (2)	-1,63	Jeżowe (2)	-1,16	Nowy Żmigród (2)	-0,57	Leżajsk (2)	-0,39	Kańczuga (3)	-0,12
Końskie (2)	-1,62	Brzozów (3)	-1,08	Jarocin (2)	-0,56	Laszki (2)	-0,34	Czermin (2)	-0,12
Cieszanów (3)	-1,58	Haczów (2)	-0,93	Nowa Dęba (3)	-0,55	Baligród (2)	-0,33	Ostrów (2)	-0,11
Krempna (2)	-1,53	Wielopole Skrz. (2)	-0,90	Gorzyce (2)	-0,53	Jasło (2)	-0,31	Tryńcza (2)	-0,11
Strzyżów (3)	-1,53	Rakiszewo (2)	-0,82	Rudnik n. Sanem (3)	-0,53	Żołynia (2)	-0,30	Pawłosiów (2)	-0,11
Wiśniowa (2)	-1,47	Radymno (2)	-0,76	Sędziszów Młp. (3)	-0,52	Przeworsk (1)	-0,29	Skołyszyn (2)	-0,09
Frysztak (2)	-1,44	Brzyska (2)	-0,74	Iwierzycze (2)	-0,52	Bircza (2)	-0,28	Wojaszkówka (2)	-0,04
Radymno (1)	-1,43	Domaradz (2)	-0,74	Czudec (2)	-0,51	Przeworsk (2)	-0,28	Zagórz (3)	-0,01
Horyniec-Zdrój (2)	-1,43	Majdan Król. (2)	-0,73	Dębowiec (2)	-0,50	Czarna (2)	-0,27	Mielec (1)	-0,01
Olszanica (2)	-1,41	Łańcut (1)	-0,72	Wiązownica (2)	-0,47	Dynów (1)	-0,27		
Lesko (3)	-1,38	Lubaczów (2)	-0,70	Niebylec (2)	-0,47	Besko (2)	-0,24		
Lutowiska (2)	-1,32	Komańcza (2)	-0,70	Nowa Sarzyna (3)	-0,47	Ulanów (3)	-0,24		

Oznaczenia przy nazwach gmin: (1) gmina miejska, (2) gmina wiejska, (3) gmina wiejsko-miejska. Źródło: opracowanie własne

Z kolei zasoby szeroko rozumianego kapitału społecznego w gminie Brzyska są szacowane jako: dość wysokie w zakresie kapitału relacyjnego i niskie w zakresie kapitałów społecznego i strukturalnego⁴

2.2. Technosfera

Relatywnie korzystnie przedstawia się sytuacja mieszkalnictwa indywidualnego gminy Brzyska. Gmina należy do czołówki gmin województwa pod względem powierzchni mieszkań przypadającej na mieszkańca. Od wielu lat widoczny jest wyraźny trend do szybkiego wzrostu powierzchni użytkowej budowanych mieszkań, co wiąże się z licznymi inwestycjami w zakresie nowych domów jednorodzinnych, i co w dużej mierze wynika ze zjawiska naporu suburbanizacyjnego ze strony Jasła. Wynika to również z faktu budowania mieszkań o coraz większych powierzchniach użytkowych. Ponadto następuje szybki wzrost wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne i techniczne, łazienki, centralne ogrzewanie,

⁴ Diagnoza kapitału intelektualnego powiatu jasielskiego, 2013, Jasielska Strefa Usług Publicznych, Jasło, Kraków

instalacje solarne i gaz sieciowy. Z kolei znacznym problemem infrastrukturalnym jest brak sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

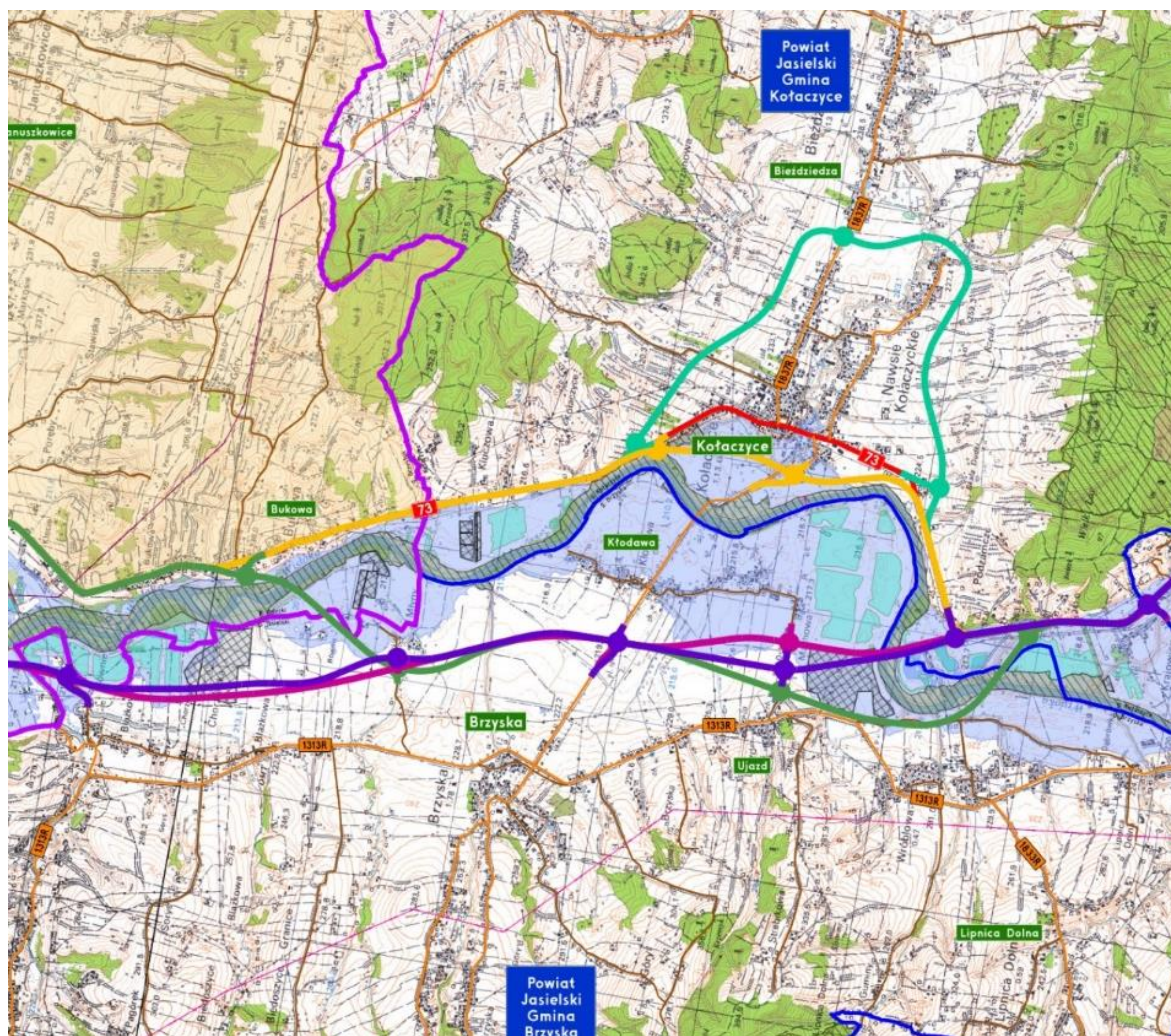
W dziedzinie gospodarki odpadami zauważalny jest korzystny, duży spadek ilości odpadów zmieszanych na rzecz segregowanych, który zmalał z niemal 600 ton w roku 2012 do około 300 ton w roku 2015. Korzystna zmiana jest efektem systemu zachęt, edukacji i promocji ochrony środowiska ze strony urzędu gminy oraz rosnącej świadomości środowiskowej mieszkańców.

Sieć dróg należy do dobrze rozwiniętych, a jej układ opiera się na osiowym przebiegu drogi powiatowej numer 1313 Jasło-Dębowa w kierunku zbliżonym do południkowego oraz na połączeniach z nią sieci dróg lokalnych. Często występujące ruchy masowe i intensywny spływ powierzchniowy powodują wzmożoną degradację podłoża i nawierzchni dróg, co utrudnia ich utrzymanie i modernizację ze względu na wyższe koszty i trudności związane z możliwościami zmiany ich przebiegu. W związku z tym władze samorządowe przeznaczają duże nakłady na utrzymanie sieci dróg. Stan techniczny dróg jest średni, drogi główne posiadają nawierzchnię bitumiczną i stanowią większość dróg twardych w gminie. Pozostałe drogi to drogi gruntowe oraz utwardzone. Udział ruchu ciężkiego jest stosunkowo niewielki i nie stanowi szczególnego zagrożenia dla środowiska i bezpieczeństwa ruchu drogowego, poza terenem przylegającym do drogi powiatowej przecinającej gminę we wschodniej części. Niekorzystną cechą układu komunikacyjnego w gminie jest niedobór rozdzielania przestrzeni ruchu dla niechronionych uczestników ruchu – rowerzystów i pieszych, którzy przy braku wydzielonych chodników korzystają z jezdni. Komunikacja zbiorowa opiera się na transporcie autobusowym PKS i MKS oraz prywatnych przewoźników.

W dziedzinie bezpieczeństwa mieszkańców gminy istotną rolę pełni sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Ponadto, w obrębie gminy funkcjonuje też Bank Spółdzielczy i dwa ośrodki zdrowia, w Brzyskach i w Błażkowej (filia). W dziedzinie edukacji działają dwa samodzielne gimnazja (Brzyska i Błażkowa), dwie samodzielne szkoły podstawowe (Brzyska i Błażkowa), Zespół Szkół we Wróblowej (gimnazjum i szkoła podstawowa) – wszystkie wymienione jako szkoły publiczne, oraz zespół szkół w Lipnicy Dolnej (szkoła podstawowa i gimnazjum) - prowadzony przez stowarzyszenie.

Do istotnych cech potencjału należy zaliczyć planowaną zmianę przebiegu drogi krajowej nr 73. Zaplanowana modernizacja tej trasy obejmuje też zmianę jej przebiegu polegającą na jej poprowadzeniu wzdłuż lewego brzegu Wisłoki, zamiast obecnego przebiegu prawostronnego. Wśród analizowanych linii przebiegu (podczas projektowania rewitalizacji) zakłada się wariant poprowadzenia drogi przez teren gminy Brzyska, na poziomie najniższej terasy rzecznej (ryc. 3). Taka zmiana przebiegu drogi DK 73 może wywrzeć znaczący wpływ na powiększenie możliwości rozwojowych gminy Brzyska i wszystkich podmiotów funkcjonujących na jej terenie. Transportowa dostępność gminy Brzyska może silnie wzrosnąć, a nowy przebieg trasy będzie silnym czynnikiem budowania gospodarki, miejsc pracy i przedsiębiorczości oraz rozpoznawalności i marki gminy. Jednak jak wskazują liczne przykłady, przeprowadzenie trasy drogowej nie powoduje samoczynnych zmian w danym obszarze. Konieczne jest podjęcie działań na rzecz efektywnego wykorzystania jej bliskości. W przypadku nie podjęcia działań wyprzedzających, nowa droga pozostanie jedynie czynnikiem poprawiającym dostępność miejsc pracy dla mieszkańców gminy na terenie Jasła, Krosna lub Dębicy. W perspektywie czasowej może ona wówczas wpłynąć tylko na wzmocnienie funkcji noclegowych gminy Brzyska, i generować dalsze ograniczenia w rozwoju endogenicznym gminy. Planowane projekty rewitalizacyjne w gminie Brzyska uwzględniają oparcie rozwoju społeczno-ekonomicznego o przyszłą zmianę przebiegu trasy i są powiązane z tym istotnym czynnikiem przestrzennym.

Ryc. 3. Planowane warianty przebiegu DK 73 na terenie gminy Brzyska

LEGENDA

- Wariant W1 – Samorządowy
- Wariant W2 – Samorządowy skorygowany
- Wariant W3
- Wariant W4
- Wariant W4a
- Planowane skrzyżowanie w wariantie 1
- Planowane skrzyżowanie w wariantie 2
- Planowane skrzyżowanie w wariantie 3
- Planowane skrzyżowanie w wariantie 4
- Planowane skrzyżowanie w wariantie 4a

Źródło: GDDKiA

2.3. Sfera gospodarcza

Gmina Brzyska jest gminą wiejską o charakterze rolniczym i ten charakter dotychczas determinował źródła dochodów mieszkańców. Ważną funkcję pełni też przemysł wydobywczy związany z występowaniem zasobów kruszyw naturalnych w dolinie rzeki Wisłoki. Obszar gminy jest pod silnym wpływem miasta Jasła, gdzie znajduje zatrudnienie wielu mieszkańców. Sprzyja temu niewielka odległość jaka dzieli centrum gminy Brzyska od miasta Jasła, która wynosi około 13 km i 20 minut odległości czasowej. Dość dobra dostępność czasowa charakteryzuje również Krosno, Gorlice, Dębicę, Ropczyce i Tarnów. Te rynki pracy są położone w zasięgu izochrony 60-minutowego dojazdu z centrum gminy, która często jest uważana za cechę typową dla zasięgu rynku pracy. Ich bliskość jest ważna dla mieszkańców, zwłaszcza biorąc pod uwagę kryzys rolnictwa obserwowany w gminach o rozdrobnionej strukturze rolnej.

Tab. 2. Dostępność drogowa ośrodków miejskich będących rynkami pracy od centrum gminy Brzyska w godzinach 7.00-8.00, od poniedziałku do piątku

Ośrodek (centrum)	Odległość w km	Odległość czasowa w min
Jasło	13	19
Pilzno	26	30
Gorlice	32	40
Dębica	35	40
Krosno	37	45
Ropczyce	42	55
Tarnów	51	60
Rzeszów	88	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie aplikacji MapsGoogle

Pod względem poziomu dochodów na mieszkańca gminę Brzyska charakteryzuje niska pozycja w rankingu: 155 na 160 jednostek gminnych w województwie, będąc najniższą wśród gmin powiatu jasielskiego. Lepszą lokatę zajmuje gmina w klasyfikacji liczby względnej podmiotów gospodarczych, co zarazem świadczy o zwiększonej aktywności mieszkańców, ale też o niskiej dochodowości prowadzonej w gminie działalności gospodarczej w zestawieniu z poziomem dochodów (tab. 3). Większość z zarejestrowanych w gminie podmiotów działa w sektorze budowlanym, w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Poza jednym ośrodkiem agroturystycznym, na terenie gminy nie jest prowadzona działalność hotelarska, co jest ważną uwagą w kontekście znacznego potencjału rozwoju turystyki.

Tab. 3. Lokata gmin powiatu jasielskiego wśród gmin województwa podkarpackiego w trzech typowych statystycznych wymiarach gospodarki w 2015 roku

	<i>Dochody własne gminy/mieszk.</i>	<i>Przeciętna powierzchnia Użytkowa mieszkania</i>	<i>Podmioty w rejestrze REGON/1000 mieszk.</i>
Brzyska	155	23	136
Jasło gm. Wiejska	125	111	67
Dębowiec	139	132	117
Jasło gm. Miejska	14	154	10
Kołaczyce	130	77	104
Krempna	15	143	77
Nowy Żmigród	108	87	97
Osiek Jasielski	143	81	121
Skołyszyn	102	101	100
Tarnowiec	127	57	92

Źródło: WUS w Rzeszowie

Rozkład przestrzenny miejsc rejestracji podmiotów gospodarczych wewnątrz gminy jest nierównomierny i waha się od 31,3 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców w Kłodawie do ponad dwukrotnie większego udziału w Dąbrówce: 70,2 na 1000 mieszkańców.

Tab. 4. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców,
jako średnia dla lat 2014-2015

Błażkowa	Brzyska	Dąbrówka	Kłodawa	Lipnica Dolna	Ujazd	Wróblowa	Gmina ogółem
3,9	4,4	7,0	3,1	6,7	4,9	4,2	4,7

Źródło: WUS w Rzeszowie

Gospodarka gminy Brzyska jest silnie poddana specyficznym czynnikom naturalnym. Wśród nich należy wymienić znaczne różnice wysokości terenu i dużą skalę ruchów masowych, co utrudnia transport i modernizację dróg, liczne cieki powierzchniowe erodujące elementy infrastruktury i działki rolne, jak też kształt terenu mogący generować częściowe zaleganie mas powietrza. Wskutek obniżenia intensywności rolnictwa widoczne jest zjawisko znacznej sukcesji roślinności lasotwórczej na odłogowanych powierzchniach działek, co jest efektem spadku poziomu opłacalności działalności rolniczej, zwłaszcza na działkach o niewielkich rozmiarach i dużym nachyleniu. Jest to zjawisko korzystne z punktu widzenia bioróżnorodności, jak też w przyszłości – gospodarki leśnej, jednak wpływa na utrwalenie regresu rolnictwa na terenie gminy.

Istotnym elementem gospodarki gminy jest funkcjonowanie małych i średnich gospodarstw rolnych. Ich dochodowość uległa znacznemu ograniczeniu w przemianach ostatnich 25 lat, jednak nadal pozostają bardzo ważnym elementem gminy. Poza funkcjami dochodowymi, pełnią one inne niezmiennie ważne role społeczno-ekonomiczne. Wśród ważniejszych funkcji niewielkich gospodarstw rolnych wskazuje się, że mają one ważny charakter opieki nad osobami starszymi oraz są miejscem powstawania i przechowywania materialnych i niematerialnych wartości kultury ludowej i tradycji. Wartości te są coraz wyżej cenione przez popyt rynkowy, a rolnicy mogą w przyszłości wykorzystywać te wartości – zabiegiem marketingowym często stosowanym przez producentów rolnych staje się podkreślanie miejsca wytworzenia produktu, unikalnej receptury, na bazie której powstał oraz pochodzenia składników produktu. Wyrazem akceptacji dla tego typu działań jest możliwość wpisania produktów rolnych do rozpoznawalnych i utrwalonych wśród

konsumentów rejestrów: *Rejestru Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych* lub do *Rejestru Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności* ⁵. Taki kierunek rozwoju małopolskiego rolnictwa powinien być uwzględniany na terenie gminy Brzyska jako na obszarze o silnym i unikalnym rysie cech lokalnych. Małopolskie rolnictwo gminy wywiera też korzystny wpływ na ochronę ekosystemów i walorów estetycznych krajobrazu, jak różnorodność krajobrazu, który dzięki temu jest atrakcyjny turystycznie, a czynnik ten może być ważną stymulantą rozwoju gminy.

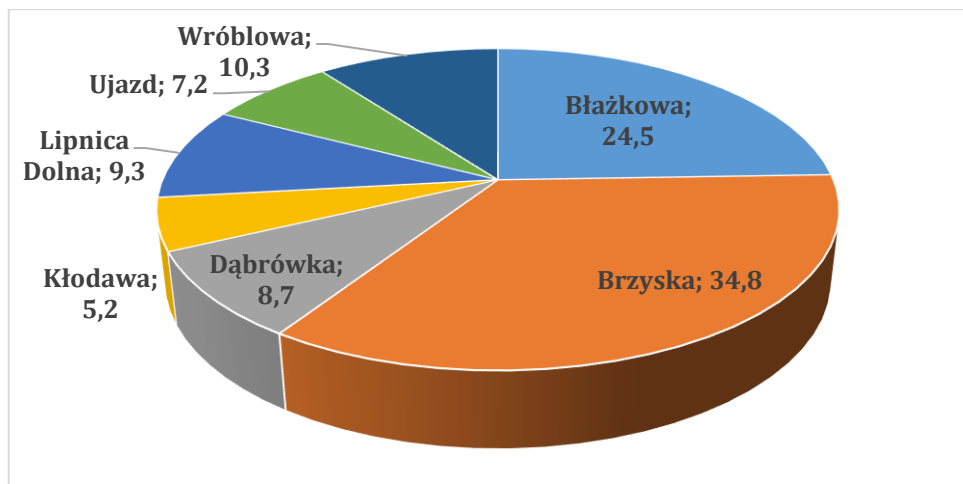
Skutkiem niskiej pozycji ekonomicznej gminy jest tendencja emigracyjna wśród zwłaszcza młodych osób w wieku produkcyjnym. Są to osoby, które potencjalnie mogłyby budować lokalny zasób gospodarczy, a ich odpływ wpływa na dalszą redukcję potencjału ekonomicznego. Emigracja jest więc zarówno skutkiem, jak też jedną z przyczyn zjawisk kryzysowych, co stanowi negatywne sprzężenie zwrotne dla mieszkańców gminy. Tematyka emigracji została podjęta w kolejnym rozdziale dokumentu.

2.4. Sfera społeczna

Według stanu na dzień 20.02.2017 ludność gminy Brzyska liczy 6 587 mieszkańców, z czego prawie 60% zamieszkuje dwie największe miejscowości: Brzyska i Błażkową. Charakterystyczną cechą zaludnienia są więc znaczne dysproporcje pomiędzy tymi dwoma najludniejszymi jednostkami a pozostałymi pięcioma: Dąbrówką, Kłodawą Lipnicą Dolną, Ujazdem i Wróblową (ryc. 4).

⁵ Janusz Żmija, Marta Czekaj, 2014, Społeczny charakter drobnych gospodarstw rolnych, Katedra Zarządzania i Marketingu w Agrobiznesie, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Społeczny charakter drobnych gospodarstw rolnych, SGGW 2014

Ryc. 4. Rozkład zaludnienia w gminie Brzyska wg miejscowości w 2017 roku

Źródło: Urząd Gminy Brzyska, USC

Struktura demograficzna gminy wykazuje wyraźne starzenie się społeczeństwa. Zmiany te obrazuje analiza dokonana dla krótkiego, 37-miesięcznego okresu licząc wstecz od daty przygotowania niniejszego planu. W tym okresie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 23% w roku 2013 do 22% w roku 2017. W tym samym czasie o 1% wzrósł udział ludności w wieku poprodukcyjnym, z 14% do 15%. Świadczy to o narastaniu niekorzystnej tendencji demograficznej i postępującym regresie urodzeń, który ma miejsce na terenie gminy podobnie jak w większości gmin kraju. Dość korzystne wskaźniki sprzed kilku lat ulegają odwróceniu. Obecnie liczba urodzeń wynosi dla gminy jedynie 9,5 na 1000 mieszk. Wartość relacji liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym zmalała w okresie 2013 -2015, jednak jest to efektem przejścia grupy ludności w wieku młodszym niż 18 lat do wieku produkcyjnego, którzy nie mają pełnego zastąpienia poprzez roczniki osób młodszych.

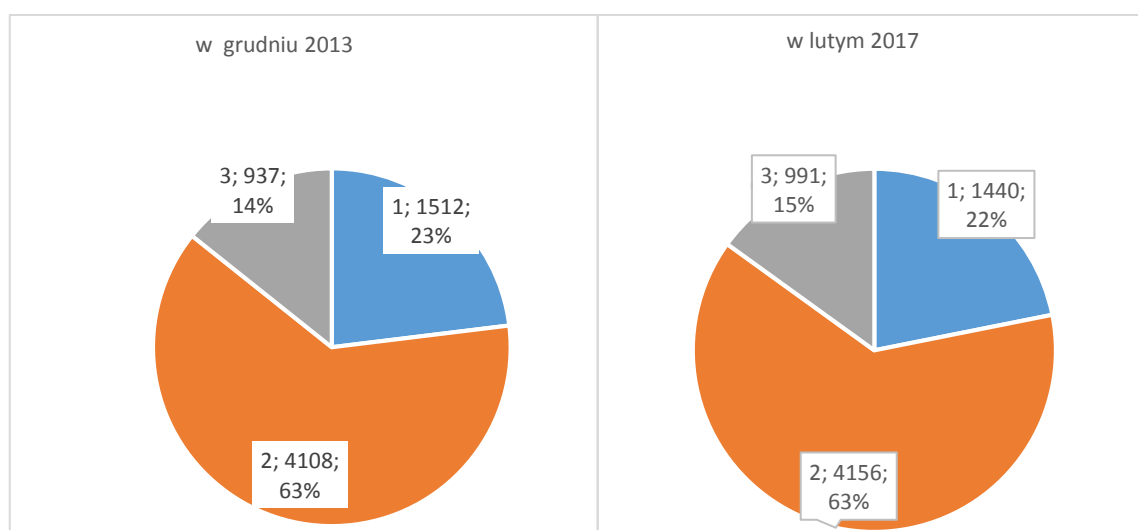
Tab. 5. Urodzenia w gminie Brzyska w 2016 roku

	Błażkowa	Brzyska	Dąbrówka	Kłodawa	Lipnica D.	Ujazd	Wróblowa	<i>gmina</i>
Ludność ogółem	1618	2291	584	351	615	469	675	6603
Liczba urodzeń	15	22	3	5	3	5	10	63
Współczynnik urodzeń na 1000 mieszk.	9,3	9,6	5,1	14,3	4,9	10,7	14,8	9,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brzyska, USC

Wskaźnik feminizacji wynosi w gminie 103 kobiety na 100 mężczyzn i świadczy o mniej zdeformowanej strukturze płci gminy zarówno w stosunku do powiatu (104), jak też do całego kraju (107). Z obserwacji piramidy płci i wieku wynika, że inicjacja nadwyżki liczby kobiet nad liczbą mężczyzn ma miejsce około 5 lat później niż średnio w Polsce. Zjawisko ma źródło w nadumieralności mężczyzn wieku średniego, można więc wnioskować, że jego opóźnienie w czasie jest efektem lepszego stanu zdrowia mężczyzn w gminie Brzyska. Wyjaśnieniem może być fakt, że gmina zajmuje obszar o niskim nasyceniu technosferą, a zdrowotności mieszkańców sprzyja oddziaływanie naturalnego środowiska pogórza.

Ryc. 5. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (1), produkcyjnym (2), i poprodukcyjnym (3) w Gminie Brzyska w przekroju 2013-2017

Źródło: Urząd Gminy Brzyska, USC

Do głównych problemów mieszkańców gminy należy zaliczyć zjawisko bezrobocia. W 2015 roku bezrobocie w gminie było nieco niższe niż na terenie całego powiatu i wynosiło odpowiednio 10,1% wobec 11,1% ogółu osób w wieku produkcyjnym. Do głównych przyczyn bezrobocia należy zaliczyć wiele czynników zewnętrznych, jak na przykład słabość rynku pracy Jasła, restrukturyzację tradycyjnych gałęzi przemysłowych, czy niekorzystne relacje wynagrodzeń do kosztów dojazdu do miejsca pracy, ale również nierzadko brak umiejętności i pełnej motywacji do podjęcia aktywności zawodowej. Należy też zaznaczyć, że oficjalny poziom bezrobocia nie jest wielkością w pełni obiektywną i nie przedstawia realnego charakteru rynku pracy, ponieważ prowadzona statystyka nie wykazuje istnienia problemu bezrobocia agrarnego. Bezrobocie agrarne jest bardzo istotnym składnikiem rynku pracy w regionach rolniczych. Zdarza się, że ten element słabości danych statystycznych nie pozwala na pełną analizę zjawisk społeczno-ekonomicznych w regionach rolniczych.

Tab. 6. Bezrobocie w gminie Brzyska wg danych PUP w Jasle

Nazwa	Średnia liczba osób bezrobotnych w latach 2016-2016	Udział bezrobotnych w liczbie ogólnej osób w wieku produkcyjnym
	Ogółem	%
Błażkowa	103,5	10,28
Brzyska	143,5	9,98
Dąbrówka	24,5	6,60
Kłodawa	21,5	9,03
Lipnica D.	50	13,09
Ujazd	18	5,92
Wróblowa	36	8,37
<i>Gmina Brzyska</i>	<i>397</i>	<i>9,52</i>
	Długotrwale bezrobotni	
Błażkowa	61	6,06
Brzyska	82,5	5,74
Dąbrówka	19,5	5,26
Kłodawa	11,5	4,83
Lipnica D.	35,5	9,29
Ujazd	10,5	3,45
Wróblowa	25	5,81
<i>Gmina Brzyska</i>	<i>245,5</i>	<i>5,89</i>

Istotnym elementem społecznym gminy jest działalność organizacji pozarządowych. Poza wymienionymi wcześniej podmiotami Ochotniczych Straży Pożarnych, na terenie gminy funkcjonują:

1. Lokalna Grupa Działania LIWOCZ
2. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Dąbrówka
3. Stowarzyszenie „Szkoła Przyszłości”, Lipnica Dolna
4. Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Lipnica”
5. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ludowy Klub Sportowy Wisłoka Błażkowa
6. Liwoczanka Stowarzyszenie Kobiet Gminy Brzyska
7. Góra Liwocz" Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego, Brzyska
8. Gminny Ludowy Klub Sportowy LIWOCZ Brzyska
9. Klub Sportowy *Jissen International Full Contact Team* Dąbrówka
10. Liwockie Stowarzyszenie Jeździeckie - Stanica Liwocz, Brzyska.

Na terenie gminy corocznie wzrasta suma środków wydatkowanych na pomoc społeczną. Jak wynika z danych GOPS, tylko w okresie lat 2013-2014-2016 liczba osób korzystających z zasiłków stałych wzrosła z 24 osób w 2013 do 26 w 2014, i do 95 osób w roku 2016, co oznacza wzrost niemal czterokrotny tylko w okresie 2013-2016. Liczba świadczeń wzrosła z 256 (w 2013), poprzez 306 (2014) do 392 (2016), a wydatkowana kwota z 100 494 zł (2013), poprzez 125 509 zł (2014) do 168 806 zł (2016). Ustawiczny i intensywny wzrost pomocy społecznej realizowanej w formie finansowej świadczy o narastaniu sytuacji kryzysowej w określonych elementach sfery społecznej.

W celu określenia kierunków postępowania i hierarchii potrzeb rewitalizacyjnych gminy Brzyska, zastosowano technikę analizy SWOT. Ten rodzaj analizy, pomimo że wyrósł z analiz przedsiębiorstw, stał się efektywną techniką dla analiz jednostek przestrzennych. Uzyskane wyniki umożliwiają poprawne kierunkowanie procesów planowania strategicznego i unikania błędów w planowaniu. Obejmuje on oceny i analizę w zakresie:

Satisfactory, czyli silnych stron jako czynników dobrych (satysfakcjonujących) w teraźniejszości; *Opportunity*, czyli szans jako czynników dobrych (pozytywnych) w przyszłości; *Fault*, czyli słabych stron jako czynników negatywnych w czasie obecnym; oraz *Threat*, czyli zagrożeń jako czynników złych w przyszłości. Efektem analizy jest zidentyfikowanie czterech grup czynników kształtujących kierunki późniejszych działań planistycznych.

Mocne strony	Słabe strony
<p>Bioróżnorodność środowiska przyrodniczego</p> <p>Dobrze rozwinięta sieć transportu</p> <p>Położenie blisko miasta Jasła i sieci małych, średnich i dużych miast (Tarnów, Krosno, Dębica, Pilzno i in.)</p> <p>Atrakcyjne położenie na pogórzu</p> <p>Położenie w Dolinie rzeki Wisłoki</p> <p>Zróznicowana rzeźba terenu</p> <p>Liczne szlaki turystyczne</p> <p>Korzystne warunki rozwoju sportu i rekreacji</p> <p>Wysoki stopień zelektryfikowania i zgazyfikowania</p> <p>Występowanie zasobów kruszyw naturalnych</p> <p>Liczne tereny przeznaczone pod rozwój budownictwa jednorodzinnego,</p> <p>Brak przemysłowych zanieczyszczeń środowiska</p> <p>Dobrze zorganizowana oświata i służba zdrowia</p> <p>Produkcja ekologicznej żywności w tradycyjny sposób</p> <p>Areały z potencjałem prowadzenia upraw ekologicznych oraz plantacji nasiennych - posiadające naturalne leśne strefy ochronne</p> <p>Zabytki kultury sakralnej i świeckiej</p> <p>Atrakcje turystyczne, m. in. najwyższy szczyt Pogórza Ciężkowickiego - Góra Liwocz z obiektem widokowym i sanktuarium</p>	<p>Ujemne saldo migracji</p> <p>Nierynkowa struktura rolna, niska opłacalność rolnictwa rozdrobnionego i małoobszarowego</p> <p>Brak stałych rynków zbytu dla produkcji rolnej</p> <p>Duży udział gruntów odłogowanych</p> <p>Zły stan dróg i niedobór chodników</p> <p>Niski poziom oferty turystycznej i informacji turystycznej</p> <p>Niedobory infrastrukturalne boisk sportowych,</p> <p>Rozproszona zabudowa</p> <p>Niewystarczająca sieć wodociągowa</p> <p>Brak zintegrowanej sieci wodociągowej</p> <p>Brak zintegrowanej sieci kanalizacji</p> <p>Niedobór podmiotów gospodarczych</p> <p>Zanikanie tradycyjnych zawodów</p> <p>Niedobór przemysłu i miejsc pracy</p> <p>Słabo rozwinięty sektor usług</p> <p>Wysoki poziom bezrobocia</p> <p>Wykluczenie społeczne części mieszkańców</p> <p>Degradacja urządzeń melioracyjnych</p> <p>Niski poziom zaangażowania społecznego i wiedzy ekologicznej mieszkańców.</p> <p>Starzejące się społeczeństwo, regres urodzeń</p>

<p>Pracowitość, zaradność, oszczędność, przedsiębiorczość, patriotyzm lokalny mieszkańców</p>	
Szanse	Zagrożenia
<p>Powrót pracowników z zagranicy i ponownie wejście na rynek pracy Możliwość uzyskania środków z funduszy UE Rozwój produktów regionalnych Stworzenie charakterystycznych dla gminy produktów turystycznych Zmiana przebiegu drogi krajowej nr 73 Sprzyjająca polityka regionalna, i krajowa, w tym adresowana do obszarów wiejskich Warunki do rozwoju gospodarstw agroturystycznych Rosnący popyt na zdrową żywność Przetwórstwo „zdrowej żywności” Ekogospodarstwa rolne Wzrost zainteresowania ludności wypoczynkiem Rozwój sektora usług na wsi, Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich i drobnej wytwórczości, Nawiązanie współpracy z innymi miejscowościami i gminami Rozwój oświaty i społeczeństwa informacyjnego Rozwój aktywności mieszkańców w dziedzinie współpracy społecznej na poziomie lokalnym E-handel i cyfryzacja usług</p>	<p>Niska świadomość lokalnej społeczności o wartości kulturowej dziedzictwa materialnego i przyrodniczego Niski poziom wiedzy o własnym regionie Tworzenie ścisłych rezerwatów przyrody co skutkuje zamknięciem terenu dla ruchu turystycznego i gospodarki gminy Zagrożenie powodzią w Dolinie Wisłoki Wzrost poziomu bezrobocia Absencja w imprezach lokalnych Postępowanie wykluczenia społecznego Zagrożenie rozwoju patologii społecznych, zwłaszcza wśród ludzi młodych Brak odpowiedniej kadry w niektórych zawodach Niedostateczne zabezpieczenia przeciwpowodziowe Bierność społeczna Niechęć części mieszkańców do podejmowania działalności w zakresie rozwoju turystyki i obsługi turystów Niedobór środków na promocję turystyki, Niewystarczająca infrastruktura turystyczna Trudny dostęp do kredytów o niskich stopach procentowych Niewykorzystane turystycznie zasoby środowiska Spadek dochodów ludności Konkurencja turystyczna ze strony Beskidu Niskiego i Bieszczadów Zawiłe uregulowania prawne dla przedsiębiorców</p>

Duża biurokracja przy składaniu projektów o środki pomocowe Dalszy odpływ młodych ludzi Niestabilny system prawny i podatkowy w kraju, zachwiania w gospodarce kraju Postępujące rozwarstwienie społeczno-ekonomiczne społeczeństwa Ubożenie społeczeństwa Dalszy spadek opłacalności produkcji rolnej Pogarszanie się zdrowotności Starzejące się społeczeństwo i dalszy regres liczby urodzeń

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje na różnorodność czynników wpływu na obszar gminy, co wiąże się z dużą złożonością i przestrzennym charakterem życia społeczno-gospodarczego. Ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych wymaga uwzględnienia wielu elementów stymulujących i destymulujących rozwój gminy Brzyska jako jednostki przestrzennej. Obserwując kategorie poszczególnych czynników, aspektem wiodącym w zakresie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, zarówno endogenicznych, jak też zewnętrznych, powinny być objęte trzy obszary: społeczny, przestrzenno-techniczny oraz gospodarczy. Na podstawie analizy należy ocenić, że obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym lokalnego życia społeczno-gospodarczego. Przedstawione obszary kryzysowe stanowią ramy dla planowania programu rewitalizacji.

3. Podsumowanie wyników badań społecznych

W procesie programowania skutecznych działań rewitalizacyjnych gminy Brzyska fundamentalnym elementem jest partycypacja społeczna. Udział społeczności jest również integralnym składnikiem pozostałych etapów działań, czyli nie tylko identyfikacji problemów i planowania, ale też udziału na etapie realizacji, monitorowania oraz ewaluacji

projektów. Założono, że silna partycypacja społeczna jest warunkiem efektywności projektów rewitalizacyjnych. To założenie wpisuje się w samą istotę samorządności i współdecydowania, zwłaszcza dla gminy o małym zaludnieniu, jaką jest gmina Brzyska.

Udział wszystkich interesariuszy w tworzeniu programu miał szeroki zasięg: od informacji o działaniach władz lokalnych, poprzez współudział w podejmowaniu decyzji o kierunkach interwencji aż po aktywne uczestnictwo przy planowaniu konkretnych projektów. Duży wkład w przygotowanie oraz wdrażanie programu miała zarówno społeczność lokalna, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, jak i pozostali interesariusze obszarów zdegradowanych. Partycypacja społeczna miała miejsce na każdym etapie opracowywania programu: diagnozy jak również na etapie identyfikacji możliwych rozwiązań (identyfikacja głównych problemów, propozycja działań rewitalizacyjnych). Prowadzone działania partycypacyjne należy podzielić na dwie grupy określone jako „informowanie” oraz „konsultowanie”.

A/ informowanie:

- poprzez stronę internetową Urzędu Gminy w Brzyskach (www.brzyska.pl) oraz oficjalny profil Gminy Brzyska na portalu Facebook
- poprzez spotkania z mieszkańcami (informacje były przekazywane na spotkaniach dedykowanych procesowi rewitalizacji jak również były przekazywane mieszkańcom przy okazji innych wydarzeń publicznych, m.in. spotkania z seniorami, sesje rady gminy, posiedzeń komisji Rady Gminy, Komisji Alkoholowej)

B/ konsultowanie (ankiety, badania, ekspertyzy, spotkania i uzgodnienia):

- poprzez stronę internetową Urzędu Gminy w Brzyskach (www.brzyska.pl) oraz oficjalny profil Gminy Brzyska na portalu Facebook
- spotkania z mieszkańcami wszystkich sołectw wchodzących w skład Gminy Brzyska
- zaangażowanie sołtysów, działaczy społecznych, radnych
- indywidualne spotkania z interesariuszami (mieszkańcami, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych)

- przedłożenie projektu do publicznego wglądu wraz z możliwością wnoszenia uwag i propozycji projektów (interesariusze mogli zgłaszać swoje wnioski i uwagi do programu zarówno w formie osobistej, telefonicznej, listownej, mailowej).

Na wyznaczenie obszaru rewitalizacji wpłynęły wyniki anonimowego badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy w dniach od 20 stycznia do 5 lutego 2017 roku. Łącznie wpłynęło 712 ankiet (w wersji papierowej – 533, w wersji elektronicznej za pomocą ankiety dostępnej na stronie www.brzyska.pl - 179). Jego wyniki jednoznacznie wskazały na potrzebę rewitalizacji obszaru gminy, co potwierdziło 87% respondentów. Wyniki prowadzonych badań wskazały konkretne potrzeby, możliwe do zrealizowania w ramach procesów rewitalizacji i istotne z perspektywy lokalnej społeczności. Najczęściej występujące postulaty społeczne pokrywają się z poszerzoną analizą stanu gminy i zostały uwzględnione w bieżącym programie rewitalizacji. Mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na konieczność poprawy następujących cech: zły stan dróg i chodników lub ich brak (49%), braki w obrębie infrastruktury technicznej (kanalizacja / wodociągi, 41%), niedobór miejsc pracy (43%), słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjna (33%), bezrobocie / brak instytucji / działań ukierunkowanych na pomoc w znalezieniu pracy (45%), emigracja z gminy młodych i dobrze wykształconych osób (49%). Jak wykazało badanie, znamienne i powszechne są opinie mieszkańców gminy na temat czynnika przesądzającego o atrakcyjności gminy Brzyska – jest nim atrakcyjność przyrodnicza i kulturowo-historyczna obszaru (69%) oraz oferta turystyczna i rekreacyjna (36%). Ponadto badanie społeczne umożliwiło wskazanie konkretnych terenów i obiektów, które wymagają rewitalizacji i stanowią ważny zbiór oczekiwań i nadziei mieszkańców. Na zadane pytanie, które obszary gminy powinny zdaniem mieszkańców zostać poddane procesowi rewitalizacji (można było wybrać maksymalnie 3 obszary) udzielono następujących odpowiedzi:

- Brzyska: centrum miejscowości w tym zabytkowy zespół pałacowo - dworski, plac przy GCKiCz (po byłej GS) - 61% respondentów (432 głosy)
- Błażkowa: teren byłego kółka rolniczego, boiska sportowego - 32% (227 głosów)
- Ujazd: stawy / wyrobiska po wydobywaniu żwiru - 34% (245 głosów)

- Lipnica Dolna: budynek „Domu Ludowego”, remiza OSP, boisko sportowe – 21% (147 głosów)
- Kłodawa: niezagospodarowane tereny wokół boiska sportowego - 22% (157 głosów)
- Wróblowa: niezagospodarowane tereny wokół szkoły i placu zabaw - 15% (108 głosów)
- Dąbrówka: budynek Domu Ludowego wraz z najbliższym otoczeniem - 14% (99 głosów).

Poza odpowiedziami na pytania zamknięte, respondenci mogli zgłaszać w ramach pytań otwartych swoje propozycje i pomysły w odniesieniu do treści całego programu w tym zarówno w ustalaniu granic obszaru rewitalizacji, propozycji projektów, jak też działań rewitalizacji. Wyniki ankiet oraz informacji i propozycji zgłaszanych do zespołu ds. rewitalizacji od radnych, sołtysów oraz działaczy społecznych służyły do opracowania projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Konsultacje społeczne Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 trwały w okresie od 24 lutego do 22 marca 2017 r. Łącznie odbyło się 20 dedykowanych spotkań mających na celu zapoznanie jak największej grupy interesariuszy z założeniami oraz propozycjami projektów oraz dostosowania ich do potrzeb przyszłych użytkowników. Spotkania odbywały się na terenie całej gminy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów objętych programem rewitalizacji. W spotkaniach wzięło udział blisko 300 osób. Program był konsultowany m.in. ze wszystkimi Stowarzyszeniami Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy, członkiniami Stowarzyszenia Kobiet Gminy Brzyska LIWOCZANKI, członkami: Zespołu Ludowego LIWOCZANIE, przedstawicielami oraz członkami Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania LIWOCZ, Klubu Sportowego WISŁOKA Błażkowa Oraz Klubu Sportowego LIWOCZ Brzyska, Radnymi Gminy Brzyska, Sołtysami, pracownikami Urzędu Gminy Brzyska, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzyskach oraz Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach a także mieszkańcami i przedsiębiorcami z terenu całej gminy.

Podsumowując, planowany obraz rewitalizacji przedstawiony w niniejszym dokumencie jest efektem współdziałania mieszkańców gminy, a konkretne planowane działania są emanacją wizji rozwoju gminy pokrywającej się zarówno z wynikami analiz, strategii i lokalnych dokumentów, jak też z potrzebami zmian wyrażanych przez mieszkańców.

4. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Wszelkie ujęte w programie działania mają wspólny cel skoncentrowany na poprawie sytuacji społecznej na terenie gminy Brzyska. Jest nim poprawa poziomu życia i bazy dla rozwoju społecznego. Jest to cel strategiczny dla wszelkich planowanych działań w podziale na sferę (1) społeczną, (2) przestrzenno-techniczną oraz (3) gospodarczą, jak też w podziale na dwie inne kategorie: (1) działania „twarde” – trwałe projekty związane z polepszeniem stanu infrastruktury, zabudowy i innych sfer struktur materialnych dla dobra społeczności lokalnej, oraz (2) działania „miękkie” - w pełni bezpośrednio związane z polepszeniem stanu społeczności lokalnej oraz szans jej rozwoju, a zwłaszcza wyjścia ze stanu kryzysowego, widocznego w świetle aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Założeniem przyjętych działań jest współoddziaływanie przyszłych skutków obydwu wymienionych kategorii, a zwłaszcza stymulowanie rozwoju społecznego dzięki bazie wytworzonej przez działania „twarde”. Przykładem służy planowane materialne przekształcenie przestrzeni publicznej centrum miejscowości Brzyska w miejsce instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych działań prospołecznych oraz emanujące lokalnym dziedzictwem i wychodzące naprzeciw społecznym potrzebom współpracy i budowania spójności gminy.

Przyjęto zasadę, aby działania rewitalizacyjne skoncentrować na najważniejszych obszarach problemowych zidentyfikowanych na terenie gminy Brzyska. Dotyczą one eliminowania dysfunkcji w sferze funkcjonowania społeczności lokalnej poprzez działania na płaszczyznach:

- bezpośrednich działań społecznych w formach pozainstytucjonalnych i instytucjonalnych na rzecz aktywizacji społecznej
- poprawy jakości przestrzeni, w której funkcjonuje społeczeństwo
- redukcji wykluczenia społecznego poprzez wzbudzanie rozwoju gospodarczego
- poprawy bezpieczeństwa socjalnego i spójności społecznej w ramach wspólnoty lokalnej

- wzmocnienie tożsamości gminy poprzez wykorzystanie potencjału wewnętrznego.

Wzmacnianie spójności gminy jest ważnym elementem przyjętych założeń programu rewitalizacji gminy Brzyska. Spójność jednostek terytorialnych należy rozważać na trzech głównych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej i przestrzennej. Lokalny program rewitalizacji gminy Brzyska w sposób szczególny podejmuje zadanie wzmocnienia spójności gminy na płaszczyźnie społecznej. Należy ona do kardynalnych cech prorozwojowych małych wiejskich jednostek terytorialnych. W przypadku gminy małej i rozproszonej, ten rodzaj spójności zyskuje szczególne znaczenie stając się warunkiem tworzenia potencjału dla rozwoju społeczności. W ramach budowania spójności gminy Brzyska na płaszczyźnie społecznej należy oczekiwać takich skutków, jak likwidacja lub redukcja zjawisk wykluczenia społecznego, patologii społecznych, minimalizacja rozwarstwienia społecznego i ekonomicznego oraz szeroki dostęp do wydarzeń kulturalnych, jak również powszechny udział społeczności ważnych wydarzeniach lokalnych w sferze samorządności, kultury i gospodarki. Z tego powodu zasada spójności dotyczy wszystkich podejmowanych działań rewitalizacyjnych. Ponadto w ramach ich planowania przyjęto, że projekty rewitalizacyjne w gminie będą:

- a/ skoncentrowane przestrzennie – odnoszące się nie do rozproszonych działań punktowych w różnych częściach gminy, ale do konkretnego większego obszaru dysfunkcji społecznych
- b/ kompleksowe - obejmujące zmiany w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego
- c/ zintegrowane - poprzez zintegrowanie działań w sferach powiązanych i zintegrowanie różnych podmiotów.

Szczególnie ważnym elementem programu jest poprawa obecnej sytuacji społecznej gminy poprzez rozwój kapitałów społecznego i ludzkiego. Inspiracji do podjęcia działań prospołecznych oraz wzmacniania tego kapitału dostarczają obserwacje widocznych w gminie Brzyska sprzeczności. Niskie wartości wskaźników ekonomicznych kontrastują tu z licznymi przejawami gospodarności w wymiarze lokalnym. Należy stwierdzić, że istniejący w gminie kapitał ludzki i społeczny nie jest efektywnie wykorzystany dla rozwoju gminy i istnieje niewykorzystany ich potencjał. Jednocześnie należy podkreślić, że rola tych

kapitałów wciąż rośnie we współczesnych procesach rozwoju społeczno-ekonomicznego. Rozwój lokalny opiera się na kapitale ludzkim i społecznym, kapitale fizycznym i innowacyjności. Jednak właśnie kapitał społeczny i ludzki, czyli mieszkańcy - są kluczowym elementem rozwoju regionalnego ⁶. W tym świetle projekty Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska są bezpośrednio lub pośrednio, ukierunkowane na uruchomienie zasobów tego kapitału poprzez eliminację dysfunkcji społecznych i budowanie związków wewnątrz lokalnej społeczności oraz eliminację rosnącego rozwarstwienia.

Wśród założeń rewitalizacji gminy ważną rolę zajmuje planowana zmiana układu transportowego, która będzie miała miejsce na terenie powiatu jasielskiego w najbliższych latach. Zgodnie z założeniami GDDKiA zmodernizowana zostanie droga krajowa nr 73 i dokonana zmiana przebiegu tej trasy, który najprawdopodobniej będzie wiódł przez teren gminy wzdłuż koryta rzeki Wisłoki. Niewątpliwie ta zmiana może stać się stymulantą rozwoju gminy, o ile działania instytucjonalne, komercyjne i prywatne będą przygotowane na nowy układ sieci transportu. Planowanie w ramach niniejszego programu rewitalizacji tworzą bazę wykorzystania szansy dla społeczności lokalnej wynikającej z tej istotnej planowanej zmiany przestrzennej.

Ważnym założeniem programu jest rozwój działalności turystycznej jako droga do poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej. Gmina Brzyska, podobnie jak cały powiat jasielski posiada duży potencjał rozwoju działalności turystycznej. Jednocześnie, do tej pory turystyka nie była traktowana jako branża, która powinna przynosić dochody mieszkańcom a raczej jako dodatkowa dziedzina życia, związana z rekreacją i wypoczynkiem mieszkańców. Zmiana tej sytuacji jest założeniem rewitalizacji gminy oraz działaniem zgodnym ze strategicznymi założeniami całego powiatu jasielskiego, według których wspierane powinny być działania związane z lepszym zagospodarowaniem turystycznym rzek i stawów, w tym stawów tworzonych z dawnych żwirowisk – *konieczne jest tworzenie kąpielisk, łowisk dla wędkarzy i turystów, szlaków kajakowych, przystani wodnych* ⁷. Programowanie działań rewitalizacji uwzględnia ten priorytet jako silnie prorozwojowy dla

⁶ Np. Glaeser E., 1988, Are Cities Dying? The Journal of Economic Perspectives; Spring 1998; 12, 2; ABI/INFORM Global, s. 139-160

⁷ Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego 2016-2022

gminy i opiera się na założeniu, że rozwój społeczny będzie znacząco wspomagany poprzez wykorzystanie turystyczne unikalnych warunków naturalnych gminy oraz adaptacji dla celów turystyki, rekreacji i sportu wyrobisk żwirowych oraz Doliny Wisłoki.

Ponadto przyjęto zasadę zakładania działań typu *brownfield* - ponownego wykorzystania zdegradowanych terenów, budynków i obiektów infrastruktury, którym nadaje się nowe funkcje (w przeciwieństwie do *greenfield* – „od podstaw”). Inwestycje *brownfield* pozwalają na lepsze wykorzystanie istniejących zasobów gminy Brzyska i w mniejszym zakresie oddziałują na środowisko oraz często wymagają mniejszych nakładów. Ponadto procesy rewitalizacji typu *brownfield* umożliwiają naprawę krajobrazu, zabezpieczenie mienia wspólnego i eliminację zagrożeń dla zdrowia mieszkańców.

Lokalny Program Rewitalizacji jest podstawą do udzielenia wsparcia z dedykowanych rewitalizacji instrumentów krajowych i unijnych, jak też do wykorzystania innych programów sektorowych. W związku z tym działania rewitalizacyjne zostały wpisane do dokumentu, a projekt będzie realizowany zgodnie z wytycznymi w tym zakresie. Zakładane działania będą stanowić realną bazę wyjściową dla dalszego poszerzania możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rzecz projektów zainicjowanych w ramach rewitalizacji. Przykładowym założeniem w tym zakresie jest tworzenie nowych miejsc pracy w ramach rozbudowy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (na przykład utworzenie centrum informacji turystycznej w połączeniu z innymi wynikającymi z potrzeb funkcjami takiej jednostki) lub infrastruktury sportowej, do której obszar gminy jest predestynowany poprzez warunki naturalne.

W kolejnym rozdziale dokumentu został określony obszar zdegradowany, który wyznaczono na terenie gminy Brzyska. W dalszej części opisane są konkretne cele przeprowadzenia rewitalizacji na tych obszarach oraz ich szczegółowa diagnoza. Składa się na nią analiza negatywnych zjawisk, jak również analiza lokalnego potencjału. Dla obszarów objętych rewitalizacją nie będzie utworzona *Specjalna Strefa Rewitalizacji*. W dalszej części sprecyzowano i scharakteryzowano podstawowe kierunki działań rewitalizacyjnych.

4.1. Delimitacja i diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

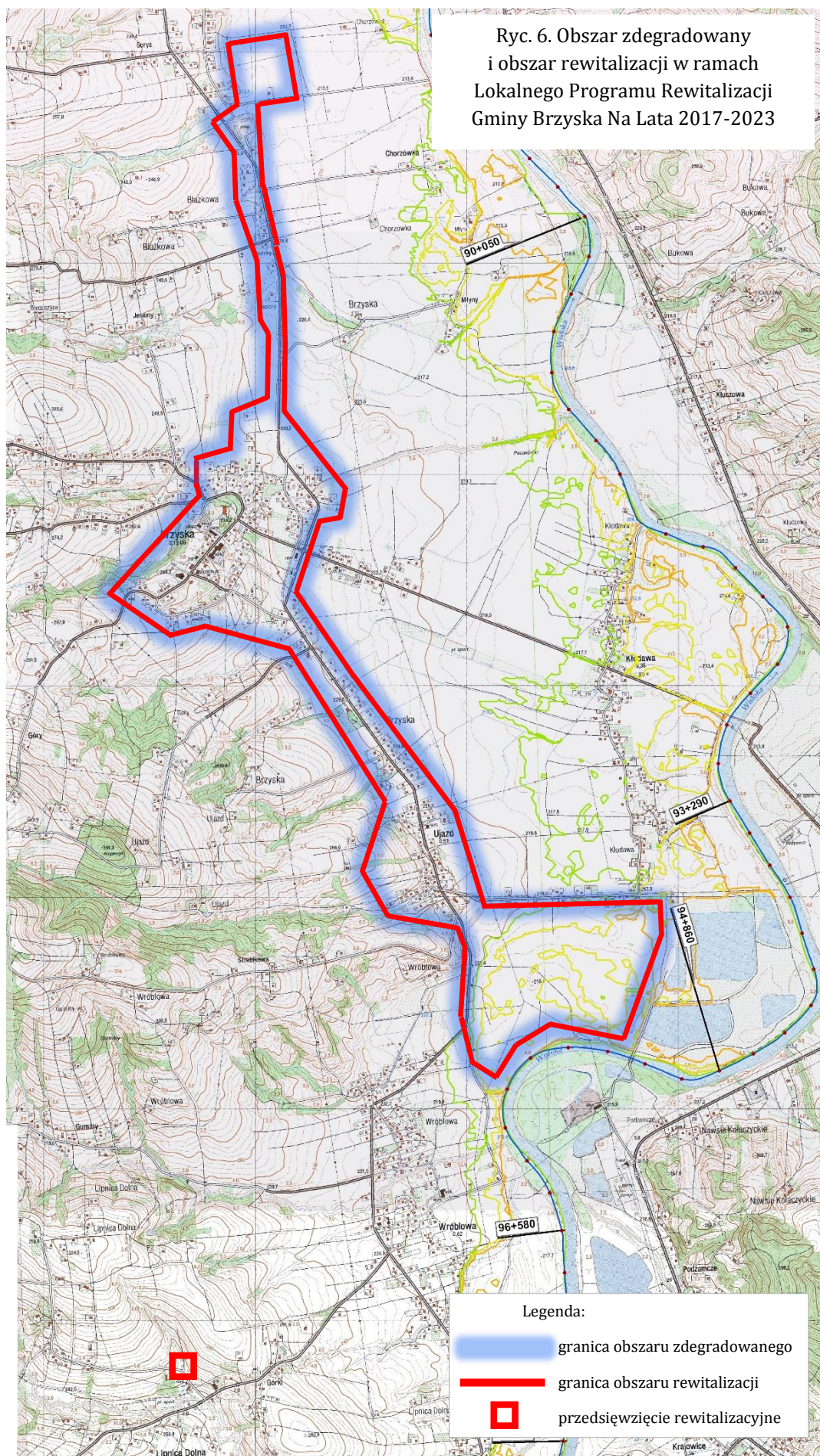
Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Brzyska przebiegła w dwóch etapach. Pierwszym etapem było badanie danych dla wszystkich siedmiu sołectw w celu porównania sytuacji społecznej i określeniu sołectw o wyraźnym nasileniu zjawisk kryzysowych. W drugim etapie podjęto dodatkową analizę na poziomach niższych niż sołectwa, co pozwala na uściślenie zakresu przestrzennego obszaru kryzysowego.

Metodyka prowadzenia analiz na terenie małych gmin złożonych z niewielu jednostek administracyjnych jest związana z wieloma utrudnieniami. Analizy statystyczne ze swojej natury wymagają pracy na dużych zbiorach, o które trudno w małych jednostkach gminnych. W takich warunkach czynniki o średnim znaczeniu wadze mogą zmienić obraz statystyczny. Na przykład dla jednostki wiejskiej o zaludnieniu rzędu 200 osób zakończenie inwestycji budowlanych i zamieszkanie w nich 20 osób skutkuje znacznymi zmianami w danych, a podobne zdarzenie w miejscowości liczącej 2000 mieszkańców jest mało zauważalne. Z utrudnieniami wiąże się również analiza jednostek przestrzennych o znacznych różnicach zaludnienia, a opisywanych na jednakowym poziomie agregacji danych. Takie sytuacje wymagają dodatkowych prac, których wyniki pozwalają na efektywne wyznaczenie obszarów kryzysowych. W tym świetle główne techniki analiz były następujące: przestrzenna i strukturalna analiza danych statystycznych (wielowymiarowa); wywiady i spotkania z: pracownikami społecznymi, zespołami pedagogicznymi (obszary mniejsze od sołectw zagrożone wykluczeniem, bezrobociem i ubóstwem), pracownikami dydaktyczno-wychowawczymi (obszary sołectw o najniższym poziomie edukacji ze względu na gorsze warunki życia i otoczenie społeczne), dzielnicowymi (obszary niebezpieczne i zagrożone), z osobami odpowiedzialnymi z ramienia urzędu gminy za współpracę z organizacjami pozarządowymi (obszary o najniższym poziomie kapitału społecznego i uczestnictwa w życiu publicznym), jak również z przedstawicielami instytucji kultury, animatorami kultury (obszary gminy o najniższym uczestnictwie mieszkańców w kulturze). Ważnym uzupełnieniem analiz była współpraca ze strony pracowników urzędu gminy, zespołu

rewitalizacyjnego, kierownictwa GOPS oraz mieszkańców gminy zaangażowanych w proces planowania rewitalizacji.

W świetle wyników tych analiz wyznaczony został obszar zdegradowany, obejmujący części miejscowości Brzyska, Błażkowa i Ujazd. Jedno przedsięwzięcie rewitalizacyjne zaplanowano poza obszarem rewitalizacji w Lipnicy Dolnej, jako ściśle powiązane ze społecznymi celami dla obszaru rewitalizowanego (ryc. 6). W myśl przepisów obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno- funkcjonalnych i technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar ten lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców. Powierzchnia obszaru rewitalizacji w gminie Brzyska spełnia te warunki, jego powierzchnia nie przekracza 20% powierzchni gminy i wynosi 220 ha – co wobec 4513 ha całej powierzchni gminy stanowi 4,87 % powierzchni gminy. Obszar jest zamieszkały przez 1 365 mieszkańców, co wobec 6 587 ogółu mieszkańców stanowi 20,1 % ludności gminy, czyli mniej niż 30% ogółu mieszkańców.

Ryc. 6. Obszar zdegradowany
i obszar rewitalizacji w ramach
Lokalnego Programu Rewitalizacji
Gminy Brzyska Na Lata 2017-2023

Obszar rewitalizacji gminy Brzyska stanowi całość obszaru zdegradowanego, ponieważ na całym jego obszarze ma miejsce szczególnie duża koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, przestrzennych, techniczno-funkcjonalnych i gospodarczych. Jest to jednocześnie terytorium wyjątkowo ważne pod względem transportu, usług, mieszkalnictwa i administracji, więc silnie oddziałujące na rozwój społeczno – gospodarczy gminy. Jego cechy zostały poddane szczegółowej analizie w kolejnych rozdziałach dokumentu, które zawierają również uzasadnienie wyboru, w tym wskaźnikowe podstawy wyznaczenia obszaru rewitalizacji. W analizie odnoszono się również do sytuacji całości poszczególnych sołectw gminy, co było podyktowane koniecznością przedstawienia możliwie pełnego stanu obszaru w świetle możliwych do pozyskania danych statystycznych.

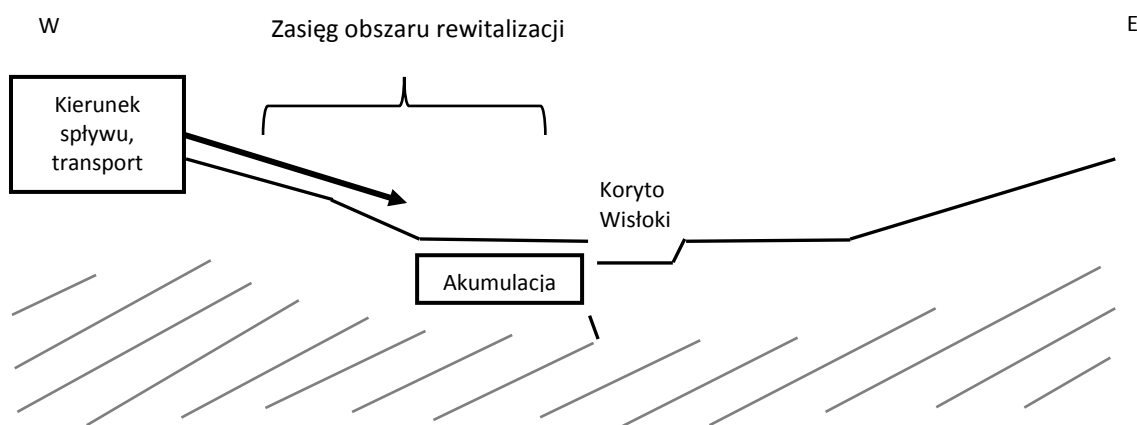
3.1.1. Sfera przestrzenna i środowiskowa

Obszar rewitalizacji, który został przedstawiony na rycinie 6. (poprzednia strona), obejmuje kluczową dla rozwoju, wschodnią część gminy Brzyska. Jak zaznaczono w drugim rozdziale dokumentu, teren ten jest poddany specyficznym zagrożeniom środowiskowym. Wynikają one zarówno z przyczyn przyrodniczych, jak też osadniczych i infrastrukturalnych. Obydwie kategorie przyczyn przenikają się, a ich wpływy generują zagrożenia, które są wyraźnie negatywne w skali całej gminy. Pierwszą, specyfiką przyrodniczą cechą obszaru rewitalizacji jest występowanie znacznego wypłaszczenia terenu wzdłuż drogi powiatowej nr 1313, w sąsiedztwie rozległego obszaru charakteryzującego się dużym spadkiem terenu. O skali tej zmiany świadczą występujące różnice deniwelacji terenu. Przykładowo, na odcinku sześciu kilometrów w linii od zabudowań w miejscowości Brzyska – Zakościele Góry do najbliższych zabudowań przy drodze powiatowej teren opada z 378 m n.p.m. do 230 m n.p.m. Oznacza to średni spadek terenu wynoszący 2,5%⁸. Z kolei na odcinku po wschodniej części drogi powiatowej spadek terenu wynosi średnio 10 metrów różnicy na odcinku 2,5 km (od 230 m n.p.m. do 220 m n.p.m., wzdłuż linii drogi lokalnej Brzyska – Kłodawa), co odpowiada średniemu spadkowi terenu wynoszącemu jedynie 0,4% (czyli ponad sześciokrotnie mniejszemu w stosunku do poprzedniego). Ta nagła geomorfologiczna zmiana rzeźby powoduje wyhamowanie i spowolnienie spływu oraz gromadzenie wód

⁸ Zgodnie ze wzorem: $h_1 - h_2 / d * 100\% = 378\text{m} - 230\text{m} / 6000\text{m} * 100\% = 2,4(6)\%$

powierzchniowych, przypowierzchniowych i gruntowych. To z kolei skutkuje nasileniem procesów sedymentacji zanieczyszczeń przemieszczających się z terenów położonych powyżej teras rzecznych. Należy do nich zaliczyć liczne związki pochodzenia rolniczego, jak pozostałości środków ochrony roślin, związków azotu oraz ścieki pochodzenia komunalnego i transportowego. W obszarze rewitalizacji zauważalne jest zjawisko silnej eutrofizacji wód, co wynika ze zwiększonej aktywności mikroorganizmów, jak również nieporównanie większy jest udział roślinności ruderalnej charakterystycznej dla gleb zdegradowanych oraz zakwaszonych. Zwłaszcza poza czynnymi działkami rolnymi odnotowuje się pogorszenie właściwości struktury gleby - jej właściwości biologicznych poprzez pogorszenie jakości poziomu próchnicznego i chemicznych wskutek zakwaszenia - wymywania kationów zasadowych - wapnia, magnezu i potasu. Tak więc, pomimo wynikającej z profilu terenu dostawy związków próchnicznych spłukiwanych z działek położonych powyżej, opisane zjawiska wpływają ujemnie na jej żyzność i produktywność roślinną, jak też pogarszają ogólny stan środowiska w tej części gminy. Profil tej części gminy Brzyska można przedstawić przy pomocy uproszczonego rysunku obrazującego specyfikę rzeźby terenu.

Ryc. 7. Schemat profilu geomorfologicznego otoczenia obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Zjawisko wyhamowania spływu zanieczyszczeń i ich akumulacja jest potęgowane poprzez niekorzystny układ osadniczy we wschodniej części Brzysk. Obecna jest tutaj gęsta

zabudowa, która wraz z przegrodami terenowymi w postaci murów ogrodzeniowych, mniejszych budynków itp. przyczynia się do ograniczeń w spływie wód w kierunku rzeki Wisłoki, a tym samym do gromadzenia zanieczyszczeń. Zjawiska te wpływają wyjątkowo negatywnie na jakość wód powierzchniowych, wgłębnych i pośrednio głębinowych, które są używane poprzez lokalne ujęcia jako woda użytkowa w gospodarstwach domowych. Z tymi problemami mają do czynienia mieszkańcy całego wyznaczonego terenu rewitalizacji, ponieważ zarówno wyznaczona część Ujazdu, jak też Błażkowej charakteryzuje się podobnym układem geomorfologicznym i geologicznym. Jak wskazują wykonane badania próbek wód pobieranych z ujęć podziemnych na cele wodociągowe na terenie rewitalizacji, w studni głębinowej na działce przy GOPS w Brzyskach i przy Domu Ludowym w Ujeździe woda stale nie spełnia norm dla wody przeznaczonej dla spożycia przez ludzi w ramach określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29.03.2007. I tak, w 2014 roku w Ujeździe stwierdzono przekroczone normy: mętności, żelaza, manganu i normy w zakresie mikrobiologicznym, a zwłaszcza w zakresie zidentyfikowanych bakterii coli ⁹. Z kolei w 2015 roku, po wybudowaniu nowej studni w Brzyskach stwierdzono przekroczenie norm w zakresie mętności i manganu ¹⁰. W ramach doraźnej naprawy stanu wody użytkowej zostały zainstalowane specjalne filtry i lampy UV. Wyniki badań świadczą o istniejącym znacznym zanieczyszczeniu wód na całym terenie rewitalizacji (tab. 7).

⁹ 2014, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Jaśle, Ocena zgodności z wymaganiami do Sprawozdania z Badań do POL/HK 491/2891/786/2014

¹⁰ 2015, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Jaśle, Ocena zgodności z wymaganiami do Sprawozdania z Badań do POL/HK 291/4087/955/2015

Tab. 7 . Wyniki z badań wody użytkowej z ujęć podziemnych na terenie rewitalizacji w latach 2014 i 2015 (kolejno)

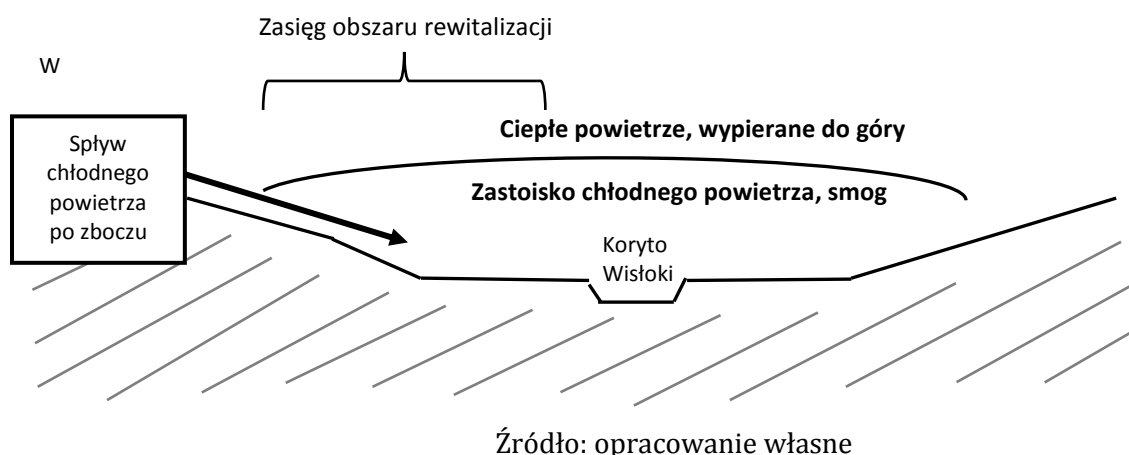
Nazwa badanego parametru	Jednostka	Najwyższa dopuszczalna zawartość ²⁾	Wynik końcowy badania ¹⁾	Zastosowana metoda badawcza
Mętność	NTU	1	4,7 ± 0,4	PN-EN ISO 7027:2003
Barwa	mg/l (Pt)	-	10 ± 3	PN-EN ISO 7887:2012
* Zapach	TON	-	< 1	PN-EN 1622:2006
* Odczyn	pH	6,5-9,5	7,1 ± 0,1	PN-EN ISO 10523:2012
Przewodność elektryczna właściwa w 25°C Temp. pomiaru 19,6 °C Korekta za pomocą urządzenia do kompensacji wpływu temperatury	µS/cm	2500	774 ± 25	PN-EN 27888:1999
Twardość ogólna ⁴⁾	mg/l	60-500	361 ± 35	PN-ISO 6059:1999
Amonowy jon	mg/l	0,50	< 0,13	PN-C-04576-4:1994
Azotany	mg/l	50	4,35 ± 0,36	PN-C-04576-08:1982 ³⁾
Żelazo	µg/l	200	54 ± 3	PN-ISO 6332:2001
Mangan	µg/l	50	202 ± 12	PN-C-04590-03:1992 ³⁾
* Bakterie grupy coli (jtk/100 ml)		0	0	PN-EN ISO 9308-1:2014
* <i>Escherichia coli</i> (jtk/100 ml)		0	0	

Nazwa badanego parametru	Jednostka	Najwyższa dopuszczalna zawartość ²⁾	Wynik końcowy badania ¹⁾	Zastosowana metoda badawcza
Mętność	NTU	1	5,5 ± 0,5	PN-EN ISO 7027:2003
Barwa	mg/l (Pt)	-	5 ± 1	PN-EN ISO 7887:2012
* Zapach	TON	-	< 1	PN-EN 1622:2006
Odczyn	pH	6,5-9,5	7,0 ± 0,1	PN-C-04540-01:1990 ⁴⁾
Przewodność elektryczna właściwa w 25°C Temp. pomiaru 20,1 °C Korekta za pomocą urządzenia do kompensacji wpływu temperatury	µS/cm	2500	404 ± 13	PN-EN 27888:1999
Twardość ogólna ⁵⁾	mg/l	60-500	215 ± 21	PN-ISO 6059:1999
Amonowy jon	mg/l	0,50	< 0,13	PN-C-04576-4:1994
Azotyny	mg/l	0,50	-	PN-EN 26777:1999
Azotany	mg/l	50	-	PN-C-04576-08:1982 ⁴⁾
Żelazo	µg/l	200	240 ± 14	PN-ISO 6332:2001
Mangan	µg/l	50	69 ± 4	PN-C-04590-03:1992 ⁴⁾
Glin	µg/l	200	-	PN-C-04605-02:1992 ⁴⁾
* Bakterie grupy coli (jtk/100 ml)		0	21 [12;36]	PN-EN ISO 9308-1:2004+Ap1:2005+AC:2009
* <i>Escherichia coli</i> (jtk/100 ml)		0	0	
* <i>Clostridium perfringens</i> (łącznie ze sporami) (jtk/100 ml)		0	-	Rozp. MZ z 29.03.2007 (Dz.U. 2007 Nr 61 poz.417) ze zmianą z 20.04.2014 (Dz.U. 2010 nr 72 poz.466) Zał. Nr 9

Źródło: 2014, 2015, Powiatowa Stacja Sanitarно – Epidemiologiczna w Jasle

Specyfika rzeźby terenu wpływa również na występowanie innego niekorzystnego zjawiska w obszarze rewitalizacji – powstawania smogu, jako mieszaniny mgły i pyłów wynikającego z odwrócenia się normalnych różnic termicznych powietrza. W przypadku analizowanego obszaru jest notowane występowanie inwersji i mgieł orograficznych, co wynika z charakterystyki dolin górskich. Powietrze ochłodzone w wyniku odpromieniowania ciepła z powierzchni Ziemi spływa ze zboczy górskich do dna doliny, czyli nad obszar terasy doliny Wisłoki. Ten schemat obrazuje rysunek profilu obszaru:

Ryc. 8. Schemat zalegania mas powietrza w otoczeniu obszaru rewitalizacji

W efekcie zablokowania chłodnego powietrza w dolnych i średnich obszarach gminy, niemożliwe staje się odprowadzenie zanieczyszczeń atmosferycznych ku górze. Po zmieszaniu się pyłów z niskiej emisji paleniskowej z zawieszonymi kroplami mgły, na obszarze rewitalizacji powstaje niebezpieczne zjawisko smogu. Zagrożenie zjawiskami smogowymi jest na terenie rewitalizacji wyraźnie widoczne również w świetle badań stanu powietrza. Na tym terenie stwierdza się przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzopirenu. Zgodnie z danymi pochodzącymi z *Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej* oraz z *Planu Działań Krótkoterminowych*, obszar mieści

się w „obszarze przekroczeń wartości dopuszczalnych pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz docelowych dla benzo(a)pirenu w strefie podkarpackiej”¹¹ Tak więc wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje najbardziej niekorzystna sytuacja w zakresie powietrza atmosferycznego, co wynika ze zjawiska zalegania mas powietrza w dolnej części gminy. Obszar ten rozciąga się od Ujazdu na południu, poprzez centrum Brzysk i dalej, do Błażkowej.

Dodatkowo analizowany obszar znajduje się wzdłuż drogi powiatowej – jako najbardziej ruchliwej drogi na terenie gminy, Fakt ten zarówno przyczynia się do wzmożonej emisji spalin i pyłu pochodzenia transportowej, jak też powoduje, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji są jako jedyna grupa mieszkańców gminy poddani zwiększonej imisji hałasu pochodzącego z ruchu osobowego i ciężkiego. Poza bezpośrednim otoczeniem drogi powiatowej nr 1313, istotnym obciążeniem jest w tym aspekcie znajdująca się w centrum gminy (na terenie po byłej Gminnej Spółdzielni) baza ciężkiego sprzętu drogowego. Jak wynika z pomiarów własnych wykonanych na cele rewitalizacji, chwilowe natężenia hałasu w 10 metrowym pasie wzdłuż drogi powiatowej nr 131 i przy pochyłościach drogi lokalnej, często przekraczają poziom 100 decybeli.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje wydłużony kształt. Wynika on z układu obszaru problemowego nawiązującego do kształtu rozciągniętej południkowo gminy Brzyska, ale jest też typowy dla gminy wiejskiej, która ze swojej natury nie jest jednostką tak spójną pod względem przestrzennym, jak ma to miejsce w przypadkach gmin miejskich czy gmin stanowiących duże skupiska ludności z silnymi funkcjami noclegowymi. W przypadku układu osadniczego gminy Brzyska, jej układ osadniczy był w przeszłości determinowany funkcjami rolniczymi, które zazwyczaj nie generują czynników skupiskowych. Z tego powodu kształt obszaru rewitalizacji silnie nawiązuje do funkcjonalności istniejącej na terenie tej części gminy. Analizowany obszar posiada rozproszony układ osadniczy, a działania rewitalizacyjne w układzie wydłużonym wzdłuż drogi powiatowej pozwolą na redukcję deficytu spójności przestrzennej i społecznej poprzez między innymi zmianę funkcjonalności komunikacji pomiędzy trzema ogniskami działań rewitalizacyjnych: centrum Brzysk, terenem wydobywczym w Ujeździe i terenem po byłej

¹¹ Uchwała nr XXXIII/608/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia "Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu" wraz z Planem Działań Krótkoterminowych oraz załącznik do uchwały

SKR w Błażkowej. Planowane działania wpłyną na powstanie nowych funkcjonalności w następujących terytoriach:

- a/ obszar mieszkaniowo-usługowy w centrum miejscowości Brzyska
- b/ obszar, w którym zaniechano odnowy obiektu zabytkowego w centrum miejscowości Brzyska
- c/ obszar pomagazynowy w centrum miejscowości Brzyska
- d/ obszar mieszkaniowo –komunikacyjny wzdłuż drogi powiatowej
- e/ obszar powarsztatowy i pomagazynowy w Błażkowej
- f/ obszar wydobywczy w Ujeździe
- g/ budynek, w którego przypadku zaniechano dalszej budowy i adaptacji (Dom Ludowy) w Lipnicy Dolnej.

Obszar mieszkaniowo-usługowy (a) i obszar pomagazynowy (c) w centrum miejscowości Brzyska charakteryzuje degradacja cech technosfery, infrastruktury, funkcjonalności mieszkaniowej i walorów krajobrazowych. Jest to teren mieszkaniowy, administracyjny i usługowy. W założeniu rewitalizacji funkcje te pozostaną aktualne, jednak obecnie używany jest też jako teren bazy dla ciężkiego sprzętu. Celem rewitalizacji jest eliminacja ostatniej funkcji jako niewłaściwej dla charakteru miejsca oraz doprowadzenie do właściwej funkcjonalności mieszkaniowo-administracyjno-usługowej (mieszczą się tu między innymi urzędy, placówki oświatowe i kulturalne oraz społeczne i bank). Pomimo znacznej gęstości zaludnienia, teren nie jest uzbrojony w sieć kanalizacji sanitarnej i wodociągowej, silnie odczuwalny jest przez mieszkańców niedobór chodników dla pieszych wzdłuż jezdni i ich niska jakość, co było często zgłaszane podczas konsultacji społecznych, w tym w formie ankiet rewitalizacyjnych. Istniejący chodnik koło budynku szkoły jest wąski i nieoddzielony od jezdni, co zagraża bezpieczeństwu dzieci. Istnieją niedobory oświetlenia przestrzeni publicznej w okresie po zmierzchu. Sytuację pogarsza istnienie znacznych różnic wysokości terenu, zwiększający ryzyko wypadku związane z poruszaniem się pieszych i pojazdów w tej części gminy. Jednocześnie teren jest gęsto zamieszkały, a przyczyny jego degradacji na płaszczyźnie przestrzennej należy upatrywać w regresie ekonomicznym miejscowości

o charakterze rolniczym wskutek spadku poziomu opłacalności rolnictwa małoobszarowego w latach 1989-2016.

Szczególnie duża skala degradacji dotyczy terenu po byłej gminnej spółdzielni, gdzie znajdują się budynki pomagazynowe, obecnie wykorzystywane na cele parkingowe dla maszyn drogowych. Są to budynki zlokalizowane w centralnym położeniu dla gminy i obecna ich funkcja nie jest zgodna z charakterem miejsca i dodatkowo przyczynia się do dalszej degradacji budynków i otoczenia. W celu poprawy funkcji miejsca baza maszyn zostanie przeniesiona do lokalizacji obejmującej zrewitalizowane budynki na terenie Błażkowej.

Obszar, w którym zaniechano odnowy obiektu zabytkowego w centrum Brzysk (b) obejmuje zabytkowy zespół pałacowo-dworski w centrum gminy, będący pod opieką konserwatorską. Jest usytuowany na wzniesieniu widocznym z okolicy, więc determinuje krajobraz Brzysk podczas wjazdu do centrum gminy i ze względu na duże i widoczne zniszczenia wpływa negatywnie na odbiór krajobrazu. Restauracja obiektu była dotychczas odkładana w czasie z powodu dużej skali szacowanych kosztów. Odnowa obiektu należy do najczęściej zgłaszanych postulatów społecznych podczas konsultacji. Zabytek najprawdopodobniej pochodzi z końca XVII wieku i zajmuje mocno eksponowane miejsce. W XIX wieku został generalnie przekształcony i wówczas powstała część środkowa obiektu, z charakterystyczną arkadową loggią i wielobocznym ryzalitem. Inicjatorem budowy był Karol Kotarski, właściciel okolicznych dóbr od co najmniej 1831 roku. Pod koniec XIX wieku do istniejącej części dobudowano skrzydła boczne. Następnie właścicielami pałacu byli hrabia Marian Łoś wraz z żoną Heleną z Kotarskich. W czasie II wojny światowej obiekt degenerowały uszczuplały rabunki i rekwizycje wojenne. W okresie po wojnie dokonano parcelacji majątku i obiektu, który w okresie powojennym miał wielu użytkowników, jak szkoła podstawowa, ośrodek zdrowia, urząd pocztowy, sklepy gminnej spółdzielni, klubokawiarnia, posterunek Milicji Obywatelskiej, przedszkole i Urząd Gminy. Prowadzone w okresie PRL liczne przebudowy zniekształciły cechy budynku i pierwotny układ pomieszczeń. Obiekt położony jest na terenie parku ze starodrzewiem, który również uległ silnym przemianom i redukcji.

Obszar mieszkaniowo – komunikacyjny wzdłuż drogi powiatowej (d), łączy centrum gminy z Jasłem, a wzdłuż drogi powstają nowe budynki jednorodzinne, przegrodzone budynkami wzniesionymi wcześniej z zabudową zagrodową o funkcjach rolniczych. W tym liniowym

obszarze zasadniczym problemem przestrzennym jest brak ciągów pieszych. Droga nie posiada chodników, również utwardzone pobocze jest wąskie i uniemożliwia bezpieczne przejście pieszych. Brak chodnika pieszego lub ścieżki pieszo – rowerowej jest silnie odczuwany przez mieszkańców ze względu na niebezpieczeństwa związane z poruszaniem się dzieci i osób dorosłych. Jest to czynnik znacznie destymulujący funkcjonalność i spójność przestrzenną osiedla rozciągniętego wzdłuż drogi i stanowi barierę dla podejmowania decyzji inwestycyjnych w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Jest również czynnikiem wpływającym na zwiększenie natężenia ruchu drogowego, ze względu na fakt, że mieszkańcy chętniej wybierają przejazd samochodem nawet na bliską odległość, ponieważ jest to bezpieczniejsza forma transportu od ruchu pieszego po pasie ruchu kołowego. Ponadto, pomimo istniejących ograniczeń prędkości część użytkowników pojazdów ignoruje je i stwarza dodatkowe zagrożenie dla pieszych, co potwierdzają dane policyjne i wywiady z funkcjonariuszami policji. Zgodnie z danymi za 2016 rok, droga powiatowa na odcinku Ujazd – Błażkowa jest poddana największemu zagrożeniu zdarzeniami określanymi jako wypadki drogowe, czyli o poważniejszych skutkach od kolizji¹². W danych tych trasa jest wymieniana jako miejsce niebezpieczne dla użytkowników w jednym rzędzie z drogą krajową nr 73, przebiegającą po drugiej stronie Wisłoki. W 2016 roku na drodze powiatowej nr 1313 na odcinku Dąbrówka – Błażkowa miało miejsce 8 wypadków drogowych, w których 8 osób zostało rannych oraz 34 kolizje drogowe¹³. Niemal 2/3 długości tej niebezpiecznej dla użytkowników trasy przebiega przez obszar rewitalizacji. Szczególnie duża skala dysfunkcji tego obszaru dotyczy okresu zalegania pokrywy śnieżnej i lodowej, gdy ruch pieszego, nawet w pomiędzy sąsiednimi posesjami, jest obciążony wyjątkowo dużym niebezpieczeństwem. Obecna forma drogi powiatowej została zaprojektowana w okresie, gdy liczba budynków mieszkalnych była znacznie mniejsza, a ruch samochodowy miał wielokrotnie mniejsze natężenie i uzyskiwane prędkości przejazdu. W tym świetle degeneracja przestrzenna tego obszaru jest wynikiem braku adekwatności dawnej infrastruktury do obecnych potrzeb. Brak ciągów pieszych lub rowerowych jest też negatywnym czynnikiem wpływu na przestrzenne aspekty rozwoju turystyki w gminie. Od

¹² 2017, Posterunek Policji w Kołaczycach, *Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Kołaczyce, i gminy Brzyska w 2016 roku*

¹³ 2017, Powiatowa Komenda Policji w Jasle, odpowiedź na wniosek o udostępnienie informacji publicznej dotyczącej liczby wypadków drogowych zaistniałych na drodze powiatowej relacji Dąbrówka-Błażkowa w roku 2016

drogi powiatowej odchodzą trasy asfaltowe do Góry Liwocz, jak też do centrum Brzysk. Niemożliwość bezpiecznego dotarcia w te atrakcyjne turystycznie miejsca jest barierą lub brakiem zachęty dla licznej grupy potencjalnych turystów, jak również rowerzystów czy też osób uprawiających różne formy wciąż zyskującego na popularności biegania. Należy stwierdzić, że brak ciągu ruchu pieszego w znacznym stopniu redukuje funkcjonalność przestrzenną całej gminy Brzyska. Ma to miejsce ze względu na fakt, iż linia drogi powiatowej jest zasadniczą osią przestrzeni gminy, do której nawiązują wszelkie elementy infrastruktury transportowej, a wraz z nimi pozostałe składniki technosfery. Zmiana i poprawa funkcji tego obszaru w aspekcie przestrzennym pozytywnie wpłynie na funkcjonalność całej lokalnej przestrzeni.

Obszar powarsztatowy i pomagazynowy w Błażkowej (e) stanowi zespół nieużywanych, niszczących budynków wraz z placem technicznym. Położony jest przy drodze powiatowej i stanowi pozostałość byłej Spółdzielni Kółek Rolniczych. Jego dawne funkcje warsztatowe, naprawcze i magazynowe uległy zupełnej eliminacji, a sam teren jest silnie zdegradowanym składnikiem technosfery gminy Brzyska. Miejsce generuje zagrożenia dla zdrowia mieszkańców poprzez zawalenia, jest również silnie negatywnym czynnikiem krajobrazowym, a ponadto stanowi siedlisko gryzoni dokonujących poważnych szkód w okolicznych zabudowaniach i w uprawach rolnych, jak kuny, myszy i szczury. W związku z istniejącym charakterem terenu i potrzebom mieszkańców gminy, obszar powinien ulec ożywieniu i zyskać zbliżone funkcje do tych, jakie posiadał w poprzednich dekadach, co wiązać się będzie z odzyskaniem dawnych funkcji magazynowych, warsztatowych i naprawczych w zakresie sprzętu rolniczego i ciężkiego sprzętu drogowego. Jest też miejscem planowanym w procesie rewitalizacji jako docelowe dla przeniesienia bazy sprzętu drogowego z centrum Brzysk, jako teren posiadający potencjalne magazyny, parkingi i odpowiedniej wielkości plac manewrowy. Na terenie gminy odczuwalny jest niedobór miejsc właściwych dla prowadzenia działalności gospodarczej wymagającej znacznych powierzchni użytkowych, a analizowane nieruchomości odpowiadają tym potrzebom pod każdym względem – komunikacyjnym, powierzchniowym, oddalenia od strefy mieszkalnej, a także łatwym dostępem i położeniem przesuniętym w kierunku północnym, do miejscowości, w których funkcje techniczne charakteryzują większe niedobory niż w części zbliżonej do Jasła. Komplementarnym działaniem będzie w tej strefie

przygotowanie terenu pod cele inwestycji przedsiębiorstw działających w zakresie transportu i logistyki (np. centrum logistyczno-magazynowe). Teren jest położony w bezpośredniej bliskości planowanego skrzyżowania w nowym przebiegu DK 73, więc może odmienić funkcjonalność ważnej części gminy.

Obszar powydobywczy w Ujeździe (f) jest strefą silnej degradacji przestrzennej powstałej wskutek wieloletniej i intensywnej eksploatacji kruszyw mineralnych na skalę przemysłową. Wyrobiska były miejscem odkrywkowego wydobywania żwiru, piasku i innych kopalin pospolitych oraz gładów skalnych. Zgodnie z Ustawą z dnia 4 lutego 1994 – Prawo geologiczne i górnicze, wszystkie zwirownie zostały uznane za kopalnie odkrywkowe i były działalnością koncesjonowaną. Eksploatacja zasobów złoża odbywała się za pomocą koparek podsiębirnych, ładowarek i taśmociągów oraz koparek linowych i refulerów. Na terenie powydobywczym powstały zbiorniki wodne (bagry). Do degradacji obszaru walcie przyczynił się też transport ciężkich kruszyw, co jednocześnie utwardziło podłoże tras transportu i może zostać wykorzystane na cele zmiany jego funkcji. Obszar powydobywczy jest położony w bezpośredniej bliskości drogi powiatowej, planowanego przebiegu drogi krajowej nr 73, zabudowań mieszkalnych, a jednocześnie o kilka kilometrów od Jasła i w obrębie osi transportowej gminy Brzyska. Z tego powodu zaplanowane działania pozwolą na nadanie temu obszarowi nowych funkcji opisanych w kolejnych rozdziałach programu rewitalizacji.

Ponadto na całym obszarze rewitalizacji istnieje problem infrastrukturalny braku sieci kanalizacji i pełnego systemu wodociągowego. Pomiar poprzez często używany wskaźnik odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wykazuje jego zerową wartość w każdej części analizowanego obszaru. Tak więc, iloraz gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacji - do ogólnej liczby gospodarstw domowych wynosi:

a/ w obszarze mieszkaniowo-usługowym w centrum miejscowości Brzyska – 0%

b/ obszarze, w którym zaniechano odnowy obiektu zabytkowego – 0%

c/ obszarze pomagazynowym w centrum miejscowości Brzyska– 0%

d/ obszarze mieszkaniowo –komunikacyjnym wzdłuż drogi powiatowej– 0%

e/ obszarze powarsztatowym i pomagazynowym w Błażkowej– 0%

f/ obszarze powydobywczym w Ujeździe– 0%.

Wskaźnik **odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej** należy do wskaźników wyszczególnionych w *Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*, w kategorii „ochrona środowiska” ¹⁴. Jego wartość referencyjna określona została w tym dokumencie jako poniżej 68,7%, co wobec zastanej wartości 0% potwierdza istnienie sytuacji kryzysowej analizowanego obszaru rewitalizacji.

Tab. 8. Wskaźnik odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacji i wartość referencyjna w 2014 roku

	Wskaźnik odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacji (%)
obszar rewitalizacji	0
Wartość referencyjna wskaźnika dla obszarów rewitalizacji	poniżej 68,7

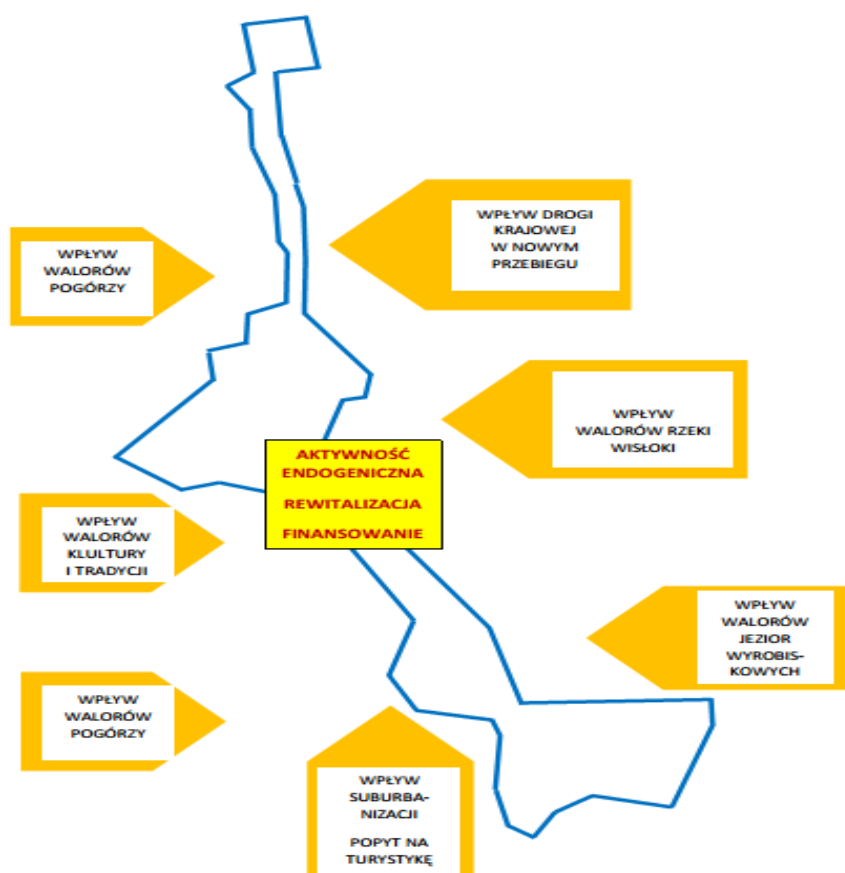
Wobec braku zintegrowanych sieci woda czerpana jest z miejscowych ujęć, a ścieki utylizowane po wywozie przy użyciu beczkowozów. Brak systemu kanalizacji może generować liczne problemy środowiskowe, wśród których można wymienić degradację wód podziemnych, gleb i ogólne obniżenie zdrowia mieszkańców i jakości środowiska geograficznego. W tym świetle budowa sieci kanalizacyjnej jest ważnym czynnikiem rozwojowym dla obszaru rewitalizacji, biorąc pod uwagę oparcie rozwoju na lokalnym bogactwie środowiska przyrodniczego gminy. Wskaźnik „skanalizowania” opisuje ponadto jeden z wyznaczników poziomu życia, a jednocześnie w dużej mierze jest zależny od uwarunkowań przyrodniczych, zwłaszcza od rzeźby terenu. W przypadku obszaru rewitalizacji, odmiennie niż w innych obszarach gminy, uwarunkowania przyrodnicze sprzyjają budowie sieci kanalizacji, ze względu na istniejące nieznaczne deniwelacje terenu

¹⁴ Instrukcja Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Załącznik do Uchwały Nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18 kwietnia 2017 r.

(spadki terenu sześciokrotnie mniejsze). Budowa sieci będzie więc łatwiejsza niż w wyżej położonych terenach. W tym świetle istniejący brak sieci kanalizacji sanitarnej wyostreza obraz kryzysowej sytuacji mającej miejsce w analizowanym obszarze rewitalizacji.

Cały obszar planowany do rewitalizacji jest przestrzenią, w której ogniskują się zarówno najpoważniejsze w gminie problemy społeczne, przestrzenno - funkcjonalne oraz gospodarcze, jak też najsilniejsze, potencjalne korzystne, przestrzenne czynniki wpływów. Jest to też obszar poddany licznym wpływom przyrodniczym, jak bliskość pogórzy, stawów powyrobiskowych, rzeki Wisłoki, nieskażonej natury, oraz antropogenicznych - jak napór suburbanizacji ze strony Jasła, wzrost popytu na turystykę, rekreację i sport masowy, wpływ przebiegu szlaków transportowych i bliskość zabytków kultury. W tym świetle zdegradowane funkcje przestrzenne analizowanego obszaru są obecnie silną destymulantą rozwoju społeczno - ekonomicznego w skali całej gminy. Schemat opisanych czynników przestrzennych ilustruje ryc. 7.

Ryc. 9. Zarys wpływów silnych czynników przestrzennych oddziałujących na obszar rewitalizacji

Na terenie rewitalizacji nie występują obszary chronione, natomiast znajdują się trzy obiekty wpisane do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- 1/ zespół pałacowy, k. XVII-XIX, nr rejestracji: A-327 z dnia 10.11.1968: pałac – park
- 2/ kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, 1867-79, 1906, nr rejestracji: A-168 z dnia 29.09.1989
- 3/ kaplica grobowa rodziny Kotarskich na cmentarzu par., 1859, nr rejestracji: A-102 z dnia 23.09.2004.

W ramach rewitalizacji wymienionych obszarów Gmina Brzyska nie zamierza realizować przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Przy wdrażaniu poszczególnych inwestycji zachowane będą wymogi i zakazy wynikające z przepisów odrębnych obowiązujących na tym obszarze. Biorąc pod uwagę ponadlokalną wartość środowiska przyrodniczego i kulturowego, planowane działania inwestycyjne będą uzgadniane z jednostkami odpowiedzialnymi za ochronę i kształtowanie środowiska. Efekty rewitalizacji nie będą generować zagrożeń związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecnością odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź uchybiających zasadom zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska przyrodniczego.

3.1.2. Sfera gospodarcza

Sfera gospodarcza obszaru rewitalizacji powinna być analizowana w aspekcie przemian, jakim uległo rozdrobnione rolnictwo w okresie ostatniego ćwierćwiecza. Ten obszar, podobnie jak cały teren gminy został poddany presji tych zmian skutkujących znacznym spadkiem opłacalności działalności rolnej. Jednak należy zaznaczyć, że zmiany w obszarze planowanym do rewitalizacji wywarły znacznie bardziej destrukcyjny wpływ na gospodarkę rolną niż w przypadku innych terenów gminy, czyli obszarów położonych wyżej, ponad Doliną Wisłoki. Jak wskazują wyniki porównań struktury agrarnej, na obszarze rewitalizacji częściej spotykane są silnie rozdrobnione gospodarstwa, znacznie częściej

dochodzi do presji budownictwa na obszary rolne, a poziom towarowości gospodarstw jest niższy.

Znaczna część mieszkańców obszaru zdegradowanego pozyskiwała w przeszłości dochody z pracy najemnej. Dojazd do Jasła lub innych ośrodków z tego terenu był łatwiejszy, a dostępność czasowa znacznie lepsza. Tradycja pracy poza własnym gospodarstwem rolnym była tu silniejsza również poprzez ukształtowany przez stulecia charakter obecnego obszaru rewitalizacji związany z pracą w ramach posiadłości dworskich. Duża część mieszkańców opierała swoje dochody na pracy najemnej, w odróżnieniu od górnej części gminy, w której możliwości pracy poza własnym gospodarstwem były bardziej ograniczone. Z tego powodu na obecnym obszarze rewitalizacji cechy struktury społecznej są nieco odmienne od sytuacji, jak ma miejsce w pozostałej części gminy. Analiza obszaru rewitalizacji wskazuje również na gorszy stan kształtowanego w procesach historycznych zagospodarowania przestrzennego. Istotną cechą jest tu zwiększona gęstość zaludnienia, niekorzystny układ sieci dróg i ograniczenia przestrzenne dla wznoszenia budynków. Te czynniki wpływają na praktyczne możliwości rozwoju działalności rolnej, która ze swej natury jest działalnością opartą na wykorzystaniu możliwie dużych powierzchni areałów, magazynów lub placów manewrowych.

W okresie po 1989 roku znacznie skurczył się rynek pracy Jasła, jak również wszystkich pobliskich ośrodków przemysłowych, co było skutkiem postępowania procesów politycznych i gospodarczych przemian w kraju; likwidacji nierentownych przedsiębiorstw oraz redukcji zatrudnienia wskutek procesów automatyzacji produkcji. Te zmiany wywołały negatywny wpływ na sytuację mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy wcześniej znajdowali zatrudnienie w ośrodkach Jasła, Dębicy, Tarnowa, lub w mniejszym zakresie Pilzna. Dla obszaru gminy charakterystyczna była dwuzawodowość, typowa dla rozdrobnionej gospodarki rolnej w obrębie gęstej sieci miast. Polegała ona na łączeniu pracy najemnej w zazwyczaj dużych przedsiębiorstwach z pracą we własnym gospodarstwie rolnym. Jednak w przypadku obszaru rewitalizacji praca najemna częściej była głównym źródłem dochodów. W tej sytuacji regres przedsiębiorstw wpłynął negatywnie na strukturę społeczno-gospodarczą obszaru rewitalizacji. Podczas redukcji zatrudnienia w przedsiębiorstwach często stosowaną zasadą było rozwiązywanie umów o pracę w pierwszej kolejności z osobami posiadającymi gospodarstwa rolne, co przy definicji

gospodarstwa w kryterium areału jednego hektara pozbawiało faktycznie źródeł dochodu. W związku z tym często zwracano się do systemu opiekuńczego (pomoc socjalna) w kwestii zapewnienia godziwych warunków życia lub następowało przejście do systemu rentowo – emerytalnego. Te czynniki głęboko odbiły się na sytuacji ekonomicznej wielu rodzin. Należy też zaznaczyć, że dokładna skala problemów jest trudna do rozpoznania, ponieważ jak zaznaczono wcześniej ludność klasyfikowana jako utrzymująca się z rolnictwa nie jest statystycznie bilansowana w rynkowych zasobach siły roboczej (na przykład kwestia bezrobocia agrarnego).

Pomimo istniejącej znacznej i różnorodnej atrakcyjności turystycznej, na obszarze rewitalizacji niemal brak jest turystycznych obiektów noclegowych, co jest barierą dla rozwoju ruchu turystycznego dłuższego niż pobyt jednodniowy, czyli generującego zauważalne dochody dla mieszkańców. Brak infrastruktury turystycznej jest cechą pogłębiającą procesy degradacji tego obszaru i brakiem wyjścia naprzeciw dynamicznemu rozwojowi tej gałęzi gospodarki. Turystyka i gospodarka turystyczna jest w Polsce niezwykle dynamiczną dziedziną, rozwijającą się w miarę wzrostu zamożności społeczeństwa i zwiększonej mobilności. W obliczu trwania przewagi monofunkcyjności na analizowanym obszarze, istotną cechą może być elastyczność turystyki przejawiająca się w możliwościach różnicowania produktów turystycznych i łączenia ich z innymi produktami lokalnymi. Jednym z istotnych zjawisk związanych z możliwościami turystyki jest w ostatnich latach daleko idący wzrost zróżnicowania potrzeb klientów, coraz częściej poszukujących innych form spędzania czasu wolnego niż typowa oferta przeznaczona dla masowego turysty. W przypadku obszaru rewitalizacji oferta może zawierać różnorodne produkty wynikające z licznych bogactw całej gminy Brzyska: pogórzy, zbiorowisk leśnych, nieskażonej przyrody, zbiorników wodnych, rzeki oraz zasobów kulturowych. Spośród korzystnych czynników rozwoju turystyki na terenach wiejskich wymienianych w literaturze źródłowej, na szczególną uwagę zasługują następujące: (1) funkcja dochodotwórcza (dodatkowy dochód dla rolników i gminy) i redystrybucyjna (transfer dochodu z miast na wieś); (2) dywersyfikacja działalności ekonomicznej na wsi oraz (3)

zatrzymanie lub spowolnienie odpływu ludności wiejskiej; (4) tworzenie nowych form kontaktów, poszerzanie wiedzy o kulturze itp., oraz (5) estetyzacja wsi¹⁵.

W obszarze rewitalizacji działa relatywnie dużo podmiotów nieprywatnych, co wynika z cech centrum gminy. Jednak sektor prywatny odgrywa kardynalną rolę w uzyskiwaniu dochodów przez mieszkańców, a jego największą grupę podmiotów stanowią osoby fizyczne działające w usługach budowlano – montażowych, handlu i naprawach. Istniejące podmioty gospodarcze w stosunkowo niewielkim stopniu nawiązują do potrzeb lokalnego rynku i najczęściej nie są związane bezpośrednio z jego obsługą. Są to podmioty handlu detalicznego i wybranych usług bytowych. Świadczy to o słabości lokalnego rynku i niskich dochodach znacznej części mieszkańców. Skupiskiem przedsiębiorczości skierowanej na rynek lokalny jest między innymi zespół budynków przy skrzyżowaniu drogi powiatowej 1313 w Brzyskach, w których działają podmioty detalicznego handlu średniopowierzchniowego (delikatesy) oraz gastronomii (pizzeria). Mikroprzedsiębiorstwa analizowanego obszaru ulegają dużej zmienności, której przejawem są zawieszenia czasowe lub likwidacja działalności oraz zmiana jej profilu. Jest to skutkiem niestabilności okolicznego rynku pracy i wymusza na ustawiczne poszukiwanie rynków zbytu. W tych warunkach niezbędne są przekwalifikowania i doksztalcanie zawodowe osób czynnych zawodowo jak i poszukujących pracy, jak też działania zewnętrzne na rzecz tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i skutecznego wspierania istniejących na tym obszarze małych i średnich przedsiębiorstw.

Tab. 9. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2014-2015

Błażkowa	Brzyska	Dąbrówka	Kłodawa	Lipnica Dolna	Ujazd	Wróblowa	<i>gmina</i>
3,89	4,41	7,02	3,13	6,67	4,90	4,15	4,66

Źródło: WUS w Rzeszowie

¹⁵ Legienis H, 2000, Powiaty i gminy zagrożone bezrobociem a ich potencjał turystyczny, Instytut Turystyki 2000, Warszawa

W wykonanej analizie ważną rolę odgrywa często używany wskaźnik **liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób** według faktycznego miejsca zamieszkania. Wskaźnik ten informuje o poziomie przedsiębiorczości istniejącym na danym obszarze, jak również przekazuje informacje o potencjale lokalnej gospodarki i ilości miejsc pracy. Należy również do wskaźników wyszczególnionych w *Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*, w kategorii „podmioty gospodarcze”. Przedsiębiorczość, podobnie jak aktywność zawodowa, stopa bezrobocia czy średnia liczba lat nauki, należą do miar powszechnie stosowanych w analizach przestrzennych, znajdując zastosowanie w opracowaniach ONZ, jak również w polskiej literaturze badawczej (np. Smoleń, 2002; Chojnicki, Czyż, 2003; Sobala-Gwosdz, 2005)¹⁶. Do użycia miernika uprawnia fakt, że prowadzenie własnej działalności gospodarczej wymaga dużego poziomu aktywności mieszkańców i zarazem niesie ważne informacje o rynku lokalnym. Pomimo, że wskaźnik przedsiębiorczości jest bardzo pomocnym w analizie obszarów kryzysowych gmin, jednak i w jego przypadku można dostrzec słabsze strony. Bywają nimi na przykład, zmiany statusu zatrudnienia pod presją pracodawcy z umowy o pracę na samozatrudnienie, co oznacza zarejestrowanie działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług na rzecz dawnego pracodawcy. Nieostrość tego wskaźnika wynika również wskutek z długotrwałe niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w której częstym celem zawodowym najlepszych absolwentów uczelni jest praca najemna, natomiast własna działalność gospodarcza bywa postrzegana jako sytuacja niepożądana. Ma to miejsce w sytuacji niedorozwoju gospodarczego, czyli użyty wskaźnik pomaga we właściwej identyfikacji obszarów kryzysowych, proponowanych do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Jak wykazała dokonana analiza na podstawie danych administracyjnych Gminy Brzyska, w obszarze rewitalizacji wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

¹⁶ Chojnicki Z., Czyż T., 2003, Polska na ścieżce rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Podejście regionalne, *Przegląd Geograficzny* 2003, 71, 1, s. 23-39

Smoleń M., 2002, *Czynniki różnicujące rozwój gospodarczy gmin w regionie krośnieńskim*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów

Sobala-Gwosdz A., 2005, *Ośrodki wzrostu i obszary stagnacji w województwie podkarpackim*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków

w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania wynosi jedynie 4,1, będąc tym samym znacznie niższy od wskaźnika referencyjnego dla obszarów wiejskich województwa podkarpackiego (5,5), określonego w Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji. Jednocześnie jest on niższy od tej wartości zarówno w skali całej gminy Brzyska (4,66), jak również liczony łącznie dla trzech sołectw, na terenach których wyznaczono obszar rewitalizacji : Brzysk, Błażkowej i Ujazdu, dla których wynosi średnio 4,26. Obszar rewitalizacji stanowi zatem teren o wyjątkowo słabej reprezentacji podmiotów gospodarczych, co potwierdza zasadność przeprowadzonej delimitacji tego terytorium.

Tab. 10. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON i liczba mieszkańców wg faktycznego miejsca zamieszkania na terenie gminy wg sołectw i obszaru rewitalizacji w 2014 roku

Obszar	Razem podmioty w bazie REGON	W obszarze rewitalizacji	Pozostałe podmioty	Ludność 31.12.2014	Ludność obszaru rewitalizacji
Gmina Brzyska	302			6487	1365
Brzyska	102	42	60	2291	0
Ujazd	18	10	8	462	0
Błażkowa	66	4	62	1612	0
RAZEM	186	56	130	4365	1365

Źródło: dane administracyjne UG w Brzyskach,

Tab. 11. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON: w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w obszarze rewitalizacji w 2014 roku

Obszar	Wskaźnik
w obszarze: Brzyska, Błażkowa, Ujazd	4,26
dla całej Gminy Brzyska	4,66
obszar rewitalizacji	4,10
Wartość referencyjna wskaźnika dla obszarów rewitalizacji – obszar wiejski	poniżej 5,5

Źródło: dane administracyjne UG w Brzyskach

3.1.3. Sfera społeczna

Sfera społeczna odgrywa w programie rewitalizacji rolę szczególną, ponieważ jej poprawa jest punktem odniesienia dla projektowania w ramach wszystkich sfer objętych działaniami rewitalizacyjnymi. Pierwszą z poddanych analizie cech społecznych jest struktura płci w poszczególnych sołectwach gminy. Nierównowaga płci wzrasta w ostatnich latach z wartości 102 kobiet na 100 mężczyzn w roku 2011 do wartości 103 w roku 2016. Wewnątrz gminy Brzyska największa deformacja na rzecz przewagi kobiet jest widoczna w sołectwach Brzyska i Ujazd (odpowiednio 104,61 i 118,40). Zjawisko jest efektem wzmożonej nadumieralności wieku średniego wśród mężczyzn tych sołectw i skutkuje zachwianiem struktury płci. Po analizie terytorialnej wewnątrz sołectw należy stwierdzić, że cecha ta silniej dotyczy wschodnich terenów tych miejscowości.

Tab. 12. Proporcje płci w miejscowościach gminy Brzyska wg danych NSP 2011

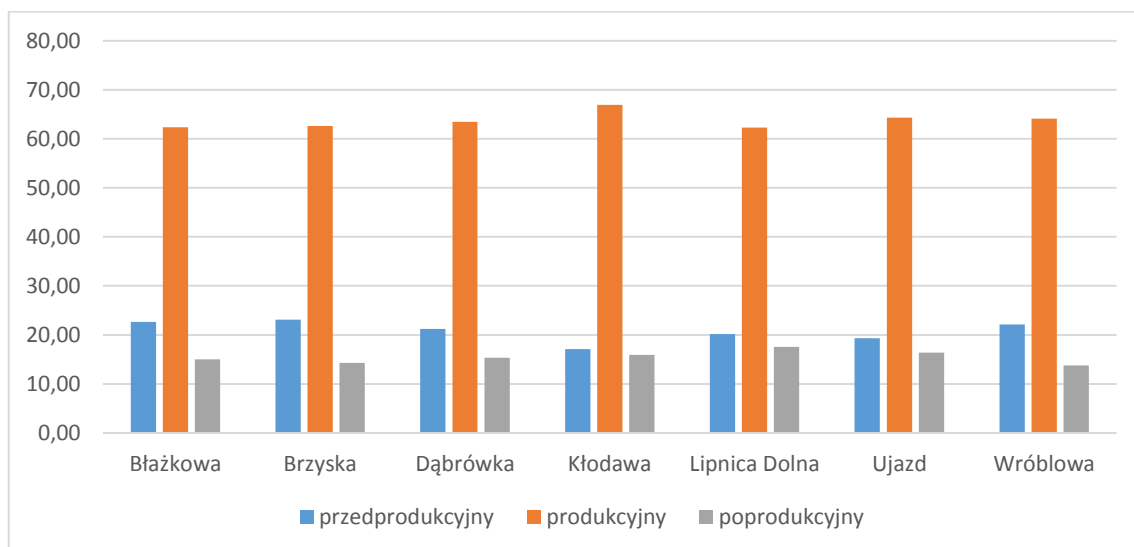
Miejscowość	Mężczyźni	Kobiety	Wskaźnik feminizacji
Brzyska	1085	1135	104,61
Ujazd	212	251	118,40
Błażkowa	792	790	99,75
Wróblowa	321	306	95,32
Dąbrówka	288	273	94,79
Lipnica Dolna	296	294	99,32
Kłodawa	175	174	99,43
<i>Gmina</i>	<i>3169</i>	<i>3223</i>	<i>101,66</i>
<i>Woj. Podkarpackie</i>			<i>101,11</i>

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejną cechą społeczną poddaną analizie w obrębie gminy jest struktura wieku. Jak już zaznaczono, na terenie gminy pojawia się niekorzystny trend starzenia społeczeństwa,

który świadczy o utrwalaniu się niekorzystnej tendencji demograficznej i postępującym regresie urodzeń. Zmiany tej struktury na poziomie sołectw wskazują, że we wszystkich miejscowościach oprócz Ujazdu nastąpił wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmniejszenie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w Ujeździe jest skutkiem zameldowania nowych mieszkańców w wieku produkcyjnym. Udział dzieci i młodzieży do 18 roku życia uległ w badanym okresie zmniejszeniu, również z wyjątkiem Ujazdu. Jest to kolejnym potwierdzeniem niekorzystnej tendencji demograficznej w większości sołectw, którego przyczyną jest zmiana modelu rodziny na 2+2 lub 2+1, niepewność sytuacji ekonomicznej w przyszłości i wzrost kosztów utrzymania i kształcenia dzieci. Jest niemal pewne, że ta cecha wywoływać będzie w przyszłości w poszczególnych miejscowościach negatywne skutki społeczno – ekonomiczne, jak echo demograficzne obecnego niżu, niedobór kadr, zmniejszenie się wpływów podatkowych jako udziału w PIT oraz problemy w prowadzeniu gospodarki przestrzennej, a nawet zjawiska depopulacji tych części sołectw, w których już obecnie struktura wieku jest obciążona przewagą osób starszych. W najbardziej obciążonych demograficznie obszarach należy stosować system zachęt dla osadnictwa, jednak najistotniejszym i bezpośrednim działaniem na rzecz rozwoju demograficznego i odwrócenia niekorzystnej tendencji - powinny być działania skoncentrowane na sołectwach, w których widoczny jest największy przyszły potencjał prokreacyjny. Są to zwłaszcza Brzyska, gdzie udział młodych mieszkańców jest największy (23,08%) i Białkowa (22,64), jak również komplementarnie ważne są działania w Ujeździe, który już obecnie charakteryzuje relatywnie korzystna sytuacja demograficzna. Te trzy miejscowości posiadają wspólne granice, więc można w ich obrębie kreować działania mające spowodować, że obecne pokolenie w wieku 0-18 lat będzie wybierać ten właśnie teren jako miejsca zamieszkania i zakładania rodzin. Niewątpliwie te działania mogą być zewnętrźnie wspomagane przez narastające zjawisko suburbanizacji ze strony Jasła.

Ryc. 10. Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w lutym 2017 roku wg sołectw Gminy Brzyska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego Urzędu Gminy Brzyska

Tab. 13. Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w przekroju czasowym 2013-2017 wg sołectw Gminy Brzyska

wiek	Błażkowa	Brzyska	Dąbrówka	Kłodawa	Lipnica D.	Ujazd	Wróblowa
20.02.2017							
0-18	22,64	23,08	21,22	17,10	20,16	19,32	22,16
19-60/65	62,34	62,61	63,48	66,96	62,28	64,33	64,11
>60/65	15,01	14,31	15,30	15,94	17,56	16,35	13,74
31.12.2016							
0-18	22,99	23,18	21,40	16,81	20,16	18,98	22,52
19-60/65	62,24	62,77	63,53	67,81	62,11	64,82	63,70
>60/65	14,77	14,05	15,07	15,38	17,72	16,20	13,78
31.12.2013							
0-18	24,30	24,80	21,65	17,83	21,56	18,74	22,41
19-60/65	61,40	61,51	66,02	66,30	61,69	64,05	64,66
>60/65	14,29	13,69	12,32	15,88	16,75	17,21	12,93

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego Urzędu Gminy Brzyska

Istotnym wskaźnikiem społecznym dla analizowanych obszarów jest ruch migracyjny. Gmina Brzyska jest pod tym względem jednostką uprzywilejowaną, ponieważ pomimo znacznej emigracji widoczna jest kompensacja w postaci napływu nowych mieszkańców. Jest to w dużej mierze skutek suburbanizacji ze strony Jasła, jak również efekt doceniania wysokich walorów środowiska gminy. W 2016 roku w gminie imigrowało 41 osób, a emigrację podjęło 39, więc saldo migracji było dodatnie. Na poziomie sołectw saldo neutralne odnotowano w Ujeździe, natomiast w dwóch jednostkach zanotowano przewagę wyjazdów: w Brzyskach i w Kłodawie. Uwagę zwraca tu zwłaszcza sytuacja Brzysk jako miejscowości o centralnym znaczeniu w gminie a jednocześnie odstającej od ogólnie dodatniego trendu migracyjnego. W tym świetle wskazane jest podjęcie działań niwelujących ujemny ruch migracyjny na tym obszarze, tym bardziej, że jak zaznaczono wcześniej, na terenie Brzysk istnieje duży potencjał demograficzny.

Tab. 14. Ruch migracyjny i urodzenia w miejscowościach w 2016 roku

2016							
Miejscowość	Urodzenia	na 1000 mieszk.	Osoby przybyłe	na 1000 mieszk.	Wymeldowania	na 1000 mieszk.	saldo migracji
Błażkowa	15	0,93	15	0,93	13	0,80	2
Brzyska	22	0,96	7	0,31	8	0,35	-1
Dąbrówka	3	0,51	1	0,17	1	0,17	0
Kłodawa	5	1,42	2	0,57	6	1,71	-4
Lipnica D.	3	0,49	5	0,81	1	0,16	4
Ujazd	5	1,07	9	1,92	9	1,92	0
Wróblowa	10	1,48	2	0,30	1	0,15	1
<i>gmina</i>	63	0,95	41	0,62	39	0,59	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brzyska, USC

Analiza rozkładu bezrobocia na poziomie sołectw wskazuje, że powyżej średniej gminnej znajdują się miejscowości Lipnica Dolna (13,1% udziału w liczbie aktywnych zawodowo), Brzyska (10%) i Błażkowa (10,3%). Zwiększony poziom bezrobocia destymuluje rozwój tych sołectw, a sposób szczególnie zwraca uwagę niekorzystna sytuacja

Brzysk jako miejscowości o stosunkowo zróżnicowanych funkcjach, a jednocześnie najbardziej zaludnionej. Analiza danych dotyczących bezrobocia wśród kobiet uwidacznia, że na terenie Brzysk mieszka największa liczba kobiet pozostających długotrwale bez pracy oraz że jest ich dwukrotnie więcej niż mężczyzn. Ten stan tworzy obraz wykluczenia społecznego istniejącego na tym terenie. Zwiększone długotrwale bezrobocie wśród kobiet jest wysoce negatywnym czynnikiem wymagającym podjęcia niezwłocznych działań na rzecz aktywizacji i włączenia społecznego, jak też zwiększania inwestycji na rzecz pobudzania lokalnego rozwoju ze strony władz samorządowych.

Tab. 15. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

	Liczba bezrobotnych średnio 2015-2016			Udział liczby bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym			
	Ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	różnica K-M
Błażkowa	103,5	57	46,5	10,3	5,7	4,6	1,1
Brzyska	143,5	79,5	64	10,0	5,5	4,5	1,0
Dąbrówka	24,5	15,5	9	6,6	4,2	2,4	1,8
Kłodawa	21,5	10	11,5	9,0	4,2	4,8	-0,6
Lipnica Dolna	50	24	26	13,1	6,3	6,8	-0,5
Ujazd	18	11,5	6,5	5,9	3,8	2,1	1,7
Wróblowa	36	18	18	8,4	4,2	4,2	0,0
<i>gmina</i>	<i>397</i>	<i>215,5</i>	<i>181,5</i>	<i>9,5</i>	<i>5,2</i>	<i>4,4</i>	<i>0,8</i>

Długotrwale bezrobocie:

	Liczba bezrobotnych średnio 2015-2016			Udział liczby bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym			
	ogółem	kobiety	mężczyźni	Ogółem	kobiety	mężczyźni	różnica K-M
Błażkowa	61	39,5	21,5	6,1	3,9	2,1	1,8
Brzyska	82,5	56	26,5	5,7	3,9	1,8	2,1
Dąbrówka	19,5	13,5	6	5,3	3,6	1,6	2,0
Kłodawa	11,5	6	5,5	4,8	2,5	2,3	0,3
Lipnica Dolna	35,5	19	16,5	9,3	5,0	4,3	1,7
Ujazd	10,5	8	2,5	3,5	2,6	0,8	1,8
Wróblowa	25	13	12	5,8	3,0	2,8	1,2
<i>gmina</i>	<i>245,5</i>	<i>155</i>	<i>90,5</i>	<i>5,9</i>	<i>3,7</i>	<i>2,2</i>	<i>1,5</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Jaśle

Analizowane wcześniej bezrobocie generuje konieczność zwiększania wydatków na pomoc społeczną. Liczba rodzin i osób korzystających ze finansowych form pomocy społecznej jest kolejnym ważnym i powiązaniem składnikiem oceny sytuacji społecznej na terenie poszczególnych miejscowości. Opracowane wskaźniki opierają się na liczbie osób korzystających ze stałych, finansowych form pomocy społecznej w sołectwach. Wśród przyczyn pomocy najczęściej podawane jest leczenie i samotność. Jak wskazują wyniki analizy, największa pomoc finansowa jest przeznaczana dla mieszkańców Brzysk i Błażkowej, co w dużej mierze wynika z największego ich zaludnienia. Jednak w przypadku Brzysk charakterystyczna jest dwukrotna przewaga kobiet wśród osób korzystających z pomocy. Ta sytuacja jest potwierdzeniem analizowanego zjawiska silnego sfeminizowania długotrwałego bezrobocia w tej miejscowości. Dane potwierdzają istnienie na terenie Brzysk kryzysowej sytuacji w sferze społecznej.

Tab. 16. Pomoc społeczna: stałe finansowe formy pomocy w 2016 roku wg płci i powodu

Miejscowość	Liczba rodzin	Liczba osób	Płeć			Powód		
			kobiety	mężczyźni	Relacja K / M	leczenie	Bezrobocie	samotność
Brzyska	42	108	28	14	2,0	36	26	0
Błażkowa	51	160	20	31	0,7	26	37	1
Lipnica Dolna	14	79	6	8	0,8	16	7	0
Dąbrówka	7	11	2	5	0,4	2	5	0
Wróblowa	9	23	4	5	0,8	18	2	0
Ujazd	11	33	4	7	0,6	14	5	0
Kłodawa	6	17	3	3	1	6	2	0
Razem	140	431	67	73		118	84	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Brzyskach

Kolejnym wskaźnikiem badania pod kątem problemów społecznych jest wskaźnik dzieci objętych dożywianiem na terenie poszczególnych sołectw. Na terenie gminy obowiązuje w tym zakresie kryterium dochodowe na członka rodziny poniżej granicy 150%

kwoty bazowej. Z dożywiania korzysta 321 dzieci, a rozkład przestrzenny ponownie wskazuje na znaczną dominację natężenia tej formy pomocy na terenie Brzysk (37% dzieci).

Tab. 17. Statystyka dożywiania dzieci objętych rządowym programem Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania w 2016 roku

<i>Miejscowość</i>	<i>Liczba rodzin objętych rządowym programem Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania</i>	<i>Liczba dzieci korzystających z dożywiania</i>	<i>Udział dzieci korzystających z dożywiania w liczbie osób poniżej progu 18 roku życia</i>
Brzyska	71	134	36,7
Błażkowa	59	92	17,4
Lipnica Dolna	9	15	12,1
Wróblowa	20	42	28,0
Dąbrówka	6	14	11,5
Ujazd	9	18	19,8
Kłodawa	4	6	10,2
<i>Razem :</i>	<i>178 rodzin</i>	<i>321 dzieci</i>	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Brzyskach

W celu kompleksowego porównania wyników analizy statystycznej, wykonano zestawienie polegające na obliczeniu wartości wskaźnika syntetycznego: mediany dla rang siedmiu sołectw, obliczonych dla ośmiu rozłącznych wskaźników kwantyfikujących negatywne zjawiska społeczne. Niskie wartości syntetycznego wskaźnika świadczą o kryzysowej sytuacji społecznej, a im wyższe wartości tym sytuacja bardziej korzystna, w odniesieniu do zbioru wszystkich analizowanych jednostek przestrzennych. Zamieszczone poniżej zestawienie przedstawia pozycje sołectw w rankingu czynników negatywnych oraz obliczenie wartości mediany

:

Tab. 18. Rangi destymulant społecznych i wskaźnik syntetyczny dla sołectw

Destymulanta:	Pozycja w rankingu						
	Błażkowa	Brzyska	Dąbrówka	Kłodawa	Lipnica Dolna	Ujazd	Wróblowa
<i>Niski współczynnik urodzeń</i>	3	4	2	6	1	5	7
<i>Wskaźnik feminizacji</i>	3	2	7	4	5	1	6
<i>Ujemne saldo migracji</i>	6	2	4	1	7	3	5
<i>Feminizacja długotrwałego bezrobocia</i>	3	1	2	7	5	4	6
<i>Feminizacja w grupie beneficjentów stałej finansowej pomocy społecznej</i>	5	1	7	2	3	6	4
<i>Niski udział osób w wieku 0-18</i>	6	7	5	1	3	2	4
<i>Poziom bezrobocia</i>	2	3	6	4	1	7	5
<i>Udział dzieci korzystających z żywienia</i>	4	1	6	7	5	3	2
<i>mediana</i>	3,5	2	5,5	4	4	3,5	5

Źródło: opracowanie własne

Wartości mediany rang siedmiu sołectw są silnie zróżnicowane, co potwierdza właściwy dobór wskaźników pod kątem ich dyspersji i dobór w świetle kryterium merytorycznego. Najniższa wartość wskaźnika syntetycznego dotyczy sołectwa Brzyska (mediana 2). W następnej kolejności niskie wartości dotyczą Błażkowej i Ujazdu (mediana 3,5). Na osiem cech wyszczególnionych w analizie sołectwa Brzyska, aż pięć mieści się w najniższym tercylu: od wartości 0 do 1. Dla Błażkowej i Ujazdu w pierwszym tercylu mieści się jedynie odpowiednio, jedna i dwie cechy. Analiza wskaźnikowa wyraźnie uwidacznia, że na terenie sołectwa Brzyska istnieje stan kryzysowy w sferze społecznej. Wyniki analizy statystycznej potwierdzają wcześniejsze wyniki analiz sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Wyniki te wskazały też na istnienie zróżnicowania terytorialnego w obrębie samego sołectwa (tab. poniżej).

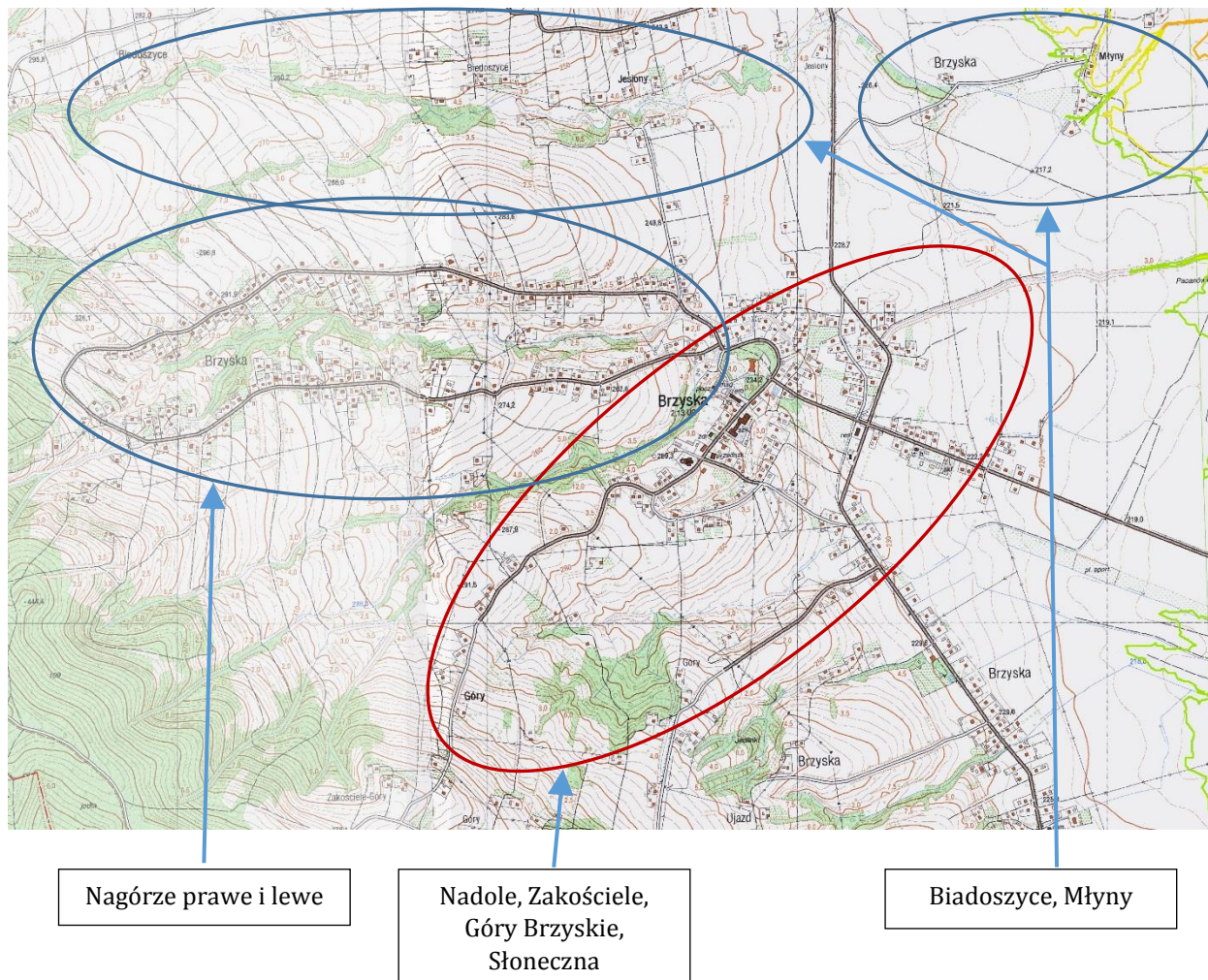
Tab. 19. Przestrzenny rozkład osób korzystających z regularnej stałej społecznej pomocy finansowej na terenach poszczególnych części Brzysk

Obszar	Odsetek rodzin w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze stałych finansowych form pomocy społecznej
Nadole, Zakościele, Góry Brzyskie, Słoneczna	52,4 %
Nagórze lewe , Nagórze prawe	38,1 %
Biadoszyce, Młyny	9,5 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Brzyskach

Istnieje znaczne zróżnicowanie wewnątrz miejscowości Brzyska pod względem społecznym. Uwidacznia je przestrzenny rozkład pomocy finansowej na terenie poszczególnych przysiółków. W ramach zbadania jej rozkładu dokonano agregacji przysiółków miejscowości Brzyska w większe, zwarte lub nawiązujące do kierunków geograficznych terytoria, złożone ze zgeneralizowanych obszarów: dolnego i południowo-wschodniego (Nadole, Zakościele, Góry Brzyskie, Słoneczna); zachodniego, górnego - tzw. Nagórza (Nagórze lewe i Nagórze prawe); oraz północnego (Biadoszyce, Młyny). Wyniki badania wskazują, że dolna i południowo-wschodnia część Brzysk charakteryzuje się większą skalą wypłacanej regularnie finansowej pomocy społecznej.

Ryc. 11. Mapa Brzysk z obszarami rozkładu pomocy społecznej wykonana na potrzeby delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, pomoc społeczna stanowi ważną kategorię wskaźników dla diagnozy obszaru planowanego do rewitalizacji. W tej kategorii ujęty został wskaźnik **liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania**, z danymi na rok 2014. W obrębie tej grupy mieszkańców zostały uwzględnione jedynie te osoby, którym przyznano świadczenie decyzją administracyjną, wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Wskaźnik osób

korzystających z pomocy społecznej świadczy o sytuacji społecznej, informując pośrednio o natężeniu problemów społecznych na obszarze rewitalizacji. Są one związane z ubóstwem, wykluczeniem społecznym, ewentualną bezdomnością, bezrobociem oraz innymi kwestiami kształtującymi trudną sytuację życiową mieszkańców. Zawarta w dokumencie wartość referencyjna wskaźnika została określona na powyżej 6,1% osób (korzystających z pomocy). W planowanym obszarze rewitalizacji wartość ta jest znacznie wyższa od referencyjnej i wynosiła w roku 2014 7,9%, a przestrzenny rozkład wskaźnika jest zdominowany przez znaczny udział wartości pochodzących z obszaru rewitalizacji.

Tab. 20. Wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania

	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (%)
Gmina Brzyska ogółem	6,21
obszar rewitalizacji	7,9
Wartość referencyjna wskaźnika dla obszarów rewitalizacji	powyżej 6,1

Źródło: obliczenia własne na podst. danych GOPS w Brzyskach i administracyjnych UG w Brzyskach

Jeszcze inną, ważną cechą diagnostyczną dla obszarów dotkniętych kryzysem w dziedzinie społecznej jest liczba osób zagrożonych przemocą w rodzinie. Takie przypadki są objęte procedurą „Niebieskiej Karty”, do której należy ogół czynności podejmowanych i realizowanych zgodnie z przepisami przez policjantów, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, rozumianej w sposób określony w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jak wskazują dane zawarte w sprawozdaniach Policji oraz dane GOPS w Brzyskach, w gminie Brzyska liczba takich postępowań wynosi ogółem 16 w roku 2016, z czego sześć w obszarze rewitalizacji. Po przeliczeniu wartości

na liczby bezwzględne, ilość postępowań w ramach tej procedury wynosi odpowiednio 2,5 przypadków na 1000 mieszkańców w gminie oraz aż 4,4 na 1000 mieszkańców w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Analiza liczby postępowań w ramach procedury „Niebieskiej Karty” stanowi uzupełnienie cech diagnostycznych dla analizy obszarów kryzysowych. Pomimo istnienia sytuacji wyjątkowych, przemoc w rodzinie zazwyczaj wiąże się z kryzysem w innych dziedzinach społecznych, co rzutuje zarówno na stan rodzin, jak też ogólnie rozumiane relacje społeczne. Biorąc pod uwagę, że w obszarze rewitalizacji widoczny jest wskaźnik o wartościach niemal dwukrotnie wyższych niż średni dla gminy, ta zmienna potwierdza fakt istnienia na tym terytorium sytuacji wymagającej podjęcia działań interwencyjnych.

Tab. 21. Osoby zagrożone przemocą w rodzinie wg miejsca zamieszkania
(procedura *Niebieskiej Karty*)

	liczba osób zagrożonych przemocą w rodzinie	liczba osób zagrożonych przemocą w rodzinie w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania
Gmina Brzyska ogółem	16	2,5
obszar rewitalizacji	6	4,4

Do ważnych mierników w dziedzinie sfery społecznej należą wskaźniki edukacyjne. W tych ramach dokonano analizy wyznaczonego obszaru rewitalizacji pod kątem osiągniętych **wyników egzaminu szóstoklasistów** - zamieszkałych na jego terenie uczniów szkoły podstawowej. Od 2001 roku w Polsce funkcjonuje system egzaminów zewnętrznych, w tym sprawdzianu szóstoklasisty. Wyniki tych egzaminów należy traktować jako obiektywne, a testy firmowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną jako profesjonalne. Ich wyniki mogą być interpretowane podobnie do cyklicznych badań kompetencji uczniów PISA. Jakościowy wskaźnik średnich wyników sprawdzianu jest komplementarny wobec używanych ilościowych wskaźników analiz przestrzennych. Egzamin ten obejmuje

wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Uzyskanie jego wyników na potrzeby analizy było możliwe dzięki podjęciu współpracy ze szkołą podstawową, która polegała na przyporządkowaniu zbioru uczniów do obszaru rewitalizacji, wraz z zestawieniem uzyskanych danych z danymi Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Wskaźnik średnich wyników tego sprawdzianu jest ważną społeczną miarą jakościową i, jak wskazuje praktyka, miara jest silnie związana ze środowiskiem rodzinnym i rówieśniczym uczniów. Tym samym jest odzwierciedleniem stanu środowiska społecznego badanego terytorium. Ten związek zachodzi przez oddziaływanie wychowania i czasu poświęconego dziecku w domu rodzinnym. Należy zatem zakładać, że wyniki edukacyjne stanowią w dużej mierze odzwierciedlenie sytuacji społecznej badanego obszaru rewitalizacji. Przygotowanie pod kątem testów jest ponadto obrazem realizacji procesu nauczania i efektywności realizacji programu nauczania w szkołach na danym terenie. Wyniki edukacyjne uczniów są bowiem również bezpośrednio związane z poziomem nauczania w szkołach. Jak stwierdza raport OECD (2005), spośród wszystkich czynników pedagogicznych to nauczyciele odgrywają podstawową rolę w rozwoju wiedzy i umiejętności, jak również rozwoju uczniów w społeczeństwie ¹⁷. Wskaźnik niesie więc ważne informacje, które poddano analizie na poziomie obszaru rewitalizacji. Jak wskazują dane z 2015 roku, uczniowie z analizowanego obszaru osiągnęli średni wynik na poziomie 61,69%. Była to wartość niższa od średniego wyniku dla Brzysk wynoszącego 62,09% i jednocześnie znacznie poniżej wartości referencyjnej określonej w Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, w kategorii „edukacja”, który wynosi 67,7% dla roku 2015.

¹⁷ OECD, 2005, *Education and Training Policy, Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*, Paris OECD Publishing

Tab. 22. Wyniki egzaminu szóstoklasisty i wartość referencyjna wskaźnika

	Wskaźnik średniego wyniku egzaminu szóstoklasisty (%)
Gmina Brzyska ogółem	62,09
obszar rewitalizacji	61,69
Wartość referencyjna wskaźnika dla obszarów rewitalizacji	poniżej 67,7

Źródło: dane administracyjne UG w Brzyskach i Szkoły Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Brzyskach

W podsumowaniu analizy wskaźnikowej dokonano zestawienia mierników określonych w Wytycznych, których wartości w obszarze rewitalizacji wykraczają poza określone wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego. Wskaźniki te należy zaliczyć do czterech rozłącznych kategorii: edukacja, podmioty gospodarcze, ochrona środowiska i pomoc społeczna. Dla obszaru rewitalizacji wszystkie określone wartości wskaźników znajdują się wyraźnie poniżej wartości referencyjnych (tab. 22).

Tab. 23. Zestawienie wartości mierników dla obszaru rewitalizacji o określonych wartościach referencyjnych zgodnie z *Wytycznymi*

Wskaźnik	Kategoria wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji (%)	Wartość referencyjna (%)
Wyniki egzaminów szóstoklasisty	<i>Edukacja</i>	61,69	poniżej 67,7
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	<i>Podmioty gospodarcze</i>	4,10	poniżej 5,5
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	<i>Ochrona środowiska</i>	0	poniżej 68,7
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	<i>Pomoc społeczna</i>	7,9	powyżej 6,1

W efekcie wykonanych analiz zdefiniowano obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji jako terytorium tworzącego zwarty i podłużny kształt, na które składają się trzy zasadnicze elementy: (1) południowo-wschodnia część Brzysk – obszar objęty największą stwierdzoną skalą zjawisk kryzysowych, (2) Ujazd oraz (3) część Błażkowej – jako obszarów ze znaczną liczbą zjawisk kryzysowych, jak również (4) wydłużony obszar wspólny dla każdej z tych miejscowości wzdłuż drogi powiatowej nr 1313. Ponadto, w celu zapewnienia bazy tym działaniom rewitalizacyjnym, jedno z przedsięwzięć zaplanowano na niewielkim obszarze Lipnicy Dolnej.

Podsumowując, na terenie gminy Brzyska został określony obszar kryzysowy charakteryzujący się koncentracją wielu negatywnych zjawisk. Są one widoczne przede

wszystkim w świetle następujących, poddanych analizie cech i wskaźników dotyczących obszaru rewitalizacji:

1. Degradacja środowiska przyrodniczego, zwłaszcza jakości wód i powietrza
2. Niski wskaźnik przedsiębiorczości wyrażający się w małej liczbie podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
3. Obniżone wyniki edukacyjne uczniów w ramach egzaminu szóstoklasisty
4. Znaczny odsetek mieszkańców korzystających z wypłacanej regularnie pomocy społecznej i relatywnie największa w gminie skala wykluczenia społecznego i ubóstwa, jak również wdrożonych procedur „Niebieskiej Karty”
5. Brak zadowalającego wyposażenia dróg w chodniki przy drodze powiatowej i wzdłuż dróg gminnych, znaczne zagrożenia dla bezpieczeństwa ruchu pieszego i rowerowego
6. Brak sieci kanalizacji
7. Degradacja urbanistyczna i infrastrukturalne, niewłaściwe połączenia cech funkcjonalności i utrata funkcjonalności części terytoriów, nierównomierna gęstość zaludnienia i niedobory innych elementów infrastruktury
8. Niekorzystna struktura agrarna: duże rozdrobnienie i mała powierzchnia gospodarstw, niskotowarowość rolnictwa
9. Niedobór lokalnych, jak również ponadlokalnych miejsc pracy
10. Brak turystycznej bazy noclegowej i niewystarczająca infrastruktura turystyczna
11. Niski poziom dochodów w przeliczeniu na mieszkańca
12. Znaczna fluktuacja w obrębie mikroprzedsiębiorstw
13. Niekorzystna tendencja demograficzna i spadek liczby urodzeń
14. Nadzwyczaj wysoki stopień feminizacji wykluczenia społecznego i długotrwałego bezrobocia.

4.2. Wizja obszaru zrewitalizowanego

Dzięki realizacji działań zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji poprawi się poziom i jakość życia mieszkańców gminy Brzyska. Modernizacja pozostających w gestii samorządu budynków w Brzyskach i Lipnicy Dolnej pozwoli na ich adaptację na potrzeby społeczne. W pomieszczeniach powstanie Centrum Aktywności Lokalnej, Ośrodek Wsparcia Dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie, mieszkania socjalne i mieszkania przeznaczone dla osób dotkniętych przemocą. W odnowionych pomieszczeniach zespołu pałacowo-dworskiego powstaną pomieszczenia przeznaczone na społeczną aktywność mieszkańców w dziedzinie kultury: sala widowiskowa, klub seniora i warsztaty rzemiosł. Wymierne efekty przyniosą działania na polu aktywizacji edukacyjnej, społecznej i zawodowej w ramach wymienionych wcześniej Centrum Aktywności Lokalnej oraz Ośrodka Wsparcia Dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. Uczestniczący w nich mieszkańcy, a zwłaszcza zagrożeni ubóstwem, przemocą lub wykluczeniem społecznym o różnej genezie, oraz osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji ekonomicznej i sytuacji na rynku pracy, zdobędą podstawowe umiejętności praktyczne, doświadczenie zawodowe, podniosą własne swoje kwalifikacje, zyskają umiejętność odnalezienia się na rynku pracy i podniosą poziom wykształcenia. Te działania wpłyną na samodzielność finansową gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji i pozwolą na ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego na terenie gminy. Działania zaktivizują osoby starsze i samotne, których niewykorzystane doświadczenie często pozostaje bezużyteczne. Aktywizacja społeczna będzie wspomagana przez działania infrastrukturalne w postaci stworzenia walorów przyjaznego otoczenia urbanistycznego, odpowiadającego ważnym funkcjom centrum gminy – jak wymiana nawierzchni i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej. Te inwestycje odwrócą proces degradacji urbanistycznej miejsca, jako skupiska aktywności lokalnej.

Wskutek realizacji celów rewitalizacji gminy znacznie poprawi się poziom bezpieczeństwa pieszych i pojazdów. Ma to szczególne znaczenie dla dzieci, młodzieży i osób starszych. Montaż barierek chodnikowych zapobiegnie zagrożeniom potrażeń w centrum gminy, a budowa ścieżki rowerowej jako łącznika Brzysk, Błażkowej i Ujazdu pozwoli na redukcję wypadków drogowych z udziałem pieszych i rowerzystów, w tym zdarzeń

z udziałem uczniów. Poprawa bezpieczeństwa będzie elementem stymulującym rozwój kapitału społecznego gminy. Poza bezpieczeństwem, poprawie ulegnie też jakość dojazdu mieszkańców do centrum gminy, Ujazdu i Błażkowej. Zbudowana ścieżka rowerowa pozwoli na przyciągnięcie turystów, a jednocześnie będzie dla mieszkańców impulsem do rezygnacji z nadużywania samochodów jako środka transportu, których używanie jest identyfikowane jako jedna ze współczesnych przyczyn alienacji społecznej. Teren ścieżki rowerowej może stać się miejscem nieplanowanych spotkań społecznych, co również sprzyja rozwojowi kapitału społecznego.

Zdegradowany teren wydobywczy na terenie kopalni żwiru w Ujeździe zyska nowe, wręcz odwrotne do obecnego stanu funkcje. W tej lokalizacji zostanie utworzony ośrodek edukacji ekologicznej i przyrodniczej oraz ośrodek zielonych szkół wraz z wypożyczalnią rowerów i innego sprzętu, który pobudzi i skupi aktywność mieszkańców gminy i okolicy oraz będzie generował nowe miejsca pracy. Będzie też miejscem spotkań i promocji dla lokalnych i pozalokalnych podmiotów działających w obszarze odnawialnych źródeł energii. Ponadto utworzony zostanie ośrodek całorocznych kąpeli wraz z infrastrukturą, który będzie dysponował unikalną ofertą w skali regionu i pozwoli na aktywność całego ośrodka w Ujeździe zarówno w sezonie letnim, jak też zimowym. Zrealizowane projekty będą silnym bodźcem rozwojowym dla gminy i będzie czynnikiem przyciągania turystów i inwestorów oraz zaistnienia silnej marki gminy Brzyska w świadomości mieszkańców i podmiotów spoza regionu. Powstaną realne możliwości wykorzystania przyrodniczego bogactwa gminy.

Działania te będą wspomagane intensywną akcją promocyjną gminy prowadzoną poprzez sieć www, również na płaszczyźnie nowych aplikacji GIS i z wykorzystaniem możliwości jakie stwarza komunikacja poprzez portale społecznościowe i fachowe. Działania promocyjne w ramach rozpoznawalności gminy będą wsparte bardziej korzystnym dla gminy przebiegiem planowanej drogi krajowej nr 73. Należy zaznaczyć, że działania promocyjne będą warunkiem uzyskania pomyślnych efektów zmian wynikających z programu rewitalizacji Gminy Brzyska na terenie Ujazdu.

Modernizacja terenu pozostałego po byłej SKR w Błażkowej i przystosowanie go na potrzeby warsztatowe, transportowo-logistyczne i inwestycyjne pozwoli na tworzenie miejsc pracy dla mieszkańców i będzie argumentem dla przyciągania inwestorów.

Przeniesienie w to miejsce bazy ciężkiego sprzętu z terenu centrum Brzysk poprawi ład przestrzenny i funkcjonalny na terenie gminy, która jednocześnie zyska miejsce pełniące funkcję strefy warsztatowo – naprawczo – usługowej – co jest wyjściem naprzeciw nowej, przebiegającej w bezpośredniej bliskości DK 73.

Podsumowując, poprawa jakości życia wynikająca z planowanych działań rewitalizacyjnych będzie stymulować rozwój społeczno-gospodarczy całej gminy. Obecne młode pokolenie lat będzie w przyszłości wybierać gminę jako miejsce zamieszkania i zakładania rodzin. Rewitalizacja obszarów pozwoli na uzyskanie nowej funkcjonalności zdegradowanych obszarów i obiektów. Osiągnięcie stanu przedstawionego w wizji jest możliwe dzięki wspólnemu zaangażowaniu mieszkańców i samorządu, jak też innych podmiotów w realizację celów rewitalizacji nakreślonych w kolejnym rozdziale.

4.3. Cele rewitalizacji

Cele programu rewitalizacji nawiązują do jego założeń. Jak wskazuje wykonana analiza, z jednej strony obszar gminy Brzyska charakteryzuje niezadowalający poziom rozwoju części kluczowych sfer życia społeczno - ekonomicznego. Z drugiej strony w gminie istnieją liczne czynniki zaliczane do stymulant rozwoju, które pozostają relatywnie słabo wykorzystane dla rozwoju – przede wszystkim potencjał przyrodniczy, bogata historia, dobra dostępność transportowa i bliskość sieci małych i średnich miast. Jawi się więc obraz kontrastów pomiędzy potencjałem a realiami. Aby wykorzystać te szanse, podjęto identyfikację czynników hamujących rozwój i zaplanowano kompleksowe działania aktywizujące obszary problemowe. Po przemianach 1989 roku w gminie doszło do deformacji istniejących struktur gospodarczych i do powstania zdegradowanych obszarów pozbawionych dawnych funkcji. Z tego powodu działania w tych obszarach są ważne i predestynowane do wewnętrznego i zewnętrznego wsparcia instytucjonalnego. Są to miejsca wyraźnie destymulujące rozwój całej gminy i obniżające poziom życia w stosunku do oczekiwań i wymogów współczesności. Istnienie obszarów zdegradowanych to również jeden z istotnych czynników decyzji emigracyjnych przez młodych mieszkańców. W ramach programu rewitalizacji podjęto w nich działania na rzecz poprawy istotnych elementów

życia społecznego w gminie Brzyska. Przyjęto następujące ogólne, strategiczne cele rewitalizacji:

- rozwój kapitału społecznego jako sieci relacji między mieszkańcami gminy, kształtowanie spójności społecznej w celu poprawy poziomu życia społecznego, również w celu osiągnięcia sukcesu ekonomicznego poprzez pozytywny wpływ planowanych projektów; promocję współdziałania w ramach społeczności lokalnej, w tym konsultacji społecznych, a zwłaszcza współudział w działaniach na płaszczyźnie społecznej: zapobieganiu wykluczenia i ubóstwu, rozwój tradycji lokalnych, lokalnej przedsiębiorczości i kultywowaniu wspólnego dziedzictwa
- zapobieganie i redukcja negatywnych zjawisk społecznych w obszarze rewitalizowanym, profilaktyka i edukacja społeczna, ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, skierowana do kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów
- rozwój przedsiębiorczości oraz rozwój ekonomiczny w obszarze zdegradowanym przez wykorzystanie endogenicznego potencjału przyrodniczego i kulturowego Gminy Brzyska
- poprawa standardu życia mieszkańców związanego z rozwojem sfery materialnej: publicznej infrastruktury technicznej
- poprawa standardu życia związanego z rozwojem infrastruktury społecznej będącej w dyspozycji społeczności lokalnej, jak powstanie mieszkań socjalnych, zastępczych i kryzysowych oraz poprawa jakości przestrzeni publicznej
- poprawa bytu poprzez poprawę warunków ekonomicznych – poprzez rozwój usług, w tym turystycznych i rekreacyjnych, tworzenie miejsc pracy i samozatrudnienia, możliwości inwestowania, przedsiębiorczości w rolnictwie i innych działach gospodarki i przez wykorzystanie dużego potencjału przyrodniczego gminy Brzyska, jak zagospodarowanie terenu kopalni żwiru, adaptacja budynków na cele lokalnych firm
- poprawa jakości życia uzyskiwanej w sferze niematerialnej poprzez wzmacnianie tożsamości gminy, bezpieczeństwa publicznego i poprawę relacji sąsiedzkich
- poprawa jakości życia w sferze niematerialnej w oparciu o kultywowanie dziedzictwa przeszłości i historię, jak odnowa zabytków kultury materialnej

- poprawa jakości życia w drodze wzmacniania wartości i związków w obrębie lokalnej wspólnoty oraz wzmacniania związków z miejscem zamieszkania
- poprawa konkurencyjności gminy poprzez wzmocnienie infrastruktury dla działalności gospodarczej, turystycznej i kulturowej
- eliminacja zjawisk wykluczenia społecznego i innych patologii społecznych, redukcja zjawisk rozwarstwienia społecznego i ekonomicznego, poszerzenie dostępności do usług kultury, instytucji gminnych, oraz wzrost poziomu relacji sąsiedzkich i zaangażowania społeczności w życiu społeczno-gospodarczym
- zbudowanie wyrazistego wizerunku gminy poprzez działania w dziedzinie edukacji ekologicznej, odnawialnych źródeł energii oraz rekreacji i sportu
- celem przekrojowym projektowanych działań jest również przyciągnięcie do gminy inwestorów komercyjnych przystępujących do współpracy w partnerstwie lub działających samodzielnie w dziedzinie gospodarczej, co będzie skutkować tworzeniem miejsc pracy i poszerzeniem oferty gminy w zakresie turystyki, rekreacji, sportu, transportu lub innych usług opartych na cechach położenia geograficznego i powstałej w wyniku rewitalizacji bazy społeczno-gospodarczo-przestrzennej.
- celem wspólnym w zakresie prospołecznej gospodarki przestrzennej jest nadanie nowych funkcji obszarowi rewitalizacji wzdłuż drogi powiatowej z Jasła i zainicjowanie tworzenia w tej linii „osi rozwoju gminy Brzyska” - komplementarne działania na rzecz powstania takiej osi odpowiadają zarówno potrzebom społecznym, jak również już istniejącym tendencjom oraz istniejącemu rozproszeniu potencjału endogenicznego gminy

Należy podkreślić, że inwestowanie w rozwój społeczny, zatem w kapitał społeczny i ludzki jest opłacalne nie tylko bezpośrednio dla beneficjentów, ale również dla całej społeczności, zatem założone zadania rewitalizacyjne stanowią długofalową inwestycję dla dobra całej gminy. Cele zawarte w programie rewitalizacji gminy Brzyska bezpośrednio nawiązują do celów określonych jako wspierane w ramach rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Zostały one przedstawione w dokumencie pod nazwą „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-

2020”¹⁸. W dokumencie określono je jako *priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych*. Projekty rewitalizacyjne w gminie Brzyska nawiązują przede wszystkim do następujących zapisów:

Cel Tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

3a. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej

4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów (...)

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

6e. Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska (...) rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza (...)

Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

8i. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw

Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

¹⁸ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, 2016, Minister Rozwoju, nr MR/H 2014-2020/20(2)08/2016, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.

9b. Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9iv. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

9v. Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Spełnienie wymagań zawartych w wymienionych sferach umożliwi mieszkańcom partycypowanie w zdobycach cywilizacyjnych i efektach rozwoju gospodarczego, a tym samym nadaje zasadność wspólnym lokalnym działaniom. Uszczegółowione cele konkretnych działań rewitalizacyjnych przedstawiono w kolejnym rozdziale opracowania.

4.4. Projekty działań rewitalizacyjnych

W bieżącej części dokumentu zawarte zostały opisy konkretnych działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Do każdego z projektu określono szacunkowe ramy finansowe programu wraz ze wskazaniem potrzebnych środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych. Poszczególnym działaniom poświęcono osobne karty projektów rewitalizacyjnych w formie tabelarycznej, w których określono miejsce realizacji działań, nazwę podmiotu odpowiedzialnego za działanie i planowany okres realizacji. Każdy z projektów zawiera również zestawienie głównych wskaźników służących ocenie działań w postaci: wskaźników produktu i wskaźników rezultatów uwzględniających znaczenie działań dla danego obszaru, ich wpływ na redukcję problemów, jak również ich oddziaływanie na otoczenie. Prognozowane rezultaty zostały odniesione do celów rewitalizacji. Dla przybliżenia cech wybranych obszarów w części projektów zostały zamieszczone fotografie.

4.4.1. Działania rewitalizacyjne w centrum Brzysk

Projekt obejmuje rewitalizację przestrzeni o centralnej lokalizacji w Brzyskach, w której jest możliwa poprawa funkcjonalności silnie zaludnionego, lecz zdegradowanego terenu na potrzeby nowych i rozbudowanych funkcji gospodarczych, społecznych, kulturalnych oraz przestrzennych. Odnowa tego obszaru pozwoli na jego aktywizację, w tym wzrost aktywności społecznej mieszkańców, między innymi poprzez stworzenie możliwości współudziału w imprezach kulturalnych, społecznych i gospodarczych. W wyniku realizacji projektu miejsce to uzyska atrakcyjny urbanistycznie charakter centrum gospodarczo – kulturalnego gminy. Zrealizowanie projektu pozwoli na ograniczenie dysfunkcji występujących na tym obszarze poprzez jego udostępnienie na cele kulturalne, rekreacyjne i gospodarcze. Jego przestrzeń zyska nowy społeczny charakter, właściwy dla centrów skupisk osadniczych. Do planowanych działań należą w tym terytorium następujące projekty:

1	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej w Gminie Brzyska.
2	Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy lub odchodzących z rolnictwa z terenu Gminy Brzyska.
3	Wymiana nawierzchni ulic i chodników w centrum Brzysk wraz z montażem elementów małej architektury
4	Montaż barierek ochronnych oddzielających jezdnie od chodników dla pieszych w centrum Brzysk.
5	Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk.
6	Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze
7	Odnowa zespołu pałacowo-dworskiego w Brzyskach
8	Utworzenie lokalnej izby muzealnej, sali widowiskowej i sal warsztatów rzemieślniczych oraz innych pomieszczeń dla celów publicznych w ramach zespołu pałacowo-dworskiego
9	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w centrum Brzysk oraz w linii wzdłuż drogi Ujazd wyrobiska żwirowe – Błażkowa teren byłej SKR

Projektowane Centrum Aktywności Lokalnej nie będzie organizacją, lecz metodą działania realizowaną przez zespół lub osoby z istniejących instytucji, jak: centrum kultury, szkoły, urząd gminy, ośrodek pomocy społecznej, organizacje pozarządowe lub inne. Najważniejszą zasadą centrum będzie realizowanie działań na rzecz miejscowości czy osiedla przy zaangażowaniu i współpracy mieszkańców, organizacji, instytucji lub innych podmiotów. Zespoły z wymienionych podmiotów nie będą koncentrować się na jednym obszarze działania, lecz wychodzić naprzeciw aktualnym potrzebom społecznym, na przykład działaniom na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu, promocji gminy, środowisku, ekologii, kulturze, pomocy społecznej, organizowania imprez itp.

Karta projektu nr 1

1	Nazwa projektu	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej w Gminie Brzyska.
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	<p>Zindywidualizowany projekt realizowany w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujący usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym, zawodowym zawierający instrumenty odpowiadające na indywidualne potrzeby m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pracy socjalnej, 2. poradnictwa i wsparcia indywidualnego oraz grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową, 3. poradnictwa specjalistycznego, w tym: poradnictwo prawne 4. poradnictwo psychologiczne; 5. zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności zawodowych, umożliwiających aktywizację zawodową, 6. działań diagnostycznych i terapeutycznych dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, z zaburzeniami komunikacyjnymi dysleksją i dyskalkulią dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym 7. przygotowanie pomieszczeń i sprzętu na cele funkcjonowania Centrum Aktywności Lokalnej 8. Inne działania połączone z celami EFS

3	Miejsce realizacji projektu:	Przebudowane, zmodernizowane budynki byłej GS.
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej.
5	Szacowany koszt projektu	300 000,00 zł
6	Planowany okres realizacji	2017-2018
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014-2020 Oś Priorytetowa VIII. Integracja społeczna Działanie 8.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; Działanie 8.2 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie. Województwo Podkarpackie / ROPS w Rzeszowie Środki własne gminy
8	Wskaźniki produktu	Liczba podjętych projektów w ramach Centrum Aktywności Lokalnej w okresie roku (szt.) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [os]. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [os.]
9	Cel działania - wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia.

Karta projektu nr 2

1	Nazwa projektu	Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy lub odchodzących z rolnictwa z terenu Gminy Brzyska.
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	W ramach przedsięwzięcia będą przeprowadzone następujące działania: 1. Identyfikacja potrzeb uczestnika projektu (między innymi poprzez diagnozowanie potrzeb szkoleniowych) oraz opracowanie/aktualizację dla każdego uczestnika projektu Indywidualnego Planu Działania lub dokumentu równoważnego spełniającego tę samą funkcję ; 2. Poradnictwo zawodowe lub/i pośrednictwo pracy; 3. Staże i praktyki zawodowe; 4. Szkolenia prowadzące do nabycia, podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji i kompetencji zawodowych (w tym organizacja szkoleń połączona z praktyką zawodową u pracodawcy); 5. Subsydowane zatrudnienie; 6. Refundacja wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy; 7. Bezzwrotne wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej (szkolenia, doradztwo, bezzwrotne dotacje, wsparcie pomostowe); 8. Inne działania połączone z celami EFS .
3	Miejsce realizacji projektu:	Przebudowane, zmodernizowane budynki byłej GS.
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska w Partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy w Jaśle lub organizacjami pozarządowymi / podmiotami prywatnymi (działającymi w obszarze aktywizacji zawodowej np. : Ochotnicze Hufce Pracy, agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe, instytucje dialogu społecznego)
5	Szacowany koszt projektu	300 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2018-2020
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014-2020 Oś Priorytetowa VII. Regionalny Rynek Pracy Działanie 7.1 – Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy Działanie 7.3 – Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości POWER 2014 - 2020 Oś priorytetowa I Osoby młode na rynku pracy Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy Środki własne gminy

8	Wskaźniki produktu	<p>Liczba podjętych projektów w ramach Centrum Aktywności Lokalnej w okresie roku (szt.)</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w projekcie [os.].</p> <p>Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w projekcie [os.].</p> <p>Liczba osób odchodzących z rolnictwa objętych wsparciem w projekcie [os.].</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w projekcie [os.].</p>
9	Cel działania - wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>1. Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy poprzez uzyskanie nowych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego.</p> <p>2. Poprawa szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa poprzez uzyskanie nowych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego.</p> <p>3. Zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw.</p>

Karta projektu nr 3

1	Nazwa projektu	Wymiana nawierzchni ulic i chodników w centrum Brzysk wraz z montażem elementów małej architektury
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	<p>Wymiana obecnej nawierzchni asfaltowej i betonowej na nawierzchnię kamienną / granitową, przy zachowaniu charakterystycznej dla miejsca wypukłej formy ukształtowania terenu. Montaż ławek parkowych ew. innych elementów małej architektury wykonanych przy użyciu analogicznych naturalnych materiałów. Prace wykonane z zachowaniem jednolitości materiałów i wzorów. Zaprojektowanie i montaż tablic informacyjno-dydaktycznych na temat przeszłości i przyrody (dawne szlaki transportowe, architektura i ludność regionu, geomorfologia Doliny Wisłoki i Pogórza itd.). Modernizacja drogi lokalnej prowadzącej od centrum Brzysk do drogi powiatowej przez teren położony pomiędzy cmentarzami.</p>

3	Miejsce realizacji projektu:	Centrum miejscowości Brzyska: teren położony pomiędzy zespołem pałacowym, budynkiem Gminnego Centrum Kultury, budynkami gospodarczymi byłej GS i siedzibą urzędu gminy - począwszy od skrajni drogi przebiegającej w kierunku do kościoła p.w. Św. Magdaleny. Pas drogi lokalnej prowadzącej od centrum Brzysk do drogi powiatowej przez teren położony pomiędzy cmentarzami .
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	600 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2020
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 Oś Priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej PROW 2014 – 2020 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia użytkowa zmodernizowanej nawierzchni (m kwadr.)
9	Cel działania - wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Poprawa estetyki otoczenia strefy przyległej do pałacu, centrum kultury, urzędu gminy oraz strefy usług publicznych, bankowych i handlowych. Poprawa bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego na powierzchni o znacznym nachyleniu terenu, zwiększenie przyczepności nawierzchni. Wydatna poprawa walorów urbanistycznych centrum gminy. Promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin gminy w miejscach objętych wsparciem i należących do dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz stanowiące atrakcje turystyczne (osoby/rok) Rozwój równoważonej turystyki, opartej na komplementarnych czynnikach atrakcyjności turystycznej

Fot. 1. Nawierzchnie ciągów komunikacyjnych w centrum Brzysk

Karta projektu nr 4

1	Nazwa projektu	Montaż barierek ochronnych oddzielających jezdnie od chodników dla pieszych w centrum Brzysk.
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Montaż barierek ochronnych oddzielających jezdnie od chodników dla pieszych, wzdłuż linii chodnika / jezdni.
3	Miejsce realizacji projektu:	Centrum Brzysk. Montaż barierek w dwóch liniach: (1) wzdłuż jezdni po stronie szkoły - od wysokości pałacu dworskiego do kościoła, oraz (2) wzdłuż jezdni przylegającej do północno-wschodniej części elewacji budynku urzędu gminy
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	100 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2020
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 Oś Priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej

		Podkarpacki Urząd Wojewódzki „Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań - Razem Bezpieczniej im. Władysława Stasiaka”. Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Długość nowo wybudowanych barierek chodnikowych (m)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Barierki będą odgrywać ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu pieszego oraz dzieci, zwłaszcza w otoczeniu szkoły. Ma to duże znaczenie biorąc pod uwagę znaczne nachylenie terenu, co sprzyja zagrożeniom w ruchu drogowym i dla ruchu pieszego. Poprawa stanu i poczucia bezpieczeństwa będzie odczuwalne zarówno przez mieszkańców gminy, osoby odwiedzające urzędy gminne, jak też przez turystów – będzie zatem stymulować liczbę odwiedzających gminę. Zmniejszy się liczba kolizji i wypadków drogowych na terenie centrum Brzysk (liczba/ rok)

Fot. 2. Teren wejścia do Urzędu Gminy – pas wspólnego ruchu kołowego i pieszego

Karta projektu nr 5

1	Nazwa projektu	Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk.
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk polegająca na instalacji niskich lamp ulicznych (parkowych) działających w technologii LED o ciepłej barwie światła ¹⁹ Działanie równoczesne lub związane z wymianą nawierzchni jezdni i chodników dla pieszych
3	Miejsce realizacji projektu:	W strefach wzdłuż jezdni: (1) wokół zespołu pałacowo-dworskiego, (2) wzdłuż jezdni obok budynku urzędu gminy i w przedłużeniu, do budynku Gminnego Centrum Kultury, oraz (3) od siedziby urzędu gminy, wzdłuż jezdni do terenu kościoła
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina w Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	400 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2020
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 – 2020 OŚ PRIORYTETOWA III. CZYSTA ENERGIA Działanie 3.3 Poprawa jakości powietrza Poddziałanie 3.3.1 Realizacja planów niskoemisyjnych OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej PROW 2014 – 2020 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Liczba wykonanych punktów świetlnych (szt.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów,	Montaż tego typu oświetlenia pozwoli na utworzenie przyjaznego charakteru przestrzeni publicznej w administracyjnym centrum gminy, oraz uwypukli układ topograficzny, urbanistyczny i geomorfologiczny miejsca. Ponadto przyczyni się do wzrostu poziomu bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców – co ma wpływ na włączanie społeczne. Poziom, jakość natężenia oświetlenia i jego rozkład w

¹⁹Wymagania techniczne dotyczące oświetlenia dróg zawarte są w normie PN – EN 13201:2007 „Oświetlenie dróg”

oddziaływanie na otoczenie)	przestrzeni publicznej wpływają na komfort i bezpieczeństwo postrzegania obiektów, a więc również postrzeganie otoczenia jako przyjazne i łatwe do akceptacji. Do rezultatów komplementarnych projektu należy zaliczyć pozytywne oddziaływanie zmodernizowanego oświetlenia na atrakcyjność turystyczną gminy.
-----------------------------	--

Karta projektu nr 6

1	Nazwa projektu	Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie Ośrodka Wsparcia Dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie, wraz z wyposażeniem w podstawowe meble biurowe 2. Lokale dla przedsiębiorców, wraz z wyposażeniem w podstawowe meble biurowe; 3. Utworzenie dwóch stanowisk dla pojazdów straży pożarnej, zaplecza dla działalności OSP, jako jednostki aktywnej, działającej na rzecz społeczności lokalnej i znajdującej się w ramach Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego; <p>Przebudowa obejmująca również rozbudowę, modernizację, termomodernizację, wydzielenie pomieszczeń biurowych i zaplecza, w tym toalet, montaż instalacji grzewczych, elektrycznych, internetowych, zakup mebli biurowych i inne działania adaptacyjne.</p>
3	Miejsce realizacji projektu:	Budynki położone wokół dziedzińca byłej spółdzielni GS.
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	1 800 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2023
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA I. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA Działanie 1.3 Promowanie przedsiębiorczości Typ 1 - Strefy aktywności gospodarczej OP III CZYSTA ENERGIA Działanie 3.2 Modernizacja energetyczna budynków OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA

		<p>Działanie 6.2 Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej</p> <p>Poddziałanie 6.2.2 Infrastruktura pomocy społecznej</p> <p>Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>Poprawa jakości powietrza:</p> <p>Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie</p> <p>LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej</p> <p>WFOŚiGW w Rzeszowie</p> <p>Ochrona atmosfery (dotacje i preferencyjne pożyczki)</p> <p>Środki własne Gminy</p>
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia użytkowa budynków poddanych rewitalizacji (m2)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Powstanie nowych lokali na cele publiczne w centrum gminy.</p> <p>Nadanie centrum gminy i miejscowości ściśle społecznego charakteru.</p> <p>Naprawa obecnego stanu budynków, które zostały zdegradowane poprzez wykorzystanie ich na potrzeby magazynowo – parkingowe.</p> <p>Poprawa w zakresie aktywności zawodowej mieszkańców gminy, redukcja emigracji młodych osób z terenu gminy, rozwój lokalnych firm, rozwój rzemiosła i kultywowanie tradycji lokalnych, ogólna aktywizacja lokalnej społeczności. Tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikroprzedsiębiorstw na terenie gminy. Powstanie nowych miejsc pracy dla mieszkańców gminy, wzmocnienie aktywności zawodowej mieszkańców.</p> <p>Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie będzie wyjściem naprzeciw potrzebom społecznym w zakresie pomocy społecznej. Działanie nawiązuje do założeń i celów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy W Rodzinie Na Lata 2014-2020. W rezultacie utworzenia ośrodka wzmocniona zostanie na terenie gminy Brzyska profilaktyka i edukacja społeczna, ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, skierowana przede wszystkim do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, jak również osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych. Ośrodek będzie wspierał włączenie społeczne i redukcję ubóstwa, a jego funkcjonowanie ułatwi dostęp mieszkańcom okolicy do trwałych usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Ponadto działania ośrodka będą obejmować osoby stosujące przemoc w rodzinie i współpracę z właściwymi służbami lub podmiotami zajmującymi się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc. Ważną funkcją ośrodka będzie również podnoszenie kompetencji podmiotów i służb realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak na przykład: policja, ośrodki terapii, pracownicy wychowawczo – dydaktyczni szkół, kuratorzy sądowi. Do funkcji ośrodka będzie należeć działalność edukacyjna (np. szkolenia, warsztaty,</p>

prelekcje), zatem wzrost świadomości społecznej w zakresie zwalczania dysfunkcji w relacjach międzyludzkich.

Pojawi się możliwość dalszego powstawania społecznych inicjatyw, np. typu spółdzielnie społeczne, w przygotowanych pomieszczeniach – efektem może być wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej oraz ekonomii społecznej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Działanie kompleksowe z potrzebami kryzysowymi gminy jako stworzenie bazy operacyjnej OSP na wypadek ich wystąpienia. Działania przyczynią się do zapewnienia bazy lokalowo-magazynowej na wypadek sytuacji kryzysowej w gminie, na przykład powodzi

Fot. 3. Budynki pozostałe po byłej gminnej spółdzielni i otoczenie

Karta projektu nr 7

1	Nazwa projektu	Odnowa zespołu pałacowo-dworskiego w Brzyskach
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Odnowa zespołu pałacowo - dworskiego, pochodzącego (najprawdopodobniej) z końca XVII wieku, wpisanego do rejestru zabytków ze względu na swą szczególną wartość historyczną. Działanie polega na pracach remontowo – konserwatorskich w obrębie budynku pałacu
3	Miejsce realizacji projektu:	Centrum miejscowości Brzyska

4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska / lub Partnerstwo Publiczno-Prywatne / Partner Prywatny zgodnie z definicją określoną w art. 2 pkt. 2 Ustawy o PPP /
5	Szacowany koszt projektu	20 000 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2020-2023
7	Źródło finansowania	<p>RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA IV. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO Działanie 4.4 Kultura OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>PROW 2014 - 2020 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego – Ochrona zabytków; Jako Instytucja Pośrednicząca dla VIII OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014 - 2020 Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury</p> <p>PL-BY-UA 2014-2020 Priorytet 1. Promocja kultury lokalnej i historii INTERREG V-A POLSKA-SŁOWACJA Oś Priorytetowa I. „Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza” Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków / Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków Dotacje na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach nieruchomych Środki prywatne Środki własne gminy</p>
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia użytkowa objęta rewitalizacją (m kwadr.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Odrestaurowanie zespołu pałacowo – dworskiego należy do działań determinujących wzrost walorów centrum Brzysk. Głównymi rezultatami działania są: zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego; dbałość o tradycję historyczną jako podstawę ciągłości rozwoju lokalnej społeczności; dbałość o walory urbanistyczne budowli będącej wizytówką gminy i mogącej stanowić jeden z elementów kształtujących wyrazistość krajoznawczą Brzysk; poprawa estetyki otoczenia; skupienie aktywności mieszkańców wokół administracyjnego centrum jednostki gminnej; pośrednio - wzmocnienie poczucia wspólnoty

lokalnej wśród mieszkańców. Podjęcie działań restauracyjnych jest warunkiem powstrzymania procesu degradacji zabytkowej budowli

Fot. 4. Zespół pałacowo-dworski w Brzyskach

Karta projektu nr 8

1	Nazwa projektu	Utworzenie lokalnej izby muzealnej, sali widowiskowej i sal warsztatów rzemieślniczych oraz innych pomieszczeń dla celów publicznych w ramach zespołu pałacowo-dworskiego
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	<p>Działanie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Utworzenie izby muzealnej w obrębie pomieszczeń odrestaurowanego zespołu pałacowo-dworskiego. Planowane jest zebranie /zakupienie i opisanie dawnych przedmiotów użytkowych i innych używanych na terenie miejscowości gminy (i ewentualnie okolicy) od mieszkańców. Wiele pomieszczeń gospodarczych, najczęściej stodoł, pomieszczeń starych domów i innych budynków kryje zasoby przedmiotów, które nie są od dawna użytkowane, a posiadają dużą wartość kulturowo – historyczną i stanowią atrakcję dydaktyczną i turystyczną. Należy tu wymienić takie przedmioty, jak urządzenia rolnicze: niecki i inne przedmioty kuchenne, chomąta, uprzęż rzemieślnicza, cepy, ręczne sieczkarnie, wozy konne i wiele innych. b. Utworzenie sali widowiskowej w największym pomieszczeniu zespołu pałacowo-dworskiego w ramach skupienia działań kulturowych gminy. Jednocześnie sala ta może być wykorzystana na stałe przez regionalny zespół folklorystyczny LIWOCZANIE. jak też mogą być tu organizowane koncerty o każdej porze roku. c. Utworzenie sal warsztatów rzemieślniczych w pomieszczeniach pałacowo-dworskich służących do organizowania warsztatów rzemiosł lokalnych, itd. również z wykorzystaniem specjalistów spoza obszaru gminy. d. Adaptacja pomieszczeń na potrzeby klubu seniora; e. Adaptacja pomieszczeń na potrzeby przeniesienia do nich Domu Ludowego wraz z jego funkcjami
3	Miejsce realizacji projektu:	Centrum Brzysk – zespół pałacowo-dworski
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska Partnerstwo Publiczno-Prywatne
5	Szacowany koszt projektu	200 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2022-2023
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020

		<p>OŚ PRIORYTETOWA IV. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO</p> <p>Działanie 4.4 Kultura</p> <p>OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA</p> <p>Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>PROW 2014 - 2020</p> <p>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich:</p> <p>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego – Ochrona zabytków;</p> <p>Jako Instytucja Pośrednicząca dla VIII OSI PRIORYTETOWEJ POIiŚ 2014 - 2020</p> <p>Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury</p> <p>PL-BY-UA 2014-2020</p> <p>Priorytet 1. Promocja kultury lokalnej i historii</p> <p>INTERREG V-A POLSKA-SŁOWACJA</p> <p>Oś Priorytetowa I. „Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza”</p> <p>Środki prywatne</p> <p>Środki własne gminy</p>
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia adaptowana w ramach rewitalizacji (m kwadr.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Utworzenie izby muzealnej wpłynie na wzmocnienie lokalnych walorów historycznych oraz będzie wspomagać budowę więzi mieszkańców z lokalnymi tradycjami.</p> <p>Utworzenie sal warsztatów rzemieślniczych będzie czynnikiem dydaktycznym i przyciągającym turystów i osoby związane z „uniwersytetami trzeciego wieku”. Organizowane warsztaty będą też silnym czynnikiem atrakcyjności dla organizowania „zielonych szkół” na terenie gminy. Zakłada się również działania osób i podmiotów zewnętrznych w ramach udostępniania pomieszczeń warsztatów rzemieślniczych, które będą animatorami zajęć / organizatorami.</p> <p>Utworzenie sali widowiskowej i przeniesienie do budynku pałacowego Domu Ludowego pozwoli na scentralizowanie działań kulturalnych w centrum gminy, co jest warunkiem zaistnienia regularności zdarzeń kulturalnych i zarazem podniesie ich prestiż.</p> <p>Ważnym skutkiem może być aktywizacja osób starszych w ramach klubu seniora, a tym samym zapobieganie zjawisku wykluczenia osób starszych. Zaangażowanie osób starszych w ramach klubu seniora i zajęć warsztatów pozwoli na przekazywanie i ciągłość lokalnych tradycji i rzemiosł.</p> <p>Utworzenie zaplecza wewnątrz pałacu pozwoli na poszerzenie i usprawnienie imprez odbywających się obecnie na terenie przylegającym do budynków, ponadto uniezależni organizację od warunków atmosferycznych, a tym samym ułatwi regularność imprez (kameralne koncerty, lokalne wydarzenia, zespoły teatralne itd.)</p>

	Działania wywrą łącznie pozytywny wpływ na poprawę poziomu życia mieszkańców i promocję gminy poprzez znaczne wzmocnienie obszaru działania kultury, utworzenie marki Brzysk jako gminy o wyrazistej ofercie turystyczno kulturowej.
--	--

Karta projektu nr 9

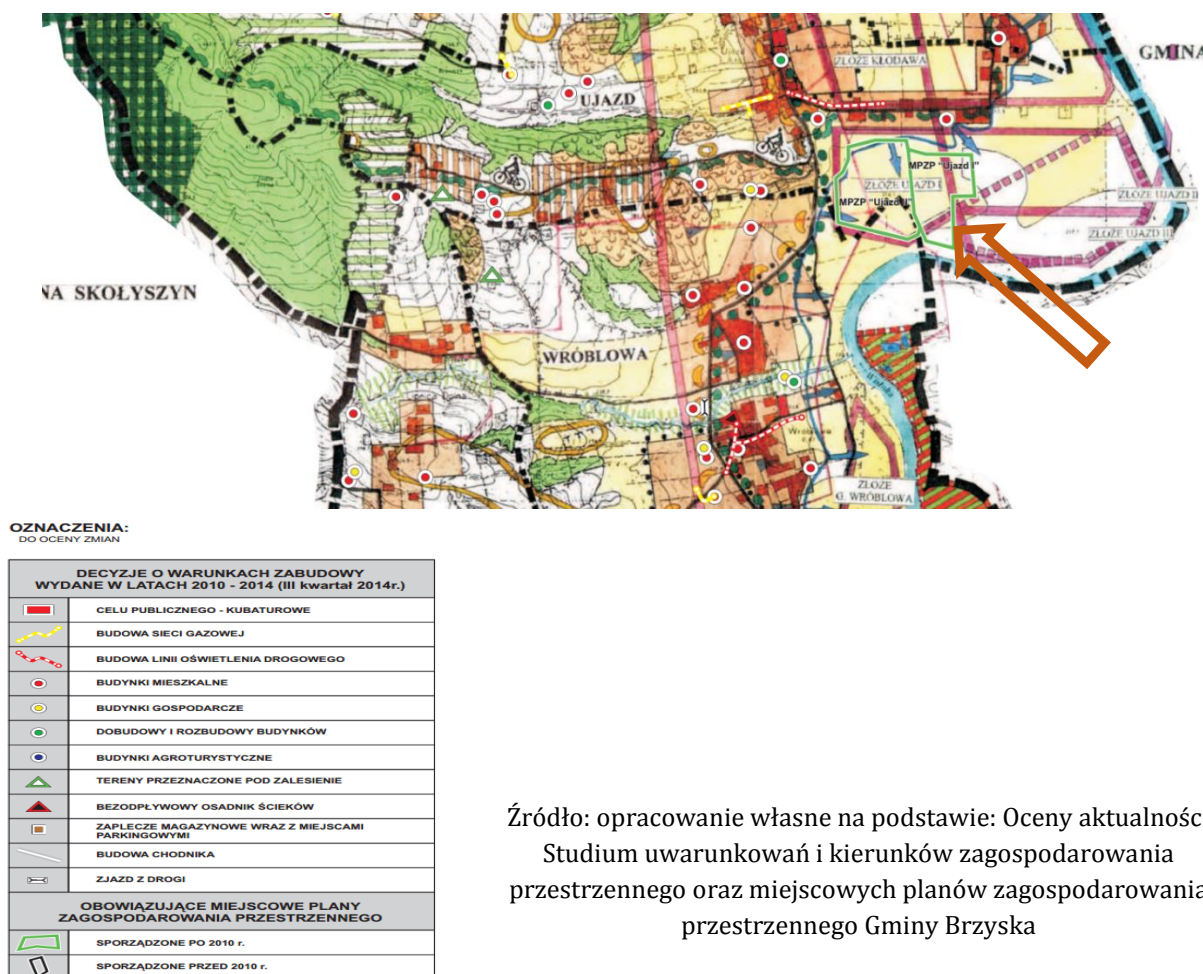
1	Nazwa projektu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w centrum Brzysk oraz w linii wzdłuż drogi Ujazd wyrobiska żwirowe – Błażkowa teren byłej SKR
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Projekt obejmuje zbudowanie sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w obszarze rewitalizacji: – centrum Brzysk, oraz w linii wzdłuż drogi Ujazd wyrobiska żwirowe – Błażkowa 174 teren byłej SKR, o długości około 12 km, z możliwością późniejszego połączenia z siecią zintegrowaną dla całej gminy
3	Miejsce realizacji projektu:	Centrum Brzysk, części miejscowości Ujazd i Błażkowa
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska/ Związek Gmin Dorzecza Wisłoki w Jaśle
5	Szacowany koszt projektu	20 000 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2018-2023
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA IV OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO Działanie 4.3 Gospodarka wodno-ściekowa Poddziałanie 4.3.1 Gospodarka ściekowa Poddziałanie 4.3.2 Zaopatrzenie w wodę OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej PROW 2014 – 2020 Działanie „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”, Poddziałanie „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” Operacja typu: „Gospodarka wodno-ściekowa” WFOŚiGW w Rzeszowie

		Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi Gospodarka ściekowa – preferencyjne pożyczki Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Długość wykonanej sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej (km) Liczba użytkowników/ gospodarstw domowych z możliwością podłączenia do sieci / odprowadzenia ścieków (osoby)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Poprawa stanu środowiska, poprawa warunków inwestycyjnych, redukcja problemów związanych z wywozem nieczystości, pogarszającym się stanem wód oraz gleby.

4.4.2. Działania rewitalizacyjne na terenie powydobywczym w Ujeździe

Zasięg przestrzenny działań rewitalizacyjnych w obrębie terenu pogórniczego w Ujeździe obejmuje obszar o powierzchni do 1,7 ha. Jest to obszar powydobywczy, w którym występują negatywne zjawiska społeczne i przestrzenne, jak: zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców otoczenia wyrobisk oraz dla osób korzystających z niestrzeżonych i niebezpiecznych miejsc kąpieli, w tym zwłaszcza dla dzieci i młodzieży, a ponadto znaczna degradacja środowiska przyrodniczego. Zaplanowane działania na tym terenie będą przeciwdziałaniem tym negatywnym zjawiskom społecznym i środowiskowym. Ponadto, praktyczna zmiana zagospodarowania i inwestycje na terenie powydobywczym będą silnym impulsem społecznym i gospodarczym dla rozwoju gminy, szczególnie ważnym w aspekcie planowanej zmiany przebiegu drogi krajowej nr 73 (przebieg w bezpośredniej bliskości tego obszaru) oraz w aspekcie rozwoju turystyki i sportu, co należy do strategicznych założeń gminy przyjętych w 2013 roku w dokumencie Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Brzyska na lata 2014-2020, jak też do głównych założeń strategii całego powiatu jasielskiego.

Ryc. 12. Teren wyrobisk objęty programem rewitalizacji na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (oznaczony strzałką)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska

Do działań w obszarze „wyrobisk żwirowe w Ujeździe” należą następujące projekty:

10	Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych – budowa domu turystycznego oraz ośrodka edukacji ekologicznej oraz trzech domków kempingowych wraz z instalacją pozyskania energii z OZE
11	Utworzenie ścieżki przyrodniczej i ośrodka dydaktyki i promocji odnawialnych źródeł energii
12	Przygotowanie rekreacyjnej trasy biegowej i wypożyczalni rowerów w otoczeniu wyrobisk żwirowych
13	Budowa infrastruktury całorocznego ośrodka letnich i zimowych kąpiel w otwartych zbiornikach wodnych, wraz z przygotowaniem stanowisk caravaningu.
14	Utworzenie interaktywnej mapy turystyczno – inwestycyjnej w systemie GIS (Geographic Information System)

Karta projektu nr 10

1	Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych – budowa domu turystycznego oraz ośrodka edukacji ekologicznej oraz trzech domków kempingowych wraz z instalacją pozyskania energii z OZE
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	<p>Zajęcie obszaru o powierzchni do 1,7 ha.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa domu turystycznego / schroniska z 40 miejscami noclegowymi pełniącego również funkcje ośrodka edukacji ekologicznej, pełniącego funkcje ośrodka „zielonej szkoły”. 2. Budowa trzech domków kempingowych wykonanych w technologii murowanej, całorocznych, z ogrzewaniem i termoizolacją, zewnętrzną elewacją z elementów drewnianych / drewnopodobnych. 3. Zaprojektowanie i montaż tablic informacyjno-dydaktycznych. <p>Montaż instalacji grzewczej lub innej opartej na OZE, zasilającej w ciepło lub prąd elektryczny przy pomocy gruntowych lub powietrznych pomp ciepła oraz instalacji solarnej.</p>
3	Miejsce realizacji projektu:	Ujazd – teren wyrobisk żwirowych
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska / lub Partnerstwo Publiczno-Prywatne / Partner Prywatny zgodnie z definicją określoną w art. 2 pkt. 2 Ustawy o PPP
5	Szacowany koszt projektu	2 000 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2023
7	Źródło finansowania	<p>RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA I. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA Działanie 1.3 Promowanie przedsiębiorczości Typ 1 - Strefy aktywności gospodarczej</p> <p>OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>PROW 2014 – 2020 Działanie „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”, Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury:</p>

		<p>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER:</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>Ochrona powierzchni ziemi: Rekultywacja terenów zdegradowanych</p> <p>Ochrona atmosfery: Poprawa jakości powietrza</p> <p>Środki własne Gminy</p> <p>Środki prywatne</p>
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia wspartych (przygotowanych) terenów (ha), powierzchnia użytkowa nowych budynków/pomieszczeń (m kwadr.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Eliminacja niekorzystnego zjawiska przekroczenia standardów jakości środowiska na obszarach wydobywczych, eliminacja zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi na obszarze wyrobisk.</p> <p>Ukształtowanie wyższych standardów poszanowania dla konieczności ochrony przyrody i zrównoważonego rozwoju, uwzględniającego potrzebę zachowania i pielęgnowania przyrody dla przyszłych pokoleń.</p> <p>Powstanie nowych miejsc pracy dla mieszkańców gminy.</p> <p>Wspieranie efektywności energetycznej w gminie i jej otoczeniu, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.</p> <p>Utworzenie wizerunku gminy jako wspierającej poszanowanie środowiska i rozwój odnawialnych źródeł energii.</p> <p>Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE, redukcja ilości zużytej energii pochodzącej z paliw kopalnych</p> <p>Tworzenie czynnika dla powstawania nowych miejsc pracy.</p> <p>Utworzenie możliwości do organizacji „zielonych szkół” dla grup uczniów w ramach edukacji przyrodniczej i technicznej.</p> <p>Adaptacja cech infrastruktury istniejącej na obszarze gminy do planowanych zmian przebiegu drogi krajowej nr 73</p> <p>Redukcja emisji gazów cieplarnianych: roczny spadek emisji gazów cieplarnianych</p>

Karta projektu nr 11

1	Nazwa projektu	Utworzenie ścieżki przyrodniczej i ośrodka dydaktyki i promocji odnawialnych źródeł energii
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	<p>Utworzenie:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ścieżki przyrodniczej na terenie zwirowisk przyległym do domu turystycznego obejmującej trwałe tablice z opisami elementów geomorfologii, flory i fauny tej części Doliny Wisłoki, jak również

		<p>uwzględniającej specyfikę bariery granicy dwóch krain geograficznych – Pogórza Ciężkowickiego i rozciągającego się po drugiej (prawej) stronie koryta Wisłoki Pogórza Strzyżowskiego. Grupy docelowe dla projektu utworzenia ścieżek to: uczniowie szkół, zielone szkoły, turyści indywidualni, słuchacze innych szkół, uniwersytetów „trzeciego wieku” itd.</p> <p>2. Ośrodka dydaktyki i promocji odnawialnych źródeł energii (OZE). Ten element obejmuje opisanie instalacji OZE (wymienionej w poprzedniej karcie projektu) w sposób umożliwiający obserwację działania układu pomp dla postronnych obserwatorów, co ma umożliwić zrozumienie zasad działania instalacji, wraz z utworzeniem tablic opisujących zasady działania oraz zaaranżowanie sali głównej domu turystycznego na potrzeby sali wykładowej – zakup 30 szt. krzesło-stolików, komputera wraz z projektorem, ekranu itd. Projekt będzie pełnił funkcje dydaktyczne (uczniowie, zielone szkoły itd.) oraz funkcje promocyjne poprzez udostępnianie go dla lokalnych firm instalacyjnych / produkcyjnych działających w zakresie odnawialnych źródeł energii dla klientów indywidualnych, instytucjonalnych i firmowych</p>
3	Miejsce realizacji projektu:	Ujazd - teren po wydobywaniu żwiru wraz z przyległym otoczeniem
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	60 000 zł a. Ścieżka przyrodnicza: 50 000 zł b. Ośrodek edukacji (wyposażenie): 10 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2022-2023
7	Źródło finansowania	<p>RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>PROW 2014 – 2020 Działanie „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”, Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER: NFOŚiGW / WFOŚiGW w Rzeszowie Edukacja ekologiczna Środki własne Gminy</p>

8	Wskaźniki produktu	Długość nowo utworzonych i wyposażonych ścieżek (m)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Powstanie nowych miejsc pracy dla mieszkańców gminy.</p> <p>Zmiana profilu i wizerunku gminy jako jednostki aktywnej w zakresie wspierania rozwoju ochrony zasobów naturalnych i wspierania rozwoju odnawialnych źródeł energii.</p> <p>Promowanie strategii niskoemisyjnych w wytwarzaniu energii.</p> <p>Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej oraz wspieranie działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.</p> <p>Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego</p> <p>Poprawa stanu jakości środowiska terenów przemysłowych.</p> <p>Wzrost popularności gminy jako celu turystyki, ukształtowanie wyrazistego wizerunku.</p>

Karta projektu nr 12

1	Nazwa projektu	Przygotowanie rekreacyjnej trasy biegowej i wypożyczalni rowerów w otoczeniu wyrobisk żwirowych
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Przygotowanie rekreacyjnej trasy biegowej / rowerowej w otoczeniu wyrobisk żwirowych, oraz trasy sportowego biegu terenowego z możliwością późniejszego wydłużenia trasy do Góry Liwocz. Do działań należy zakup sprzętu, montaż innych elementów oraz zakup rowerów górskich w celu wypożyczania.
3	Miejsce realizacji projektu:	Ujazd – wyrobiska żwirowe
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	100 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2022-2023
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej

		PROW 2014 – 2020 Działanie „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”, Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER: Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia wspartych przygotowanych ścieżek sportowo-turystycznych (m) Liczba rowerów przygotowanych do wypożyczenia (szt.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Promocja sportu, poprawa zdrowotności mieszkańców, rozwój turystyki, wzrost ogólnej liczby odwiedzających gminę, wzrost dochodów gminy, mieszkańców i firm na terenie gminy, stymulowanie powstawania miejsc pracy na terenie gminy. Promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego Wzmocnienie marki gminy Brzyska i Doliny Wisłoki.

Karta projektu nr 13

1	Nazwa projektu	Budowa infrastruktury całorocznego ośrodka letnich i zimowych kąpiel w otwartych zbiornikach wodnych, wraz z przygotowaniem stanowisk caravaningu.
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Planowana infrastruktura obejmuje: zajęcie obszaru o powierzchni do 0,5 ha pod: budowę budynku zawierającego saunę i innych urządzeń typu beczka kąpielowa, natryski, toalety z WC, wyrównanie dna kąpieliska, budowę pomostu, montaż boi, przygotowanie plaży wraz z utwardzonym zejściem do wody z barierką dla kąpeli zimowych, zakup kajaków, rowerów wodnych, skuterów wodnych, w tym wykorzystanie spływu Wisłoką, budowa przystani nad brzegiem akwenu oraz na lewym brzegu Wisłoki. W przypadku stanowisk caravaningu zakres prac obejmuje stanowiska obozowania wraz z następującymi urządzeniami: urządzenia higieniczno-sanitarne, stanowiska do zlewu ustępów carawaningowych, kuchnia turystyczna, stanowiska do przyrządzania posiłków i do zmywania naczyń, stanowiska spożywania posiłków, punkt pierwszej pomocy, sprzęt przeciwpożarowy, drogi i ścieżki dla pieszych, urządzenia

		rekreacyjne i tereny do gier i zabaw, elementy dekoracyjne, oznakowanie, pojemniki na śmieci i pozostałe urządzenia, w tym fakultatywne ²⁰
3	Miejsce realizacji projektu:	Ujazd – wyrobiska żwirowe
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	700 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2021-2023
7	Źródło finansowania	<p>RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>PROW 2014 - 2020 Działanie „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”, Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER: NFOŚiGW / WFOŚiGW w Rzeszowie Edukacja ekologiczna Środki własne Gminy</p>
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia wspartych (przygotowanych) terenów rekreacyjnych (a)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Poprawa zdrowotności i integracji społecznej mieszkańców, rozwój turystyki w gminie, wzrost ogólnej liczby odwiedzających gminę, wzrost dochodów gminy, mieszkańców i firm na terenie gminy. Wzmocnienie marki gminy Brzyska. Utworzenie ośrodka kąpeli zimowych będzie inwestycją unikalną i odpowiedzią na rosnące potrzeby rynkowe w tym zakresie, a jednocześnie zapobiegnie zjawisku „sezonowości”, jako destymulującego działalność ośrodków kąpielowych.</p> <p>Tworzenie czynnika dla powstania nowych miejsc pracy. Promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p> <p>Promocja zdrowia i turystyki oraz lokalnego dziedzictwa przyrodniczego</p>

²⁰ 1. Załącznik nr 3 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. „Wymagania co do wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług dla kempingów [campingów] i pól biwakowych”

2. Załącznik nr 3 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. „Wymagania co do wyposażenia dla stałej bazy noclegowej na kempingach [campingach]”

Karta projektu nr 14

1	Nazwa projektu	Utworzenie interaktywnej mapy turystyczno – inwestycyjnej w systemie GIS (Geographic Information System)
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Utworzenie interaktywnej mapy turystyczno – inwestycyjnej i kontrahenckiej obejmującej ofertę turystyczną, inwestycyjną i gospodarczą gminy w miejscowości Ujazd - żwirowiska, wraz z możliwością aktualizacji i połączenie jej z domeną aktualnie używaną przez stronę internetową gminy. Mapa będzie umożliwiać przeglądanie przez wszystkich użytkowników internetu działek inwestycyjnych i atrakcji turystyczno – przyrodniczych oraz oferty lokalnych firm. Do składników mapy będzie należeć również panel administracyjny umożliwiający zarządzanie elementami mapy przez pracownika gminy
3	Miejsce realizacji projektu:	Ujazd – teren wyrobisk żwirowych
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	25 000 zł, wraz ze szkoleniem gminnego administratora mapy
6	Planowany okres realizacji	2018-2019
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej PO WER 2014 - 2020 Działanie 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne PROW 2014 - 2020 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER: Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Liczba uruchomień aplikacji opartych na wykorzystaniu informacji (szt.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Cyfryzacja w zakresie informacji gminnych, ułatwienie w zakresie pozyskiwania informacji o gminie, rozbudowa możliwości promocyjnych, wzmocnienie lokalnych firm. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-włączenia społecznego. Adaptacja cech e-infrastruktury istniejącej na obszarze gminy do planowanych zmian przebiegu drogi krajowej nr 73

Fot. 5. Teren powydobywczy w Ujeździe

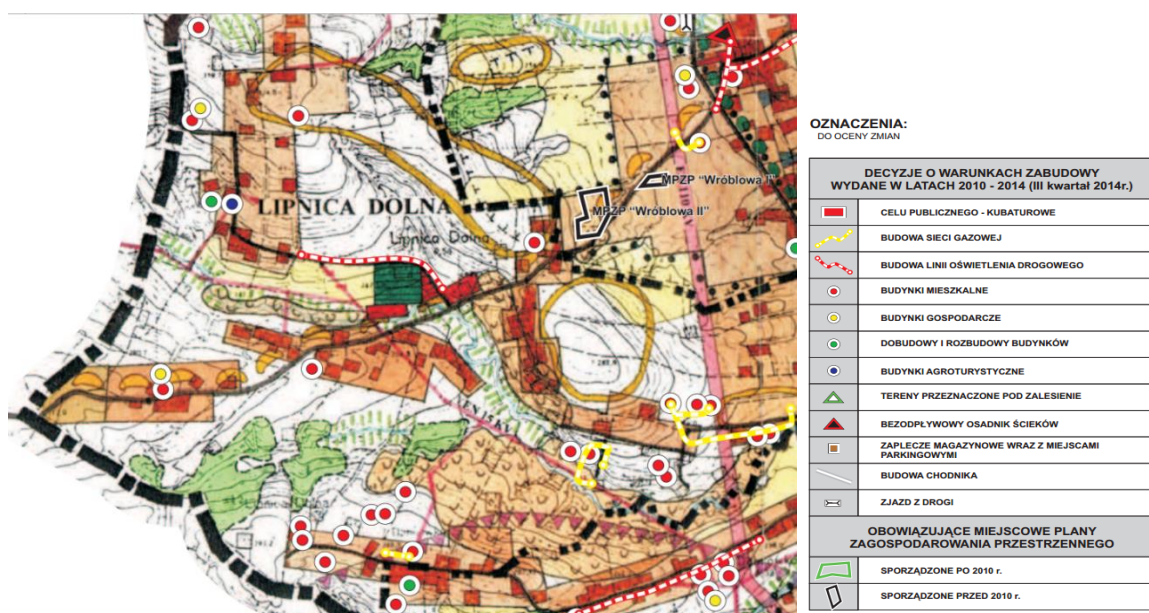

4.4.3. Przedsięwzięcie rewitalizacyjne na terenie Domu Ludowego w Lipnicy

Projekt dotyczący przebudowy i modernizacji budynku Domu Ludowego w Lipnicy jest przedsięwzięciem rewitalizacyjnym zlokalizowanym poza obszarem rewitalizacji. Budynek stanowi niedokończoną inwestycję społeczną i obecnie ulega degradacji. Włączenie przedsięwzięcia do programu rewitalizacji jest podyktowane ważnym celem społecznym, polegającym na zapewnieniu komplementarności działań na rzecz lokalnej społeczności. Polega ona na wykorzystaniu istniejącej, a obecnie niewykorzystanej gminnej bazy materialnej Domu Ludowego w Lipnicy Dolnej. Działanie obejmuje przygotowanie zaplecza mieszkaniowo-socjalnego dla potrzeb ośrodka wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, którego utworzenie zostało zaplanowane w ramach projektów rewitalizacyjnych na położonym w pobliżu obszarze rewitalizacji w centrum Brzysk. W ramach przedsięwzięcia przygotowane zostaną mieszkania socjalne służące zaspokojeniu potrzeb osób poddanych przemocy zamieszkałym na terenach rewitalizacji, ale również zaspokojeniu potrzeb w przypadku innych sytuacji kryzysowych w postaci lokali zastępczych. Omawiany budynek Domu Ludowego w Lipnicy jest oddalony o około 3 kilometry od obszaru rewitalizowanego, w związku z czym komunikacja pomiędzy nimi nie przysparza problemów, a jednocześnie spokojne otoczenie budynku sprzyja adaptacji

na potrzeby społeczne. Modernizacja budynku będzie sprzyjać wzmocnieniu spójności społecznej i przestrzennej w obrębie gminy i jednocześnie zapobiegnie dalszej degradacji zasobów materialnych lokalnego samorządu. Należy zaznaczyć, że obecnie mieszkańcy gminy, pomimo występujących potrzeb nie mają do dyspozycji socjalnych zasobów mieszkaniowych. Taka sytuacja może w skrajnych przypadkach zagrożeń generować poczucie dyskomfortu i pogłębia niekorzystne zjawiska na płaszczyźnie społecznej. Utworzenie lokali socjalnych jest ważnym działaniem komplementarnym wobec prospołecznych działań planowanych w obszarze rewitalizacji.

Ryc. 13. Mapa zagospodarowania przestrzennego obszaru Lipnicy Dolnej na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska

Projekt:

- 15 | Przebudowa i modernizacja budynku Domu Ludowego w Lipnicy mająca na celu utworzenie zasobu mieszkaniowego gminy - mieszkań socjalnych i lokali zastępczych oraz bazy na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna

Karta projektu nr 15

1	Nazwa projektu	Przebudowa i modernizacja budynku Domu Ludowego w Lipnicy mająca na celu utworzenie zasobu mieszkaniowego gminy - mieszkań socjalnych i lokali zastępczych oraz bazy na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Przebudowa i modernizacja mająca na celu utworzenie mieszkań socjalnych i lokali zastępczych będących w dyspozycji gminy, wraz z dostosowaniem ich również dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Projekt obejmuje prace remontowo – budowlane i wykończeniowe na górnej kondygnacji budynku, wraz z instalacją podstawowych udogodnień dla osób starszych i niepełnosprawnych. Parter budynku będzie przeznaczony na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna
3	Miejsce realizacji projektu:	Lipnica Dolna – Dom Ludowy
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	1 500 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2021
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA I. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA Działanie 1.3 Promowanie przedsiębiorczości Typ 1 - Strefy aktywności gospodarczej OP III CZYSTA ENERGIA Działanie 3.2 Modernizacja energetyczna budynków OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.2 Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej Poddziałanie 6.2.2 Infrastruktura pomocy społecznej Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej NFOŚiGW Poprawa jakości powietrza: Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej WFOŚiGW w Rzeszowie Ochrona atmosfery (dotacje i preferencyjne pożyczki) Środki własne Gminy

8	Wskaźniki produktu	Liczba mieszkań / miejsc noclegowych pozostających w dyspozycji samorządu na wypadek sytuacji kryzysowych (szt.)/(łóżka)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Zapewnienie mieszkań socjalnych i zastępczych, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, w tym osobom niepełnosprawnym. Przygotowanie nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych o dobrym standardzie poprzez renowację i adaptację budynków istniejących stanowiących własność gminy.</p> <p>Inwestycje w infrastrukturę społeczną, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych</p> <p>Eliminacja stanu degradacji stanu technicznego i wykorzystanie obiektów, które mogą stanowić społeczny zasób mieszkaniowy.</p> <p>Zaspokojenie potrzeb bezpieczeństwa ze strony OSP (obecna remiza strażacka nie nadaje się do dalszej eksploatacji). Będzie to działanie kompleksowe z potrzebami kryzysowymi jako stworzenie bazy operacyjnej OSP na wypadek ich wystąpienia. Działania przyczynią się do zapewnienia bazy lokalowo-magazynowej na wypadek wystąpienia w gminie sytuacji kryzysowej, na przykład powodzi.</p>

4.4.4. Działania rewitalizacyjne wzdłuż drogi powiatowej na odcinku od Ujazdu do Błażkowej

Działania rewitalizacyjne w tej linii będą polegać na:

16	Wykonanie ścieżki rowerowo – pieszej na odcinku 6,5 km
17	Przebudowa oraz modernizacja terenu byłej SKR w Błażkowej

Ryc. 15. Teren objęty programem rewitalizacji byłej SKR w Błażkowej na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (oznaczony strzałką)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska

Karta projektu nr 16

1	Nazwa projektu	Wykonanie ścieżki rowerowo – pieszej na odcinku 6,5 km
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Budowa ścieżki rowerowo – pieszej wraz z oznakowaniem, przy użyciu materiałów typu beton, asfalt, kostka brukowa lub inne materiały, we współpracy z zarządcą drogi powiatowej
3	Miejsce realizacji projektu:	Wzdłuż drogi powiatowej na odcinku Ujazd – Brzyska – Błażkowa wraz z połączeniem trasy z centrum Brzysk

4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Urząd Gminy Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	650 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2021
7	Źródło finansowania	<p>RPO WP 2014 - 2020 Oś Priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p> <p>PL-BY-UA 2014-2020 Priorytet 1. Promocja kultury lokalnej i historii Priorytet 2. Promocja i zachowanie dziedzictwa naturalnego</p> <p>INTERREG V-A POLSKA-SŁOWACJA Oś Priorytetowa I. „Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza”</p> <p>Środki własne Gminy</p>
8	Wskaźniki produktu	Długość oddanej do użytku trasy (km)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	<p>Znaczna poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego w gminie. Zapewnienie bezpieczeństwa dla wszystkich użytkowników drogi, zwłaszcza dzieciom i młodzieży oraz osobom starszym i turystom. Poprawa stanu transportu na terenie gminy. Promocja turystyki na terenie gminy oraz w Dolinie Wisłoki. Poprawa spójności przestrzennej w obrębie obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego</p>

Karta projektu nr 17

1	Nazwa projektu	Przebudowa oraz modernizacja terenu byłej SKR w Błażkowej
2	Zakres rzeczowy, opis projektu:	Przebudowa oraz modernizacja budynków, infrastruktury oraz nawierzchni terenu byłej SKR w Błażkowej, w celu: przystosowania do przeniesienia na ten teren bazy maszyn drogowych w poddanych rewitalizacji budynkach byłej GS w centrum Brzysk; przystosowania zabudowań na cele usług warsztatowo – remontowych, usług

		transportowo-logistycznych, z uwzględnieniem terenów przylegających do bazy, jak również z uwzględnieniem poprawy możliwości i warunków inwestycyjnych dla podmiotów komercyjnych .
3	Miejsce realizacji projektu:	Błażkowa, teren byłej SKR
4	Podmiot wnioskodawcy / partnerzy	Gmina Brzyska
5	Szacowany koszt projektu	1 000 000 zł
6	Planowany okres realizacji	2019-2023
7	Źródło finansowania	RPO WP 2014 - 2020 OŚ PRIORYTETOWA I. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA Działanie 1.3 Promowanie przedsiębiorczości Typ 1 - Strefy aktywności gospodarczej OP III CZYSTA ENERGIA Działanie 3.2 Modernizacja energetyczna budynków OŚ PRIORYTETOWA VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA Działanie 6.2 Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej Poddziałanie 6.2.2 Infrastruktura pomocy społecznej Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej NFOŚiGW Poprawa jakości powietrza: Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej WFOŚiGW w Rzeszowie Ochrona atmosfery (dotacje i preferencyjne pożyczki) Środki własne Gminy
8	Wskaźniki produktu	Powierzchnia użytkowa stanowisk warsztatowych, magazynowych i parkingowych (m kwadr.)
9	Wskaźniki rezultatu (znaczenie dla obszaru, wpływ na redukcję problemów, oddziaływanie na otoczenie)	Eliminacja stanu przekroczenia standardów jakości środowiska na terenie byłej SKR, obecności zanieczyszczeń stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi oraz stanu środowiska przyrodniczego. Poprawa stanu jakości środowiska zdegradowanego po terenie po-magazynowym i po-warsztatowym. Eliminacja niekorzystnych zjawisk degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych pozostałych po byłej SKR oraz utworzenie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie

z terenu i obiektów, w szczególności w zakresie tworzenia miejsc pracy dla mieszkańców gminy.
Poprawa stanu transportu na terenie gminy. Promocja inwestycji na terenie gminy oraz gminy jako przyjaznego miejsca dla bazy transportowo – logistycznej. Stworzenie korzystnych warunków inwestycyjnych dla przedsiębiorstw na terenie gminy. Utworzenie odpowiedniej bazy pojazdów służących utrzymaniu dróg poprzez przeniesienie jej z terenu centrum Brzysk do opisanej lokalizacji, co umożliwi przeznaczenie budynków położonych w centrum gminy bezpośrednio na cele społeczne, oraz przyczyni się do zredukowania natężenia ruchu ciężkich pojazdów w centrum gminy (przedsięwzięcia komplementarne).

Fot. 6. Teren byłej SKR w Błażkowej

4.4.5. Pozostałe dopuszczalne rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań

Inne dopuszczalne programem działania będą mieć na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących opisaną wcześniej sytuację kryzysową. Realizacja powinna odbywać się w ramach działań tematycznych i obszarowych objętych LPR i powinny służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców oraz ożywieniu gospodarczemu i społecznemu całej Gminy Brzyska. Projekty te muszą być realizowane jako kompleksowe przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów wpływających na poprawę sytuacji rewitalizowanego obszaru. Dotyczy to w szczególności następujących działań:

1. Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące: obiekty rekreacyjne, placówki oświaty działające na rzecz społeczeństwa, obiekty infrastruktury kulturalnej obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, jak również obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne

2. Działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów, na przykład zagospodarowanie przestrzeni lub obiektów na cele gospodarcze

3. Zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni na cele publiczne lub społeczne, w tym place, skwery, ścieżki rowerowe, trasy turystyczne, itp.

4. Modernizacja, termomodernizacja renowacja budynków, działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków, części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, w tym budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną.

4.5. Komplementarność projektów objętych programem rewitalizacji

Projekty rewitalizacyjne zaplanowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 łączy wzajemne dopełnienie tematyczne. Polega ono na łącznym oddziaływaniu na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach: społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, gospodarczym i technicznym co wiąże się z kompleksowym charakterem rewitalizacji. W trakcie programowania zasadą było zapewnienie komplementarności, co ma doprowadzić do pożądanych zmian na terenie gminy dzięki uzupełniających się wzajemnie działaniom, skierowanych na osiągnięcie wspólnego celu – wyjściu ze stanu kryzysowego analizowanych obszarów gminy Brzyska.

W trakcie programowania rewitalizacji zapewniona została komplementarność problemowa planowanych działań. Program rewitalizacji gminy Brzyska jest zgodny z lokalnymi dokumentami strategicznymi, a zwłaszcza z Aktualizacją Strategii Rozwoju Gminy Brzyska na lata 2014-2020. Należy przyjąć, że będzie to generować synergię działań w obrębie gminy, czyli wzajemne wzmacnianie się ich efektów. Skutkiem zaistnienia synergii będzie większa skuteczność i maksymalizacja rezultatów projektów.

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji w sołectwach Brzyska, Błazkowa, Ujazd i Lipnica Dolna. Są to obszary kluczowe dla gminy, jednak zasięg ich oddziaływania będzie większy niż obszar rewitalizacji, gdyż z nowo powstałej i zmodernizowanej infrastruktury będą korzystać nie tylko lokalni mieszkańcy, ale również mieszkańcy innych obszarów, turyści i przedsiębiorcy. Dzięki szerokiemu oddziaływaniu efekt rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na całą gminę. Działania przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnych, zredukują zjawiska segregacji i wykluczenia, zarówno wewnątrz sołectw, jak też w skali gminy, co jest elementem komplementarności przestrzennej programu.

Komplementarność źródeł finansowania jest wyrażona w kontekście polityki spójności 2014-2020, która umożliwia łączenie wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wynikające z programu rewitalizacji mogą być finansowane na zasadzie uzupełniania w oparciu o różne programy. Zakładane jest również angażowanie w proces

rewitalizacji kapitału prywatnego, na przykład przedsiębiorców, w tym poprzez wykorzystanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego

W systemie zarządzania zakłada się efektywne współdziałanie i uzupełnianie działań na rzecz rewitalizacji ze strony różnych instytucji i podmiotów, w ramach zasady komplementarności proceduralno-instytucjonalnej. Program zapewnia również komplementarność międzyokresową, przede wszystkim ze względu na fakt jego czasu trwania i różnorodności typów zakładanych działań. Umożliwia więc wykorzystanie różnych funduszy i programów finansowych w różnych okresach programowania.

Działania zaplanowane w ramach programu są w pełni komplementarne z działaniami podejmowanymi przez Gminę Brzyska w poprzednim okresie programowania, do najważniejszych projektów realizowanych w obszarze rewitalizacji należy zaliczyć:

W SFERZE SPOŁECZNEJ:

Projekt pn. „Czas na aktywność w gminie Brzyska” realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, współfinansowany ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w ramach, którego dla uczestników prowadzone było doradztwo zawodowe, trening kompetencji i umiejętności społecznych, szkolenia (Kurs Kucharz- ciastkarz, Florystyka z elementami decoupage oraz obsługą kas fiskalnych, Technolog robót wykończeniowych, kurs krawiecki z ABC przedsiębiorczości).

Projekt pn. „Razem przeciw wykluczeniu” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet VII, Działanie 7.1, Poddziałanie 7.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Celem ogólnym projektu była poprawa dostępu do zatrudnienia przez aktywizację zawodową i społeczną min. 54 z 60 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia i ubóstwa z terenu Gminy Brzyska. W ramach projektu odbywały się szkolenia oraz staże zawodowe u pracodawców.

W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ:

Projekt pn. „Budowa naturalnych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Brzyska” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu

Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”

Celem operacji była poprawa warunków życia mieszkańców oraz środowiska przyrodniczego. W wyniku realizacji projektu wybudowano 74 przydomowe oczyszczalnie ścieków o wysokim stopniu usuwania zanieczyszczeń.

Projekt pn. „Budowa naturalnych przydomowych oczyszczalni ścieków i studni na terenie Gminy Brzyska oraz zakup sprzętu” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Celem projektu była poprawa warunków życia mieszkańców na terenie gminy Brzyska poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków i studni oraz zakup sprzętu.

W wyniku realizacji projektu:

- 1) Zakupiono ciągnik rolniczy z wozem asenizacyjnym o poj. 4-4,5 tyś. litrów do wywozu nieczystości,
- 2) Wybudowano 119 przydomowych oczyszczalni ścieków;
- 3) Wybudowano 6 ogólnodostępnych studni w miejscowościach: Dąbrówka, Wróblowa, Ujazd, Kłodawa, Brzyska, Lipnica Dolna.

W SFERZE INFRASTRUKTURALNEJ:

Projekt pn. „Remont budynku Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie Odnowa i rozwój wsi.

W wyniku realizacji projektu wykonano całkowity remont budynku Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa. W budynku wymieniono stolarkę okienną i drzwiową oraz wykonano docieplenie ścian i remont elewacji budynku. Na części działki wykonano nowe ogrodzenie oraz zagospodarowano przyległy do budynku skwer.

Projekt pn. „Remont infrastruktury rekreacyjno- sportowej oraz wyposażenie placu zabaw w miejscowości Brzyska” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie Odnowa i rozwój wsi.

Celem operacji było podniesienie jakości życia i zaspokojenie potrzeb społecznych i sportowych mieszkańców wsi Brzyska poprzez remont infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz wyposażenie placu zabaw dla dzieci.

Projekt pn. „Budowa oświetlenia ulicznego zasilanego energią odnawialną na terenie Gminy Brzyska” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”.

Celem operacji było podniesienie jakości życia i zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Brzyska poprzez budowę oświetlenia zasilanego energią odnawialną w miejscach o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców.

W ramach operacji zostało zamontowanych 5 lamp solarnych oraz 1 lampa hybrydowa w miejscowości Brzyska - droga „na Za kościele” i w miejscowości Wróblowa – przy drodze w kierunku Lipnicy Dolnej.

Projekt pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Brzyska” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 w ramach 2 osi priorytetowej „Infrastruktura techniczna”.

Celami ogólnymi projektu było zmniejszenie zużycia energii dostarczonej do budynków oraz poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń.

W ramach projektu wykonano następujące prace:

1. Budynek Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Brzyskach – modernizację instalacji c. o. w gimnazjum, nową instalację c.o. w szkole podstawowej, zastąpiono kotłownią węglową kotłownią gazową z zespołem kogeneracyjnym.

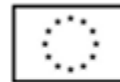
2. Dom Ludowy w Błażkowej – ocieplenie ścian zewnętrznych oraz stropodachu, wykonano nową kotłownię gazową i instalację c.o. i c.w.u. wymieniono stolarkę okienną i drzwiową,
3. Budynek wielofunkcyjny (Urząd Gminy Brzyska i Dom Ludowy w Brzyskach) – ocieplenie ścian zewnętrznych oraz stropodachu, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, zmodernizowano instalację c. o.

5. Nawiązanie do strategicznych dokumentów na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju

Program rewitalizacji jest zgodny z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Bieżący rozdział zawiera opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 z dokumentami strategicznymi gminy, jak również określenie głównych, powiązanych dokumentów na wyższych poziomach. Dla przejrzystości ujęto go w formie tabelarycznej:

Dokumenty na poziomie gminy	Zakres powiązań / zgodności
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska, ocena aktualności Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzyska 2014	<p>Dokument określa politykę przestrzenną gminy, w tym zwłaszcza lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego i jest podstawowym narzędziem umożliwiającym spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej.</p> <p>Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wskazane w Studium są ogólnie zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Gminy. Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o zapisy tych dokumentów i nie narusza jego postanowień, poza MPZP Ujazd I i Ujazd II, w których zachodzi konieczność dokonania zmian w planach</p>

<p>Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Brzyska Na Lata 2014-2020</p>	<p>Lokalny Program Rewitalizacji jest z spójny z celem głównym Strategii „Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjału gospodarczego i rekreacyjnego gminy w obszarach i celach określonych w dokumencie jako:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. Rozwój społeczny II. Potencjał techniczny III. Potencjał ekologiczny IV. Rolnictwo, usługi, turystyka <p>Program rewitalizacji wpisuje się w planowane do realizacji kierunki działań zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Brzyska na lata 2014-2020</p>
<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brzyska na Lata 2015-2020</p>	<p>Lokalny Program Rewitalizacji jest z spójny z celami głównymi Strategii w zakresie poprawy sytuacji społecznej na terenie gminy</p>
<p>Dokumenty innego poziomu niż gminny, z którymi jest powiązany Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska Na Lata 2017-2023</p>	<p>Zakres zgodności / powiązań</p>
<p>1 Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia</p>	<p>Głównym celem programu jest <i>poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym</i></p>
<p>2 Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (w nawiązaniu do Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.)</p>	<p>Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska został przygotowany zgodnie z zapisami wytycznych. Celem Wytycznych jest <i>ujednolicenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji. Wytyczne określają, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020, wskazując instrumenty realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniają ich spójność oraz kompleksowość</i></p>
<p>3 Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020</p>	<p>Cel główny: <i>Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.</i> Cele szczegółowe: <i>Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i></p>

		<p><i>Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.</i></p> <p><i>Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług</i></p>
4	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p><i>Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</i></p> <p><i>Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</i></p> <p><i>Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego</i></p>
5	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	<p><i>Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym</i></p>
6	Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020	<p><i>Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Wyznaczają jednolite warunki i procedury wdrażania wsparcia w celu zapewnienia jednolitych standardów usług oferowanych przy udziale środków EFS osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz innym adresatom wsparcia</i></p>
8	Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020	<p><i>Cel główny strategii: Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców</i></p> <p><i>Cel 2</i></p>

Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców

Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe
Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie
Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne

Priorytet 2.4. Włączenie społeczne
Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie

Priorytet 2.6. Sport powszechny
Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa

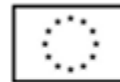
Cel 3
Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu

Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich
Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Cel 4
Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju

Priorytet 4.2. Ochrona środowiska
Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa

Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii
Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii

9	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020	<p><i>Oś Priorytetowa I. Konkurencyjna I Innowacyjna</i> <i>Gospodarka - Działanie 1.3 Promowanie Przedsiębiorczości</i> <i>Oś Priorytetowa III. Czysta Energia</i> <i>Oś Priorytetowa IV. Ochrona Środowiska Naturalnego I Dziedzictwa Kulturowego</i> <i>Oś Priorytetowa VI. Spójność Przestrzenna I Społeczna - Działanie 6.1 Rozwój Potencjału Endogenicznego Regionu; Działanie 6.3 Rewitalizacja Przestrzeni Regionalnej</i> <i>Oś Priorytetowa VIII. Integracja Społeczna</i> <i>- Działanie 7.1 – Poprawa Sytuacji Osób Bezrobotnych Na Rynku Pracy; Działanie 7.2 – Poprawa Sytuacji Osób Bezrobotnych Na Rynku Pracy, Działanie 8.3 Zwiększenie Dostępu Do Usług Społecznych i Zdrowotnych</i></p>
10	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<p>VII. Opis głównych obszarów koncentracji działań <i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną</i> <i>Obszar: Rozwój innowacyjnych firm</i> <i>Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa</i> <i>Obszar: Kapitał dla Rozwoju</i> <i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</i> <i>Obszar: Spójność społeczna</i> <i>Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie</i> <i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu</i> <i>Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem</i> <i>Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE</i></p>
11	Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego	<p>Priorytet 5. <i>Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność</i> Priorytet 6 <i>Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu</i></p>
12	Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<p>Cel. 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie <i>workfare state</i> Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju</p>

		dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju
13	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	Priorytet dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020: <i>Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</i>
14	Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022	Strategiczne założenia: <i>konieczne jest tworzenie kąpielisk, łowisk dla wędkarzy i turystów, szlaków kajakowych, przystani wodnych</i>

6. Baza finansowa rewitalizacji i wskaźniki realizacji programu

Bazę współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE stanowią zwłaszcza środki budżetów Regionalnych Programów Operacyjnych (EFS i EFRR). Największa część funduszy na cele rewitalizacji została przeznaczona w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, a wybrane części ich budżetów są skierowane wyłącznie na projekty rewitalizacyjne. Zaplanowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w gminie Brzyska nawiązują do wielu priorytetów, które zostały bezpośrednio związane z poszczególnymi programami operacyjnymi, zarówno regionalnymi jak również krajowymi. Kolejne tabele przedstawiają zestawienie projektowanych działań o priorytety RPO i KPO powiązane z działaniami planowanymi w ramach rewitalizacji.

Tab. 24. Priorytety inwestycyjne tematycznie związane z projektami rewitalizacji gminy w ramach regionalnych programów operacyjnych

Cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne RPO odpowiadające działaniom w gminie Brzyska	
Cel Tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	
3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	„Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze” „Przebudowa oraz modernizacja terenu byłej SKR w Błażkowej”
Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	
4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	„Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych – budowa domu turystycznego oraz ośrodka edukacji ekologicznej oraz trzech domków kempingowych wraz z instalacją pozyskania energii z OZE” „Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze” „Przebudowa i modernizacja budynku Domu Ludowego w Lipnicy mająca na celu utworzenie zasobu mieszkaniowego gminy - mieszkań socjalnych i lokali zastępczych oraz bazy na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna” „Przebudowa oraz modernizacja terenu byłej SKR w Błażkowej”
4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	„Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk” „Utworzenie ścieżki przyrodniczej i ośrodka dydaktyki i promocji odnawialnych źródeł energii”
Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami	
6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	„Odnowa zespołu pałacowo-dworskiego w Brzyskach” „Utworzenie lokalnej izby muzealnej, sali widowiskowej i sal warsztatów rzemieślniczych oraz innych pomieszczeń dla celów publicznych w ramach zespołu pałacowo-dworskiego”
6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz	Wszystkie projekty, w tym w szczególności: „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w centrum Brzysk oraz w linii wzdłuż drogi Ujazd wyrobiska żwirowe – Błażkowa teren byłej SKR” „Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych – budowa domu turystycznego oraz ośrodka edukacji ekologicznej oraz

propagowania działań służących zmniejszeniu hałasu	<p>trzech domków kempingowych wraz z instalacją pozyskania energii z OZE”</p> <p>„Przygotowanie rekreacyjnej trasy biegowej i wypożyczalni rowerów w otoczeniu wyrobisk żwirowych</p> <p>„Budowa infrastruktury całorocznego ośrodka letnich i zimowych kąpeli w otwartych zbiornikach wodnych, wraz z przygotowaniem stanowisk caravanningu.”</p> <p>„Wymiana nawierzchni ulic i chodników w centrum Brzysk wraz z montażem elementów małej architektury”</p> <p>„Montaż barierek ochronnych oddzielających jezdnię od chodników dla pieszych w centrum Brzysk”</p> <p>„Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk”</p>
Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	
8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	„Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy lub odchodzących z rolnictwa z terenu Gminy Brzyska”
8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	
Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	
9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	„Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej w Gminie Brzyska”
9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	„Przebudowa i modernizacja budynku Domu Ludowego w Lipnicy mająca na celu utworzenie zasobu mieszkaniowego gminy - mieszkań socjalnych i lokali zastępczych oraz bazy na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna”
9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	„Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze”
9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie założeń LPR oraz „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, 2016, Min. Rozwoju”

Komplementarność źródeł finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska została zapewniona poprzez łączenie różnych źródeł finansowania: środków publicznych oraz prywatnych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne jakie zostały zaplanowane, przedstawiono wraz z możliwymi źródłami finansowania. Zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji została przewidziana możliwość wykorzystania funduszy: publicznych, wspólnotowych Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach RPO WP oraz publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, zabytków, mieszkalnictwa itd. Powiazania gminnych działań rewitalizacyjnych z priorytetami KPO zostały przedstawione poniżej:

Tab. 25. Priorytety inwestycyjne tematycznie związane z rewitalizacją w Gminie Brzyska w ramach krajowych programów operacyjnych

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne odpowiadające działaniom w gminie Brzyska
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	<p>4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym</p> <p>4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów (...)oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p> <p>6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p> <p>6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu</p> <p>9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p>

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie założeń LPR oraz „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, 2016, Min. Rozwoju

Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji stanowią ważny instrument monitorowania procesu realizacji, a następnie oceny wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na Lata 2017-2023. Są one miernikami jego osiągnięć, które należy podzielić na dwie grupy: wskaźników projektów inwestycyjnych i projektów nie inwestycyjnych. Weryfikacja osiągniętych wartości wskaźników dokonana będzie na zakończenie programu na podstawie wyników własnego monitoringu, danych liczbowych pozyskanych ze źródeł statystyki, jak też na podstawie dokumentacji powykonawczej inwestycji. Ich docelowe wartości odnoszą się do wartości wyjściowych dla obszaru gminy Brzyska, wartości wyjściowej dla obszaru rewitalizacji, oraz do wartości referencyjnych dla województwa. Ich wybór nawiązuje do analizy stanu sfery infrastrukturalno – środowiskowej i społeczno – gospodarczej gminy. Do pierwszej grupy należą trzy wskaźniki, natomiast do drugiej grupy dwa z nich. Opisy wskaźników zawiera zamieszczone poniżej zestawienie:

Nazwa wskaźnika	Wartość referencyjna dla województwa podkarpackiego	Wartość wyjściowa dla obszaru gminy Brzyska	Wartość wyjściowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla roku 2023	Źródło danych
-----------------	---	---	---	--------------------------------	---------------

Projekty inwestycyjne

Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacji	poniżej 68,7	0,00	0,00	Wzrost wartości udziału do co najmniej 20% ludności obszaru rewitalizacji	Dokumentacja powykonawcza
Liczba budynków poddanych rewitalizacji	-	0,00	0,00	7,00 szt.	Monitoring własny
Powierzchnia obszarów wydobywczych dostosowanych do funkcji rekreacyjno - turystycznych	-	0,00	0,00	0,5 ha	Monitoring własny

Projekty nieinwestycyjne

Wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	powyżej 6,1	6,21	7,9	Wartość równa bądź niższa od wartości wskaźnika dla obszaru gminy	Monitoring własny na podstawie danych GOPS
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu	poniżej 5,5	4,66	4,10	Wartość równa bądź wyższa od wartości wskaźnika dla obszaru gminy	Monitoring własny na podstawie danych GUS

na 100 osób
wg faktycznego
miejsca
zamieszkania –
obszar wiejski

7. Wdrażanie, monitorowanie i ocena rewitalizacji oraz sposoby komunikacji społecznej

Powodzenie procesu rewitalizacyjnego jako działań wielokierunkowych wymaga właściwego zarządzania jego realizacją. W celu uzyskania właściwych i zamierzonych efektów działań należy monitorować i ewaluować proces ich realizacji, a w szczególności eliminować negatywne zjawiska zwykle towarzyszące wdrażaniu wielu działań w podobnym czasie i miejscu.

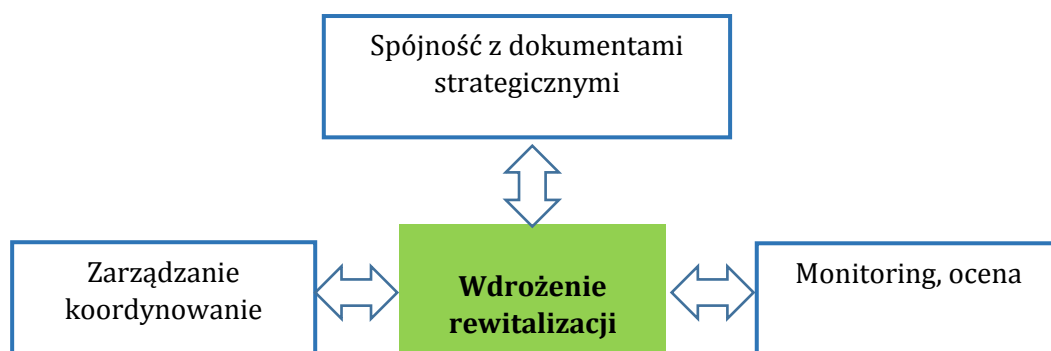
Wdrażanie programu rozpocznie się po podjęciu uchwały przez Radę Gminy w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska i jego pozytywnej ocenie zewnętrznej. Etap wdrażania potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania celów. Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji oraz jej wdrażanie należy do zadań własnych gminy i w związku z tym koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu gminy. Warunkiem osiągnięcia sukcesu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i właściwy przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w działania rewitalizacyjne. Warunki te są istotne wobec wielokierunkowości działań. Głównymi podmiotami, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania i programu są: (1) Wójt Gminy Brzyska, (2) Rada Gminy Brzyska oraz (3) Zespół ds. Rewitalizacji. Koordynatorem procesu rewitalizacji jest Urząd Gminy Brzyska. Podział kompetencji w procesie wdrażania przedstawia tab. 26.

Tab. 26. Zarys podziału kompetencji przy wdrażaniu programu rewitalizacji gminy

Wójt Gminy	Rada Gminy	Zespół ds. Rewitalizacji
Konsultacje społeczne projektu rewitalizacji	Uchwalanie zmian programu rewitalizacji	Funkcja forum współpracy i dialogu wszystkich interesariuszy
Analizy dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	Podjęcie uchwały o uchyleniu programu rewitalizacji w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji	z organami gminy w sprawach dotyczących: - przygotowania - prowadzenia - oceny rewitalizacji
Sporządzenie lub zmiana programu rewitalizacji	Wyznaczenie w drodze uchwały zasięgu obszarów zdegradowanego i rewitalizacji	Funkcja opiniodawcza i doradcza
Ocena aktualności i stopnia jego realizacji	Zatwierdzenie i uchwalenie programu rewitalizacji	Wsparcie merytoryczne podczas wdrażania programu
Informowanie o podjęciu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w programie rewitalizacji do załącznika do uchwały w sprawie prognozy finansowej Gminy	Przygotowywanie w uzasadnionych przypadkach projektów aktualizacji programu
Informowanie o podjęciu uchwały w sprawie uchwalenia programu rewitalizacji		Promocja programu
Występowanie o zaopiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji		Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego
Przedstawienie Radzie Gminy projektu programu rewitalizacji w celu uchwalenia		Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów
Powołanie w drodze zarządzenia Zespołu ds. Rewitalizacji		Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu
		Współpraca z innymi referatami urzędu gminy w zakresie realizacji programu

System zarządzania realizacją programu rewitalizacji oparto na założeniu, że efektywne wdrożenie programu rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego. Jego sprawna realizacja wiąże się z koordynacją poszczególnych działań oraz z monitoringiem i oceną programu, zwłaszcza zapewnieniem zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji. Głównym zadaniem wszystkich zaangażowanych podmiotów jest ocena działań z punktu widzenia zapewnienia spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na dla możliwości pozyskania środków z funduszy zewnętrznych.

Ryc. 16. Zasadnicze elementy wdrażania programu rewitalizacji

Ramowy harmonogram wdrażania działań rewitalizacyjnych zakłada realizację projektów w okresie 2017-2013, przy przyjęciu następujących etapów prac:

Tab. 27. Szacunkowy harmonogram prac rewitalizacyjnych w okresie 2017-2023

Nr karty projektu	Nazwa zakresu prac w odniesieniu do kart projektu	Okres realizacji	Szacunkowy koszt realizacji [zł]
1	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej w Gminie Brzyska.	2017-2018	300 000,00
2	Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy lub odchodzących z rolnictwa z terenu Gminy Brzyska.	2018-2020	300 000,00
3	Wymiana nawierzchni ulic i chodników w centrum Brzysk wraz z montażem elementów małej architektury	2019-2020	600 000,00

4	Montaż barierek ochronnych oddzielających jezdnię od chodników dla pieszych w centrum Brzysk.	2019-2020	100 000,00
5	Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk.	2019-2020	400 000,00
6	Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze	2019-2023	1 800 000,00
7	Odnowa zespołu pałacowo-dworskiego w Brzyskach	2020-2023	20 000 000,00
8	Utworzenie lokalnej izby muzealnej, sali widowiskowej i sal warsztatów rzemieślniczych oraz innych pomieszczeń dla celów publicznych w ramach zespołu pałacowo-dworskiego	2022-2023	200 000,00
9	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w centrum Brzysk oraz w linii wzdłuż drogi Ujazd wyrobiska żwirowe – Błażkowa teren byłej SKR	2018-2023	20 000 000,00
10	Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych – budowa domu turystycznego oraz ośrodka edukacji ekologicznej oraz trzech domków kempingowych wraz z instalacją pozyskania energii z OZE	2019-2023	2 000 000,00
11	Utworzenie ścieżki przyrodniczej i ośrodka dydaktyki i promocji odnawialnych źródeł energii	2022-2023	60 000,00
12	Przygotowanie rekreacyjnej trasy biegowej i wypożyczalni rowerów w otoczeniu wyrobisk żwirowych	2022-2023	100 000,00
13	Budowa infrastruktury całorocznego ośrodka letnich i zimowych kąpiel w otwartych zbiornikach wodnych, wraz z przygotowaniem stanowisk caravaningu.	2021-2023	700 000,00
14	Utworzenie interaktywnej mapy turystyczno – inwestycyjnej w systemie GIS (Geographic Information System)	2018-2019	25 000,00
15	Przebudowa i modernizacja budynku Domu Ludowego w Lipnicy mająca na celu utworzenie zasobu mieszkaniowego gminy - mieszkań socjalnych i lokali zastępczych oraz bazy na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna	2019-2021	1 500 000,00
16	Wykonanie ścieżki rowerowo – pieszej na odcinku 6,5 km	2019-2021	650 000,00
17	Przebudowa oraz modernizacja terenu byłej SKR w Błażkowej	2019-2023	1 000 000,00
RAZEM:			49 735 000,00

Istotnym elementem działań jest określenie i realizowanie strategii promocji rewitalizacji gminy Brzyska. Komunikacja społeczna działań rewitalizacyjnych jest częścią partycypacyjnego charakteru przedsięwzięć, a jednocześnie będzie stanowił czynnik promujący działania rewitalizacji. Może też powodować, że w działania będą angażować się nowi interesariusze. Ten aspekt należy traktować jako ważny dla sukcesu podjętych prac. Do głównych etapów i zadań komunikacji społecznej należy zaliczyć regularne przedstawianie informacji o prowadzonych działaniach oraz o zakończeniu kolejnych zrealizowanych etapów, jak też poddawanie konsultacjom społecznym możliwych alternatywnych rozwiązań w obrębie projektów. Udział społeczności w tych działaniach odgrywa istotną rolę, ponieważ dostarcza rzetelnych informacji wynikających z bezpośredniej obserwacji lokalnych problemów, potrzeb oraz ukrytego potencjału. Z tego powodu niezbędne jest sprawne komunikowanie się ze społecznością lokalną, złożone z następujących elementów formalnych: (1) zebrania i spotkania z mieszkańcami oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, (2) szerokie wykorzystanie możliwości mediów elektronicznych w postaci publikacji na stronie internetowej gminy oraz portalach społecznościowych, oraz (3) publikowanie informacji i ogłoszeń o aktualnych sprawach związanych z rewitalizacją.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 jest dokumentem otwartym i będzie podlegać aktualizacji zgodnie z nowo pojawiającymi się problemami oraz kontroli społecznej jego realizacji w oparciu o zasadę partnerstwa we współpracy z Zespołem ds. rewitalizacji oraz z lokalnymi partnerami: mieszkańcami, wspólnotami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, kościołami i związkami, wyznaniowymi i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi.

Jednym z elementów współpracy z partnerami będą działania Gminy Brzyska, która będzie uczestniczyć w inicjatywach mieszkańców i innych podmiotów, w szczególności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, realizujących działania na obszarze rewitalizowanym.

Aktywności związane z włączeniem interesariuszy w proces aktualizacji i monitoringu powinny obejmować:

- akcje informacyjno-promocyjne z wykorzystaniem strony internetowej www.brzyska.pl,
- przygotowanie publikacji w prasie lokalnej i współpracę z mediami,
- współudział i uczestnictwo w organizowanych przez mieszkańców, NGO, i inne podmioty wydarzeniach
- podawanie do publicznej wiadomości, poprzez stronę internetową raportu z realizacji LPR,
- prowadzenie ankiet internetowych, poprzez stronę internetową, oceniających podejmowane działania i umożliwiające zgłoszenie nowych propozycji działań rewitalizacyjnych.
- organizacja spotkań z interesariuszami;

Powyższe działania zapewnią transparentność procesu odnowy, rzeczywistą kontrolę obywatelską i umożliwią wpływ na kształt zaplanowanych procesów rewitalizacyjnych w gminie.

Lokalny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Brzyska co najmniej raz na 3 lata. Monitorowanie działań rewitalizacyjnych będzie polegać na regularnym sprawdzaniu postępów przedsięwzięć pod kątem zgodności z efektami i terminowością prac. Celem funkcjonowania monitoringu jest korekta i naprawa negatywnych sytuacji podczas realizacji projektów. Podmiotem odpowiedzialnym za ten system jest Zespół ds. Rewitalizacji Gminy Brzyska. Do jego zadań należy: gromadzenie danych, przechowywanie ich w bazach danych, ich przetwarzanie i analiza. Te informacje służą do opracowania raportu z monitorowania, który jest dokumentem otwartym dla wszystkich interesariuszy, a zarazem jest podstawą do ewaluacji procesu rewitalizacji.

Ewaluacja wdrażania programu rewitalizacji gminy będzie polegać na regularnym badaniu wartości i cech konkretnego działania, podejmowanym w celu usprawnienia działań. W odniesieniu czasowym należy wyszczególnić ewaluację na czterech poziomach

chronologicznych: (1) *Ex-ante* – czyli przed uruchomieniem realizacji działań i utworzenia zasobów informacji na temat stanu wyjściowego, (2) *On-going* – w trakcie trwania realizacji, w celu oceny zakończenia konkretnego etapu prac, (3) *Ad-hoc* – również w trakcie trwania realizacji, ale doraźnie, na przykład w nagłych potrzebach, oraz (4) *Ex-post* – po zakończeniu realizacji projektów rewitalizacyjnych, czyli w celu kompleksowej oceny na zakończenie projektu i określeniu finalnych wskaźników (wskaźniki realizacji programu na koniec okresu rewitalizacji przedstawiono w poprzednim rozdziale dokumentu). Za ewaluację programu odpowiedzialna jest osoba będąca pracownikiem urzędu gminy, a wszystkie projekty będą podlegały ujednoliconemu systemowi oceny. W celu ewaluacji należy stosować jednolite, specjalnie opracowane formularze. Ocena powinna składać się z dwóch zasadniczych elementów odniesionych do struktury kart projektów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Brzyska: (1) ocenie osiągniętych wskaźników produktu, jako skuteczności i efektywności działań oraz (2) ocenie rezultatów, pod kątem użyteczności, trafności i trwałości działań.

Monitorowanie działań obejmuje cztery dziedziny: (1) analizę celów projektu – w całym okresie realizacji programu rewitalizacji, (2) przegląd procedur wdrażania projektów - analiza sposobu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, (3) analiza wskaźników pod kątem właściwego ich doboru dla poszczególnych projektów - wskaźniki zgodne z wytycznymi Instytucji Zarządzającej RPO, oraz (4) raportowanie prac.

W przypadku wystąpienia konieczności zmiany w Lokalnym Programie Rewitalizacji, wójt występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest uchwalana. Zmiana programu może być podyktowana: pojawieniem się nowych problemów lub nowych potrzeb mieszkańców, zaangażowaniem nowych podmiotów lub osób w procesy rewitalizacji, koniecznością urealnienia projektów wskutek zmian sytuacji finansowej gminy lub pojawieniem się zmian w dostępności środków zewnętrznych oraz nowych warunków otoczenia. Procedura przeprowadzenia zmian programu wymaga wówczas następujących czynności: podjęcia uchwały przez radę gminy przystąpieniu do zmiany LPR, opracowanie projektu zmian w programie, konsultacje społeczne i uchwała rady gminy o przyjęciu zmian w LPR. Możliwość aktualizacji programu wynika z założenia otwartej formuły Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska.

7.1. Opis i szacunkowe koszty wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Rzeszowie celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Inne niezbędne pozwolenia konieczne podczas realizacji założeń planu zostały zawarte w tabeli 28.

Tab. 28. Wykaz niezbędnych pozwoleń dla realizacji projektów

Działanie	Wymagane pozwolenia
Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej w Gminie Brzyska.	Nie wymaga pozwoleń
Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy lub odchodzących z rolnictwa z terenu Gminy Brzyska.	Nie wymaga pozwoleń
Wymiana nawierzchni ulic i chodników w centrum Brzysk wraz z montażem elementów małej architektury	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Montaż barierek ochronnych oddzielających jezdnie od chodników dla pieszych w centrum Brzysk.	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznej w centrum Brzysk.	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego

Przebudowa budynków dawnej GS w Brzyskach z przeznaczeniem na cele społeczne i gospodarcze	W zależności od ostatecznego zakresu projektu konieczne może się okazać zatwierdzenie projektu budowlanego i zgłoszenie robót budowlanych lub uzyskanie pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Odnowa zespołu pałacowo-dworskiego w Brzyskach	Wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.
Utworzenie lokalnej izby muzealnej, sali widowiskowej i sal warsztatów rzemieślniczych oraz innych pomieszczeń dla celów publicznych w ramach zespołu pałacowo-dworskiego	Nie wymaga pozwoleń
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w centrum Brzysk oraz w linii wzdłuż drogi Ujazd wyrobiska żwirowe – Błażkowa teren byłej SKR	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Zagospodarowanie terenu wyrobisk żwirowych – budowa domu turystycznego oraz ośrodka edukacji ekologicznej oraz trzech domków kempingowych wraz z instalacją pozyskania energii z OZE	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Utworzenie ścieżki przyrodniczej i ośrodka dydaktyki i promocji odnawialnych źródeł energii	Nie wymaga pozwoleń
Przygotowanie rekreacyjnej trasy biegowej i wypożyczalni rowerów w otoczeniu wyrobisk żwirowych	W zależności od ostatecznego zakresu projektu konieczne może się okazać zatwierdzenie projektu budowlanego i zgłoszenie robót budowlanych lub uzyskanie pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Budowa infrastruktury całorocznego ośrodka letnich i zimowych kąpiei w otwartych zbiornikach wodnych, wraz z przygotowaniem stanowisk caravaningu.	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego

Utworzenie interaktywnej mapy turystyczno – inwestycyjnej w systemie GIS (Geographic Information System)	Nie wymaga pozwoleń
Przebudowa i modernizacja budynku Domu Ludowego w Lipnicy mająca na celu utworzenie zasobu mieszkaniowego gminy - mieszkań socjalnych i lokali zastępczych oraz bazy na potrzeby działalności OSP Lipnica Dolna	W zależności od ostatecznego zakresu projektu konieczne może się okazać zatwierdzenie projektu budowlanego i zgłoszenie robót budowlanych lub uzyskanie pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Wykonanie ścieżki rowerowo – pieszej na odcinku 6,5 km	Wymaga zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego zgodnie z prawem budowlanym i kodeksem postępowania administracyjnego
Przebudowa oraz modernizacja terenu byłej SKR w Błażkowej	W zależności od ostatecznego zakresu projektu konieczne może się okazać zatwierdzenie projektu budowlanego i zgłoszenie robót budowlanych lub uzyskanie pozwolenia na wykonanie robót budowlanych od Starosty Powiatu Jasielskiego

Szacunkowa wartość zaplanowanych do wykonania prac infrastrukturalnych, przedsięwzięć społecznych i gospodarczych zaplanowanych do realizacji w ramach rewitalizacji gminy Brzyska w latach 2017-2023 wynosi 49 735 000,00 PLN (w tym koszty rewitalizacji zespołu pałacowo – dworskiego). W rozbiciu na poszczególne lata szacunek ten kształtuje się w następujący sposób: w roku 2017 – 200 000,00 zł, 2018 – 325 000,00 zł, 2019 – 1 350 000,00 zł, 2020 – 10 150 000,00 zł, 2021 – 12 900 000,00 zł, 2022 – 10 700 000,00 zł, 2023 – 14 110 000, 00 zł.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 zawiera analizę aktualnych problemów i wskazanie obszarów zdegradowanych gminy Brzyska oraz definiuje lokalne cele i potrzeby dotyczące rewitalizacji. Dokument wskazuje konieczne działania w sektorze społecznym, których celem jest aktywizacja lokalnych środowisk, co zainicjuje nowe procesy rozwojowe. Zakłada również wykorzystanie unikalnych przyrodniczo, przestrzenne i kulturowo uwarunkowań gminy na rzecz poprawy jej sytuacji społecznej i gospodarczej, co w szczególności dotyczy obszaru rewitalizacji. Pozyska on

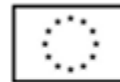
nowe funkcje, stymulujące wzrost poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego poprzez kompleksową poprawę w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej i ekonomicznej.

Zrealizowanie założeń programu będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze i geograficzne gminy: na lokalny krajobraz – biorą pod uwagę rekultywację terenów zdegradowanych i poprawę wizerunku obszaru; na klimat i powietrze – ze względu na działania ograniczające emisję pyłów i zanieczyszczeń do atmosfery oraz promowanie zastosowań instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii; na zasoby materialne – ze względu na zagospodarowanie i estetyzację przestrzeni. Negatywne oddziaływania na środowisko będą ograniczone i krótkotrwałe, zauważalne jedynie podczas realizacji prac i związane głównie z emisją hałasu, w związku z czym nie wpłyną w znaczący sposób na pogorszenie się stanu środowiska. Program jest wyjściową wersją dokumentu i ma charakter otwarty. Przy zmieniających się uwarunkowaniach możliwe są jego uaktualnienia.

Załączniki

A/ Spis Tabel

<i>Numer tabeli</i>	<i>Tytuł</i>
1	Gminy województwa o ujemnych resztach z regresji wykorzystania kapitału ludzkiego dla rozwoju w okresie 2002-2011
2	Dostępność drogowa ośrodków miejskich będących rynkami pracy od centrum gminy Brzyska w godzinach 7.00-8.00, od poniedziałku do piątku
3	Lokata gmin powiatu jasielskiego wśród gmin województwa podkarpackiego w trzech typowych statystycznych wymiarach gospodarki w 2015 roku

- 4 Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców,
jako średnia dla lat 2014-2015
- 5 Urodzenia w gminie Brzyska w 2016 roku
- 6 Bezrobocie w gminie Brzyska
- 7 Wyniki z badań wody użytkowej z ujęć podziemnych na terenie rewitalizacji
w latach 2014 i 2015
- 8 Wskaźnik odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacji i wartość referencyjna
w 2014 roku
- 9 Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w latach 2014-2015
- 10 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON
i liczba mieszkańców wg faktycznego miejsca zamieszkania na terenie gminy wg
sołectw i obszaru rewitalizacji w 2014 roku
- 11 Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON:
w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w obszarze
rewitalizacji w 2014 roku
- 12 Proporcje płci w miejscowościach gminy Brzyska wg danych NSP 2011
- 13 Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym
w przekroju czasowym 2013-2017 wg sołectw Gminy Brzyska
- 14 Ruch migracyjny i urodzenia w miejscowościach w 2016 roku
- 15 Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
- 16 Pomoc społeczna: stałe finansowe formy pomocy w 2016 roku wg płci i powodu
- 17 Statystyka dożywiania dzieci objętych rządowym programem Pomoc Państwa
w Zakresie Dożywiania w 2016 roku
- 18 Rangi destymulant społecznych i wskaźnik syntetyczny dla sołectw
- 19 Przestrenny rozkład osób korzystających z regularnej stałej społecznej pomocy
finansowej na terenach poszczególnych części Brzysk
- 20 Wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
- 21 Osoby zagrożone przemocą w rodzinie wg miejsca zamieszkania
(procedura Niebieskiej Karty)
- 22 Wyniki egzaminu szóstoklasisty i wartość referencyjna wskaźnika
- 23 Zestawienie wartości mierników dla obszaru rewitalizacji o określonych wartościach
referencyjnych zgodnie z Wytocznymi
- 24 Priorytety inwestycyjne tematycznie związane z projektami rewitalizacji gminy
w ramach regionalnych programów operacyjnych
- 25 Priorytety inwestycyjne tematycznie związane z rewitalizacją w Gminie Brzyska
w ramach krajowych programów operacyjnych
- 26 Zarys podziału kompetencji przy wdrażaniu programu rewitalizacji gminy
- 27 Szacunkowy harmonogram prac rewitalizacyjnych w okresie 2017-2023
- 28 Wykaz niezbędnych pozwoleń dla realizacji projektów

B/ Spis rycin

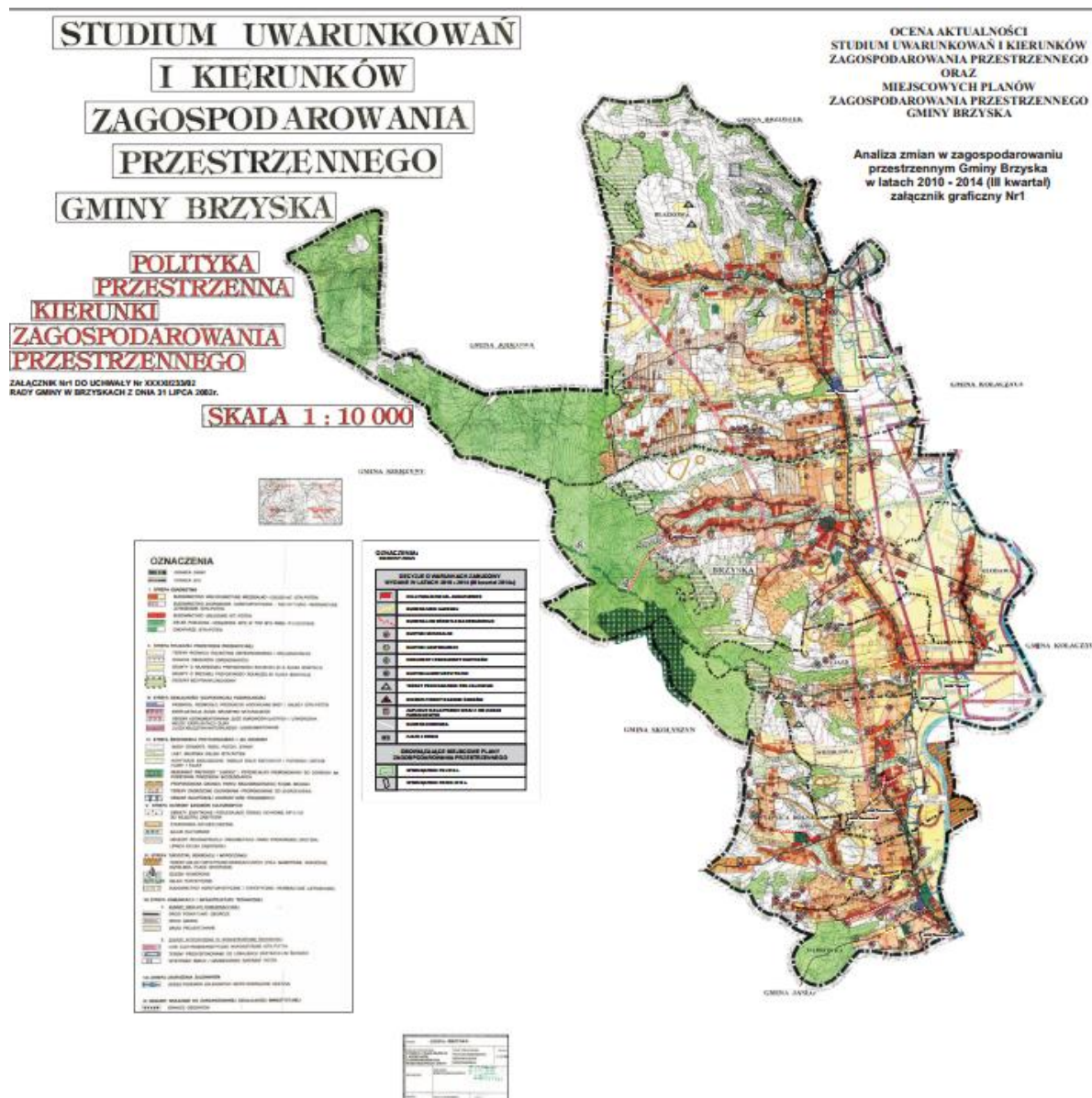
Numer ryciny	Tytuł
1	Położenie gminy Brzyska na tle granic województwa i krain geograficznych południowo-wschodniej części Polski
2	Położenie gminy na tle granic: pogórzy i układu jednostek administracyjnych
3	Planowane warianty przebiegu DK 73 na terenie gminy Brzyska
4	Rozkład zaludnienia w gminie Brzyska wg miejscowości w 2017 roku
5	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, i poprodukcyjnym w Gminie Brzyska w przekroju 2013-2017
6	Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska Na Lata 2017-2023
7	Schemat profilu geomorfologicznego otoczenia obszaru rewitalizacji
8	Schemat zalegania mas powietrza w otoczeniu obszaru rewitalizacji
9	Zarys wpływów silnych czynników przestrzennych oddziałujących na obszar rewitalizacji
10	Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w lutym 2017 roku wg sołectw Gminy Brzyska
11	Mapa Brzysk z obszarami rozkładu pomocy społecznej wykonana na potrzeby delimitacji
12	Teren wyrobisk objęty programem rewitalizacji na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
13	Mapa zagospodarowania przestrzennego obszaru Lipnicy Dolnej na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
14	Schemat przebiegu projektowanego chodnika / ścieżki rowerowej na obszarze objętym programem rewitalizacji obszar wzdłuż drogi powiatowej na odcinku Ujazd Brzyska – Błażkowa, na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
15	Teren objęty programem rewitalizacji byłej SKR w Błażkowej na tle mapy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
16	Zasadnicze elementy wdrażania programu rewitalizacji

C/ Spis fotografii

Numer fot.	Tytuł
1	Nawierzchnie ciągów komunikacyjnych w centrum Brzysk

- 2 Teren wejścia do Urzędu Gminy – pas wspólnego ruchu kołowego i pieszego
- 3 Budynki po byłej gminnej spółdzielni i otoczenie
- 4 Zespół pałacowo-dworski w Brzyskach
- 5 Teren powydobywczy w Ujeździe
- 6 Teren byłej SKR w Błażkowej

D/ Kopia mapy Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brzyska

E/ Zestawienie podstawowej części wyników ankiety społecznej: *REWITALIZACJA - Gmina Brzyska*

Odpowiedzi: 712

1. Czy uważa Pani/Pan że gmina Brzyska rozwija się? (100%)

Pominięć: 0 (0%)

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
TAK		38%	267
NIE		47%	336
NIE MAM ZDANIA		15%	109

2. Czy Pani/Pana zdaniem gminie Brzyska potrzebny jest program ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego w postaci Programu Rewitalizacji

Pominięć: 0 (0%) ?

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
TAK		87%	620
NIE		6%	40
NIE MAM ZDANIA		7%	52

3. Proszę wskazać co Pani/Pana zdaniem stanowi o atrakcyjności gminy Brzyska?

Odpowiedzi: 712

(100%) Pominięć: 0 (0%)

wiele odpowiedzi		udział	ile głosów
walory przyrodnicze / historyczne		69%	490
walory gospodarcze		20%	144
oferta turystyczna / rekreacyjna		36%	255
oferta kulturalna		13%	89
atrakcyjność dla inwestorów		17%	119
infrastruktura		14%	101

4. Co Pani/Pana zdaniem ogranicza/hamuje rozwój gminy Brzyska? Odpowiedzi: 712

(100%)

Pominięć: 0 (0%)

wiele odpowiedzi		udział	ile głosów
zanieczyszczone środowisko		18%	130
mała ilość obiektów handlowych i usługowych	<div></div>	29%	203
słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjna	<div></div>	33%	234
zły stan dróg i komunikacji	<div></div>	44%	310
zły stan zabytków	<div></div>	28%	200
brak infrastruktury technicznej (kanalizacja / wodociągi)	<div></div>	41%	292
mało lub brak miejsc pracy	<div></div>	44%	310
brak sprzyjających warunków do rozpoczęcia / prowadzenia działalności gospodarczej	<div></div>	21%	151
patologie społeczne / przestępczość	<div></div>	8%	56

5. Jakie problemy społeczne i ekonomiczne, które Pani/Pana zdaniem występują na terenie gminy należałoby rozwiązać?

Odpowiedzi: 711

(100%) Pominięć: 1 (0%)

wiele odpowiedzi		udział	ile głosów
słaba współpraca między instytucjami publicznymi a mieszkańcami	<div></div>	37%	260

brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalnych i sportowych		23%	167
chuligaństwo, wandalizm, agresywne zachowania młodzieży, zagrożenie przestępczością		23%	164
patologie społeczne (np. alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)		15%	107
bezrobocie / brak instytucji / działań ukierunkowanych na pomoc w znalezieniu pracy (przekwalifikowanie, szkolenia)		45%	320
niewystarczający lub brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, internet)		9%	67
emigracja z gminy młodych i dobrze wykształconych osób		49%	345
mała ilość organizacji pozarządowych		10%	69
niewielka ilość / mała aktywność małych i średnich firm		23%	162
brak instytucji / organizacji integrujących mieszkańców (brak oferty spędzania wolnego czasu dla osób starszych i dzieci)		29%	206

Odpowiedzi "inne": 11

6. Jakie problemy techniczne (infrastrukturalne) , które Pani/Pana zdaniem występują na terenie gminy należałoby rozwiązać?

wiele odpowiedzi		udział	ile głosów
zły stan dróg i chodników lub ich brak		48%	345
złe rozmieszczenie przystanków autobusowych lub mała ilość połączeń komunikacyjnych		14%	99
brak ścieżek rowerowych		26%	184
niska estetyka otoczenia – niska jakość lub brak urządzeń małej architektury (ławki, śmietniki)		20%	144
zły stan infrastruktury wokół budynków publicznych (parkingi, place)		19%	133
brak terenów do wypoczynku i rekreacji		31%	218
zdeprawowane i opuszczone obiekty zabytkowe		29%	204
brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych, budynków do prowadzenia działalności gospodarczej		19%	134

brak infrastruktury technicznej (kanalizacja / wodociągi)		44%	312
niewystarczające działania z zakresu ochrony środowiska		9%	63

7. Czego Pani/Panu najbardziej brakuje w miejscu

Odpowiedzi: 712

(100%)

Pominięć: 0 (0%)

zamieszkania?

wiele odpowiedzi		udział	ile głosów
terenów / obiektów sportowych		34%	244
miejsc / obiektów do rekreacji i wypoczynku		37%	261
infrastruktury turystycznej / ścieżek rowerowych		31%	219
odpowiedniej nawierzchni / brak ulicy, chodnika		45%	317
wodociągu lub kanalizacji		61%	437
obiektów handlowych / usługowych		21 %	151

8. Proszę wskazać, które obszary gminy Pani/Pana zdaniem powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji ?

Pominięć: 0 (0%)

wiele odpowiedzi		udział	ile głosów
------------------	--	--------	------------

Brzyska: centrum miejscowości w tym zabytkowy zespół pałacowo - dworski, plac przy GCKiCz (po byłym GS-ie)		61%	432
Błażkowa: teren byłego kółka rolniczego, boiska sportowego		32%	227
Ujazd: stawy / wyrobiska po wydobyciu żwiru		34%	245
Lipnica Dolna: budynek „Domu Ludowego”, remiza OSP, boisko sportowe		21%	147
Kłodawa: niezagospodarowane tereny wokół boiska sportowego		22%	157
Wróblowa: niezagospodarowane tereny wokół szkoły i placu zabaw		15%	108
Dąbrówka: budynek Domu Ludowego wraz z najbliższym otoczeniem		14 %	99

Odpowiedzi: 712

9. Płeć: (100%)

Pominięć: 0 (0%)

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
Kobieta		46%	330

Mężczyzna

54 %

382

Odp
owi
edzi
:
712

10. Wiek (100%)

Po
mini
ęć:
0%

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
do 18 lat		7%	51
18 – 29 lat		23%	161
30 - 49 lat		36%	256
50 - 65 lat		25%	180
powyżej 65 lat		9%	64

Odp
712

11. Wykształcenie (100%)

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
Podstawowe		8%	55
Gimnazjalne		7%	47
Zasadnicze zawodowe		21%	153
Średnie		40%	284
Wyższe		24%	173

Odp
owi
edzi
:
712

155

12. Miejsce zamieszkania (100%)

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
Błażkowa	<div></div>	19%	138
Brzyska	<div></div>	31%	218
Dąbrówka	<div></div>	11%	75
Kłodawa	<div></div>	7%	49
Lipnica Dolna	<div></div>	12%	85
Ujazd	<div></div>	11%	76
Wróblowa	<div></div>	9%	64
Inne: pracuję / prowadzę działalność gospodarczą na terenie gminy Brzyska	<div></div>	1%	7

Odpowiedzi: 712

13. Status zawodowy (100%)

Pominięć: 0 (0%)

jedna odpowiedź		procentowo	ile głosów
uczeń / student	<div></div>	14%	103
osoba bezrobotna	<div></div>	11%	77
osoba pracująca	<div></div>	45%	322
osoba prowadząca działalność gospodarczą	<div></div>	4%	31
rolnik	<div></div>	11%	77
emeryt / rencista	<div></div>	14%	102

F/ Raport z konsultacji społecznych

Raport z konsultacji społecznych

projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska
na lata 2017-2023

Raport został opracowany przez Zespół ds. rewitalizacji powołany Zarządzeniem Wójta
Gminy Brzyska nr 86/2016 z dnia 2 listopada 2016 r.

WPROWADZENIE

Partycypacja społeczna odgrywa istotną rolę w tworzeniu i wdrażaniu programów rewitalizacji w gminie. Przedmiotem Raportu jest dostarczenie kompleksowej informacji z przebiegu konsultacji społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017- oraz zaprezentowanie uwag, które wpłynęły od mieszkańców.

Przedmiot konsultacji

Przedmiotem konsultacji było poznanie opinii mieszkańców gminy Brzyska na temat Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023, który stanowić będzie podstawowe narzędzie prowadzenia rewitalizacji, zapewniające kompleksowość oraz działania w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną.

Podstawa prawna

Konsultacje społeczne przeprowadzono na podstawie art. 30 ust. 2 pkt. 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju (MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) w lipcu 2015 roku.

Podmioty uprawnione do uczestnictwa w konsultacjach

Do udziału w konsultacjach uprawnieni byli:

- mieszkańcy gminy;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- radni, sołtysi, działacze społeczni;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.
- wszystkie inne podmioty mające w tym interes prawny.

Termin konsultacji

Konsultacje społeczne przeprowadzono w terminie od 24 lutego 2017 r. do 22 marca 2017

Forma i tryb konsultacji

Konsultacje społeczne przeprowadzono w formie:

- **zbierania uwag i opinii w formie papierowej oraz elektronicznej**, które można było dostarczyć formie pisemnej:
 - 1) drogą korespondencyjną na adres Urząd Gminy Brzyska, 38-212 Brzyska 1 (decyduje data wpływu do Urzędu),
 - 2) drogą elektroniczną na adres: fundusze@brzyska.pl ,
 - 3) osobiście : Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach pok. nr 2

- **zbierania uwag ustnych**, osobami wyznaczonymi do udzielania wyjaśnień i przyjmowania opinii byli członkowie zespołu ds. rewitalizacji powołani Zarządzeniem nr 86/2016 Wójta Gminy Brzyskaz dnia 2 listopada 2016 r. w sprawie powołania zespołu ds. rewitalizacji na podstawie art. 30 ust.2 pkt. 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446).

Skład zespołu ds. rewitalizacji:

- 1) Karolina Misiewicz – Przewodniczący zespołu - pracownik UG Brzyska
- 2) Elżbieta Szot – Zastępca przewodniczącego - pracownik UG Brzyska
- 3) Marek Biernacki - pracownik UG Brzyska
- 4) Stanisław Bułat – Przewodniczący Gminnej Komisji Alkoholowej
- 5) Beata Pogorzelska – Kierownik GOPS w Brzyskach
- 6) Marcin Wolski - pracownik UG Brzyska
- 7) Krzysztof Węgrzyn - pracownik UG Brzyska

Wyjaśnienia były udzielane w godzinach pracy Urzędu Gminy Brzyska;

- **spotkań konsultacyjnych** (razem 20 spotkań), które odbywały się od 24 lutego 2017 r. do 20 marca 2017 r. Podczas spotkań omówiony został projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 oraz karty projektów działań.

Informacje o konsultacjach projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brzyska na lata 2017-2023 zamieszczono:

- na tablicy informacyjnej Urzędu Gminy Brzyska
- stronie internetowej: www.brzyska.pl
- oficjalnym profilu Gminy Brzyska na portalu Facebook
- przekazanie informacji o spotkaniach poprzez ogłoszenia parafialne.

PRZEBIEG KONSULTACJI

Obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji – poza oparciem się o szczegółowe dane statystyczne, których zakres został zdefiniowany w Wytycznych Ministerstwa - były wyznaczane w procesie partycypacji społecznej opartej badaniu ankietowym. Pozwoliło to na zdiagnozowanie kluczowych problemów społeczno-gospodarczych w gminie Brzyska

oraz naniesienie ich skali i intensywności, w układzie jednostek urbanistycznych, na mapę całej gminy.

Obszar rewitalizacji został określony na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej wśród Mieszkańców gminy w dniach od: 20 stycznia do 5 lutego 2017 r. Łącznie wpłynęło 712 ankiet (w wersji papierowej – 533, w wersji elektronicznej za pomocą ankiety dostępnej na stronie www.brzyska.pl - 179).

Na pytanie, które obszary gminy zdaniem Mieszkańców powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji (można było wybrać maksymalnie 3 obszary) udzielono następujących odpowiedzi:

- Brzyska: centrum miejscowości w tym zabytkowy zespół pałacowo - dworski, plac przy GCKiCz (po byłym GS-ie) - 61% (432 głosy);
- Błażkowa: teren byłego kółka rolniczego, boiska sportowego - 32% (227 głosów);
- Ujazd: stawy / wyrobiska po wydobyciu żwiru - 34% (245 głosów);
- Lipnica Dolna: budynek „Domu Ludowego”, remiza OSP, boisko sportowe – 21% (147 głosów);
- Kłodawa: niezagospodarowane tereny wokół boiska sportowego - 22% (157 głosów)
- Wróblowa: niezagospodarowane tereny wokół szkoły i placu zabaw - 15% (108 głosów)
- Dąbrówka: budynek Domu Ludowego wraz z najbliższym otoczeniem - 14% (99 głosów)

Osoby wypełniające ankietę poza odpowiedziami na pytania zamknięte mogły zgłaszać w ramach pytań otwartych swoje propozycje i pomysły w odniesieniu do treści całego programu w tym zarówno w ustalaniu granic obszaru rewitalizacji, propozycji projektów i działań rewitalizacji.

Na podstawie wyników ankiet oraz informacji i propozycji zgłaszanych do zespołu ds. rewitalizacji od radnych, sołtysów oraz działaczy społecznych opracowano projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brzyska na lata 2017-2023.

Konsultacje społeczne projektu LPR Gminy Brzyska na lata 2017-2023 pozwoliły na zweryfikowanie na ile rekomendacje zgłaszane we wcześniejszych etapach przez stronę społeczną oraz przedstawicieli samorządu odpowiadają na potrzeby mieszkańców. Szeroki

proces uspołecznienia etapu diagnostycznego zaowocował niewielką liczbą zgłaszanych uwag. Podczas trwania konsultacji projektu nie wpłynęły żadne uwagi w formie pisemnej. Zgłoszone uwagi ustne ze spotkań zamieszczono w tabeli znajdującej się w kolejnym rozdziale.

Spotkania rewitalizacyjne

Spotkania trwały od 24 lutego do 22 marca 2017 r. Łącznie odbyło się 20 dedykowanych spotkań mających na celu zapoznanie jak największej grupy interesariuszy z założeniami oraz propozycjami projektów oraz dostosowania ich do potrzeb przyszłych użytkowników. Spotkania odbywały się na terenie całej gminy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów objętych programem rewitalizacji.

W spotkaniach wzięło udział blisko 300 osób. Program był konsultowany m.in. ze wszystkimi Stowarzyszeniami Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie Gminy, członkiniami Stowarzyszenia Kobiet Gminy Brzyska LIWOCZANKI, członkami: Zespołu Ludowego LIWOCZANIE, przedstawicielami oraz członkami Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania LIWOCZ, Klubu Sportowego WISŁOKA Błażkowa Oraz Klubu Sportowego LIWOCZ Brzyska, radnymi Gminy Brzyska, Sołtysami, pracownikami Urzędu Gminy Brzyska, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzyskach oraz Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach a także mieszkańcami i przedsiębiorcami z terenu całej gminy.

Uwagi zgłaszane podczas spotkań

Lp.	Podmiot zgłaszający	Treść proponowanej zmiany	Uzasadnienie zgłaszanej uwagi	Rozstrzygnięcie
1	Stanisław Madejczyk - Przewodniczący Rady Gminy	Zmiana granic obszaru rewitalizacji	Rozszerzenie obszaru rewitalizacji o pozostałe miejscowości gminy Brzyska wzdłuż drogi powiatowej 1313	Uwaga nie uwzględniona, z uwagi na obostrzenia związane z wyznaczaniem obszaru rewitalizacji (obszar może obejmować maksymalnie 20 % powierzchni gminy oraz 30% mieszkańców) oraz wskaźników jakie muszą być osiągnięte na obszarze objętym rewitalizacją. Kluczowe znaczenie w wyznaczaniu obszarów miała

				ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców
2	Piotr Węgrzyn Sołtys wsi Brzyska	Dodanie przedsięwzięcia do karty projektów na terenie miejscowości Brzyska	Przeniesienie Remizy OSP Brzyska do budynków mieszczących się na placu przy GCKiCz w Brzyskach	Uwaga uwzględniona
3	Andrzej Gajda OSP Lipnica Dolana	Dodanie przedsięwzięcia do karty projektów na terenie miejscowości Lipnica Dolna	Zagospodarowanie parteru Domu Ludowego w Lipnicy Dolnej z przeznaczeniem na remizę OSP z uwagi na brak takiego miejsca dla strażaków. Obecna remiza nadaje się do rozbiórki	Uwaga uwzględniona
4	Ryszard Papciak	Dodanie przedsięwzięcia do karty projektów na terenie miejscowości Brzyska	Dodanie przedsięwzięcia dotyczącego poszerzenia i remontu drogi publicznej leżącej między cmentarzem w Brzyskach	Przedsięwzięcie mieści się w zaproponowanych już działaniach na terenie miejscowości Brzyska.
5	Ryszard Żygłowicz	Dodanie przedsięwzięcia do karty projektów na terenie miejscowości Ujazd	Przedsięwzięcie dotyczące stworzenia miejsca dla miłośników campingu i caravaningu	Uwaga uwzględniona.

Uwagi ustne

Uwagi były zgłaszane telefonicznie i osobiście w Urzędzie Gminy Brzyska, Gminnym Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach oraz Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzyskach pracownicy udzielali zainteresowanym mieszkańców wyjaśnień przede wszystkim dotyczących celowości rewitalizacji i skutków rewitalizacji dla mieszkańców. Zagadnienia poruszane przez mieszkańców:

- określenie ram czasowych rewitalizacji i przykładowych działań na obszarach zdegradowanych i obszarze rewitalizacji;
- sposób procedowania gminnego programu rewitalizacji;
- wskazanie zasad finansowania projektów rewitalizacyjnych w nowej perspektywie;
- finansowania przedsięwzięć w obszarach rewitalizowanych;
- potrzeba wyjaśnienia zasad inwestycji w ramach obszarów rewitalizowanych i możliwości finansowania przez gminę remontów prywatnych obiektów, które są zdegradowane;
- pytania o metodologię podziału obszarów rewitalizowanych.

Uwagi zgłaszane na etapie konsultacji społecznych

W formie pisemnej nie zostały zgłoszone żadne uwagi.

Konkluzje

Uwzględnione zastrzeżenia i uwagi wprowadzono do treści dokumentu.